

A COMUNIONE E LIBERAZIONE FRATERNITÁSÁNAK LELKIGYAKORLATA

EMELJÜK TEKINTETÜNKET JÉZUSRA, Ő HITÜNK EREDETE ÉS BETELJESÍTŐJE

RIMINI, 2023. ÁPRILIS 14-16.

EMELJÜK TEKINTETÜNKET JÉZUSRA, Ő HITÜNK EREDETE ÉS BETELJESÍTŐJE

A COMUNIONE E LIBERAZIONE
FRATERNITÁSÁNAK LELKIGYAKORLATA

RIMINI 2023.

Borító: Fra Angelico, *Jézus bemutatása a templomban*, freskó, részlet, 1442,
Firenze, Museo di San Marco. © Raffaello Bencini/Archivi Alinari, Firenze.

„Ferenc pápa a »Emeljük tekintetünket Jézusra, ő hitünk eredete és beteljesítője« témájú lelkigyakorlat alkalmából szívélyes üdvözlését küldi, remélve, hogy az elmélkedés napjai felébresztik a vágyat, hogy bizalommal tekintsünk a jövőbe. Tudatára kell ébrednünk, hogy a feltámadt Krisztus megváltoztatta a történelem irányát, megnyitotta a reménység horizontját, hogy így tekintsünk önmagunkra, a valóságra, az élet misztériumára. Ezekkel a jókívánságokkal biztosít benneteket a Szentatya, hogy megemlékezik rólatok imáiban, és készségesen küldi az apostoli áldást, mint a remélt javak zálogát.»

Pietro Parolin bíboros, Őszentsége államtitkára, 2023. április 13.

Április 14., péntek, este

Szergej Rahmanyinov

Vesperás, Op. 37, Alekszandr V. Szvesnyikov – A Szovjetunió Állami Akadémiájának kórusa

Spirto Gentil No. 17, (Ricordi–BMG) Universal

■ BEVEZETŐ ÜDVÖZLET

Davide Properi

Hívjuk segítségül a Szentlelket, hogy adja meg nekünk a gyermeki szív egyszerűségét. Teljünk el kíváncsisággal és vágyakozással, ne féljünk semmitől, ne emeljünk kifogást és ne érezzünk zavart az újdonsággal szemben, amellyel találkozunk. A Szentlélek adja meg nekünk a készséget, hogy elfogadjuk az Ő tevékenységének gyümölcseit, hogy megújuljunk általa ezekben a napokban.

Szállj le, Szentlélek

Először is felolvasom a Szentatya táviratát:

„Ferenc pápa a »Emeljük tekintetünket Jézusra, ő hitünk eredete és beteljesítője« témájú lelkigyakorlat alkalmából szívélyes üdvözlését küldi, remélve, hogy az elmélkedés napjai felébresztik a vágyat, hogy bizalommal tekintsünk a jövőbe. Tudatára kell ébrednünk, hogy a feltámadt Krisztus megváltoztatta a történelem irányát, megnyitotta a reménység horizontját, hogy így tekintsünk önmagunkra, a valóságra, az élet misztériumára. Ezekkel a jókívánásokkal biztosít benneteket a Szentatya, hogy megemlékezik rólatok imáiban, és készségesen küldi az apostoli áldást, mint a remélt javak zálogát. Pietro Parolin bíboros, Őszentsége államtitkára.”

Ezekben a napokban a lelkigyakorlatot a Riminiben lévő résztvevőkön túl Olaszországból és több mint 30 nemzetből csatlakozott barátaink követik velünk együtt. Az elkövetkező hetekben további 69 nemzet fogja átélni ezt a lelkigyakorlatot.

Egy év telt el azóta, hogy Mauro-Giuseppe Lepori atya (a ciszterci rend főapátja) lelkigyakorlatot tartott Fraternitásunk számára, és igazán

örülök, hogy idén is ő vezet bennünket ezeknek a napoknak az elmélkedéseiben. Őszintén köszönöm neki az egész Testvériség nevében, hogy ránk szánja értékes idejét. Azt hiszem, a múltkor is jól sikerült a lelki gyakorlat [taps].

Miért vagyunk még mindig itt? Miért jöttünk el ismét ide?

Ez egy határozottan intenzív év volt, tele fontos eseményekkel és kihívásokkal az életünk számára. A tavalyi lelki gyakorlat alapvető lépést jelentett az utunkon. El voltunk merülve az átélt eseményekkel kapcsolatos beszélgetésekbe és azok értelmezésébe, amikor Mauro atya erőteljesen elének helyezte Jézusnak Mártához intézett szavait: „Márta, Márta, sok mindenre gondod van, és sok minden nyugtalanít, pedig csak egy a szükséges”.¹ Ezek a szavak kérdésként hangzottak a számunkra: hol találjuk meg a mindennapi tapasztalatainkban ezt az egy szükséges dolgot?

Az első dolog, amit fel kell ismernünk, hogy az elmúlt hónapokban megtett utunkon kaptunk segítséget. Magától Giussani atyától, aki a rá jellemző diszkrécióval (akik jól ismerték, emlékeznek rá), végigkísért bennünket a drámai megpróbáltatásokon, amelyekkel szembe kellett néznünk. Nem merő jámborságból mondom ezt, hanem jó okkal. Arra gondolok, hogy mennyivel nehezebb lett volna átkelni az elmúlt másfél év viharain, ha ő nem kísért volna bennünket. Szerencsés és talán nem véletlen egybeesés folytán Giussani atya emléke folyton velünk volt, hiszen a születésének századik évfordulójára rendezett ünnepségek erőteljesen felelevenítették őt közöttünk ebben az időszakban. Ezek során október 15-én a Szent Péter térre mentünk, a Szentatya hívására. Micsoda fordulópontot jelentett ez a találkozás a pápával! Azok számára, akik a szív egyszerűségével vettek rajta részt, ez az alkalom valóban egy új kezdet volt. Sokan úgy távoztunk onnan, hogy túlléptünk a kétségeinken és bizonytalanságainkon, szívünk megtelt reménnyel, és újra neki tudtunk vágni a lenyűgöző feladatnak: felemeltük tekintetünket, amely túlzottan a saját belső ügyeinkre szegeződött addig, hogy újra annak szemébe szegezzük, aki don Giussani karizmáján keresztül nagy dolgokra választott ki minket. Péter utóda felemelt bennünket azzal az erővel, amelyet Isten földi szolgáinak adományoz, és visszaadta a bizonyosságot, hogy Istennek szüksége van ránk, szeret és megbecsül bennünket. Visszaemlékezünk Istennek azokra a szavaira, amelyeket nekünk is kimondott az Úr,

---

¹ Lk 10,41–42.

mint korábban Jeremiás prófétának: „örök szeretettel szerettelek, azért megőriztem irántad irgalmasságomat.”²

Ezután három hónapon keresztül azokon a szavakon dolgoztunk, amelyeket a pápa aznap mondott nekünk, és találtunk bennük néhány alapvető útmutatást arra vonatkozóan, mi a legjobb módja, hogy érett módon éljük meg a ránk bízott nagy felelősséget. Az a feladatunk ugyanis, hogy életünkkel és közösségünkkel elősegítsük annak a karizmának a gyümölcsözőbbé válását, amelyet Isten Giussani atyán keresztül az Egyházra bízott. Így első kézből tapasztalhattuk meg azt, amiről a nyáron a felelősök nemzetközi találkozásán elméltünk, és amin aztán a pápai audienciáig együtt dolgoztunk közösségeinkben: azt a tényt, hogy a karizma és az intézményes Egyház egyaránt a lényeghez tartozik. Vagy, hogy a Szentatya szavaival éljek, a „karizma és a tekintély kiegészítik egymást, és mindkettő szükséges”.³

Talán emlékeztek rá, hogy idén nyáron felidéztek Péter és János alakját egy analógia révén, és két kérdéssel zártuk annak a találkozásnak a bevezető alkalmát. Először is azt a kérdést tettük fel magunknak, hogy vajon miért akarja az Úr, hogy a karizma és az intézményes Egyház között mindig fennálljon ez a feszültség? Miért nem elég egyetlen hivatkozási pont, ahol a prófécia, a kegyelem, a Lélek műveinek teljessége elér bennünket? Ma erre a kérdésre világosabbnak tűnik számunkra a válasz, mivel az Egyház atyai tekintélye által vezetve tapasztalatot szereztünk erről. A második kérdés, ha emlékeztek, kissé megválaszolatlan maradt: ha igaz, hogy János volt a két apostol közül a karizmatikusabb, vajon miért nem ő lett az Egyház legfőbb vezetője? Miért nem a „szeregetett tanítványt” választotta ki erre Jézus (ezek az evangélium szavai)?⁴ Úgy gondolom, hogy ma, Ferenc pápa szavainak fényében egy kicsit jobban megérthetjük Jézus választásának értelmét. Azt hiszem, mindannyian emlékezetünkben hordozzuk még Giussani atya hangját, amikor a Szent Péter téren beszélve megdobogtatta a szívünket a Péter „igen”-jé-

² Jer 31,3.

³ Ferenc pápa, „*Arda nei vostri cuori questa santa inquietudine profetica e missionaria*” [Lángoljon a szívetekben ez a szent prófétai és missziós nyugtalanság], a *Tracce* 10/2022. számának melléklete, 17.

⁴ Vö. *La vita: risposta a un Altro che mi chiama*, Appunti dalla Sintesi di Davide Prosperi all’Assemblea internazionale responsabile di Comunione e Liberazione [Az élet: válasz egy engem megszólító Valaki más hívására. Davide Prosperi záróbeszédéből, amelyet a CL vezetőinek nemzetközi találkozásán tartott]. La Thuile (AO), 2022. augusztus 30., *clonline*.

ről szóló magyarázatával.⁵ Ez az „igen”, amely olyan szegény, egyszerű és ugyanakkor nagyszerű volt, mert képes volt túllépni a Simon Péter szívét betöltő érzésen, hogy az ember méltatlan porszem csupán. Nos, amikor a pápa az alázatról beszélt, mint a jelen kor kihívására adandó megfelelő válasz elengedhetetlen feltételéről, nem tudtam nem meghallani Ferenc pápa e kijelentésében Giussani szavainak visszhangját. Ő egykor Péterről beszélt nekünk, erről a zord halászról, akinek az Úr egyetlen kérdést tesz fel, amikor rábízta egyháza hatalmas felelősségét: „Szeretsz engem?”

Az elmúlt hónapokban számos közösségünket meglátogattam Olaszország valamennyi régiójában és külföldön is: meggyőződhettem arról, hogy a Szentatya segít megértenünk, hogy miként emelhetjük ki jobban a karizmánkban rejlő „potenciált”, amely – mint ő mondta – „még nagyrészt felfedezésre vár”.⁶ Ezt a pontot nagyon fontosnak tartom, ezért engedjétek meg, hogy egy kicsit bővebben kifejtsem.

Mi az az alázat, amelyről a pápa beszél? Az alázat nem azt jelenti, hogy azt mondjuk: „Nem érek semmit, semmi vagyok”. Az alázat éppen ellenkezőleg, azt mondja: „Senki vagyok, de Te erősebb vagy az én semmi voltomnál, kicsinységemnél; és ha nagy dolgokra hívsz, vállalom. Bármilyen törekeny és korlátolt vagyok, vállalom”. Igen, Uram, Te tudod, hogy szeretlek, veled vagyok, annak tudatában, hogy csak ha mellettem állsz, csak a Te segítségével tudom megtenni, amit kérsz tőlem”. Az alázat tehát annak felismerése, hogy nincs másom, csak ez az „igen”. És mégis, ez az „igen” elég, ha miközben kimondom, tudatában vagyok, hogy magamtól nem tudom megcsinálni, amit kér, hogy az Ő állandó segítségével egyetlen centimétert sem tudok megtenni. Az alázat számomra ezt jelenti.

De a legelső kérdés, amelyet Jézus feltett Péternek, segített nekem abban, hogy tovább elmélkedjek ezen ebben az évben. Jézus ugyanis legelőször nem azt kérdezi Pétertől: „Szeretsz-e engem?” és kész, hanem ezt: „Jobban szeretsz engem, mint ezek?”⁷ Képzeld el a jelenetet: János biztosan ott volt, és Jézus megkérdezi tőle: „Jobban szeretsz engem, mint

⁵ Vö. A CL Fraternitása lelki gyakorlatja, 1989, Rimini. A GIUSSANI100 virtuális kiállítás egyik videójának leírata; nyomtatásban: Luigi Giussani, *La verità nasce dalla carne [Az igazság a testünkben születik meg]*, szerk. Julián Carrón, Bur, Milánó 2019, 135–136.

⁶ Ferenc pápa, „*Arda nei vostri cuori...*”, id. mű, 15.

⁷ Jn 21,15.

ezek? Jobban szeretsz engem, mint ő? Mint ő, aki a keresztt alatt a fájdalmas anyámmal tartott, amikor keresztre feszítettek, miután te háromszor megtagadtál engem? Jobban szeretsz, mint ő, aki az utolsó vacsora óráján fejét a szívemre hajtva hozzám hajolt, akinek felfedtem az áruló kiletét? Jobban szeretsz, mint ő, aki, amikor a Nagytanács előtt álltam, és perbe fogtak, sértegettek, leköptek és pofon vágtak, ott volt velem, mindig a közelemben? Jobban szeretsz engem, mint ő, aki, amikor te megtagadtál engem, ki merte mondani, hogy hozzám tartozik?” „Jobban szeretsz engem, mint ő? Ki tudod ezt mondani?” Világos, hogy *erre a* kérdésre Péter nem tudott igennel, azzal az „igen”-nel válaszolni! És valóban nem is a kérdésnek erre a részére válaszol. Minden összehasonlítás, minden méricskélés, hogy ki a legjobb, a legszeretettebb vagy a legokosabb, már nem számít. Sőt, nemcsak hogy nem számít többé, hanem még ennél is szebb dolog történik. Az összehasonlítás megalázó volta pozitív értékkel alakul át, mert mintha Péter „igen”-jét még alázatosabbá tenné, vagyis még világosabban tudatosítja benne, hogy nem azért választották ki, mert ő a legjobb, hanem méltatlansága, korlátoltsága ellenére, hiszen olyan feladat vár rá, amelyre valójában senki (még János sem) alkalmas.

Ebből kezdhethük megsejteni a lehetséges választ a kérdésre: miért Péter és miért nem János? A válasz, amely az elmúlt hónapokban egyre világosabbá vált számomra, a következő: mert nála, aki megtagadta a Mestert, senki sem tudta jobban, hogy feladatának jó elvégzéséhez nemcsak Jézus kegyelmére, hanem János, András, Pál és a többiek közreműködésére is szüksége van.

Úgy tűnik, ez ránk is igaz: szükségem van az Úrra, de még mennyire szükségem van rá, de szükségem van rád is. Mert ha nem ismerném fel, hogy az Úr mellett rád is szükségem van, könnyen azt gondolhatnám, hogy én vagyok Jézus kegyelmének egyetlen közvetítője. Vagyis az individualizmus és a önközpontúság csapdájába esnék, amitől az Egyház annyira óv bennünket. Ezért hangsúlyoztuk idén, hogy újra a *közösségünkre* kell irányítanunk a tekintetünket. E nélkül az alázat nélkül, amely azt tudatosítja bennünk, hogy szükségünk van egymásra, a részrehajlás, egocentrizmus csapdájába esünk, még akkor is, ha világosan és egyértelműen követjük a tekintélyt.

Ferenc pápa így folytatta: „Két igével foglalnám össze az alázatnak ezt a magatartását: *emlékezni*, vagyis visszahozni a szívünkbe [az olasz ige etimológiájából *ri + cordare*, a fordító megjegyzése], felidézni a Ti-

tokkal való találkozást, amely idáig elvezetett bennünket; és *létrehozni*, bizalommal tekinteni a jövőbe, meghallani a Lélek sóhajtásait, amellyel ma is megnyilvánul. „Az alázatos férfi és nő a jövőt is szívében hordozza, nem csak a múltat, mert képes előre nézni, meglátja a remény csiráit, miközben hálával emlékszik a régi dolgokra. Az alázatos ember új dolgokat képes létrehozni, afelé hív és segít, amit még nem is ismer.”⁸

Így valósul meg a „változás csodája”, amelyet csak Krisztus követése tesz lehetővé az életünkben, ahogyan azt a közösségi iskolában tanultuk ezekben a hónapokban. „Ezért az embernek nincsen más feladata, mint hűségesen és kitartóan őrizni magában a vágyat és az akaratot, hogy alázatos és engedelmes maradjon az őt alkotó Lét nagyságával szemben.”⁹

Krisztus jelenléte közöttünk az, ami idővel legyőzi minden gyarlóságunkat, kicsinységünket, kicsinyességünket. Nem úgy, hogy varázsütésre eltörli, hanem idővel az Ő jelenlétében nem ez lesz meghatározó, egyre inkább csökken a jelentősége. Uralkodjék tehát közöttünk egyre inkább a Krisztushoz való ragaszkodás. Mert ez a ragaszkodás az egyetlen igazi út az *egység* felé, hogy az egység győzzön a megosztottság felett.

Közvetlenül az október 15-i pápai audiencia után ezt írtam nektek: „Feladatunk pontosabbá vált: az elkövetkező években arra fogunk törekedni saját maguk nevelésében, hogy meghatározzuk a Szentatya által kijelölt út lépéseit. Minél inkább készek vagyunk haladni ezen az úton, annál inkább megmarad a közösségünk a karizmánk iránti hűségben. A fény, az egység és a remény élő helyévé válik az Egyház és az egész emberiség számára, és annál inkább meg tud majd felelni korlátaink ellenére annak a várakozásnak, amelyet Ferenc pápa atyai lendülettel fogalmazott meg felénk: „az Egyház és én magam is többet, sokkal többet remélünk tőletek”.¹⁰

A lelkigyakorlat, amelyet most megkezdünk, alapvető állomása ennek az útnak, figyelembe véve azt az ajánlást is, amelyet a Világiak, a Család és az Élet Dikasztériumának prefektusa, Kevin Farrell bíboros intézett

⁸ Ferenc pápa, „*Arda nei vostri cuori...*”, id. mű, 14.

⁹ Luigi Giussani, *Dare la vita per l'opera di un Altro*, Bur, Milánó 2021, 72. Magyar fordítása a *clonline* oldalon: *Életünket adni valaki Más művéért*, 46.

¹⁰ Davide Prosperì, *Lettera a tutto il movimento dopo l'Udienza con papa Francesco [Level az egész mozgalomhoz a Ferenc pápa által tartott audiencia után]*, Milánó 2022. október 20., *clonline*.

hozzánk az elmúlt hónapokban. Nagyon köszönöm, hogy itt van velünk ezekben a napokban, hogy velünk együtt élje át ezt a lelkigyakorlatot! Azt ajánlotta a figyelmünkbe, hogy fontos elmélkednünk a karizma témáján. Ezért Lepori atyával és a közösségünket vezető barátainkkal együtt úgy véltük, a Fraternitás lelki útja szempontjából, hogy ezt a lelki-gyakorlatot és utána a Fraternitás közösségeiben végzendő munkát a teológiai erények elmélyítésének szenteljük, a hit, remény és szeretet három erényén elmélkedjünk sajátos szemszögből. Ezek az erények az embert Krisztus szeretetébe öltöztetik, képessé téve őt arra, hogy teljes mértékben az Istennel való kapcsolatban éljen. Ez alapozza meg és határozza meg a keresztény ember cselekvését. Giussani atya sokat beszélt és írt erről a témáról: gondoljunk csak az olyan szövegek tartalmára, mint a *Si può vivere così?* [*Lehet így élni?*] és a *Si può (veramente?!) vivere così?* [*Lehet (tényleg?!) így élni?*].

Ebben az évben a hitre összpontosítjuk figyelmünket. Mi a hit? Milyen tapasztalataink vannak a hitről, és milyen tapasztalatokat szerezhettünk róla közösségünkben?

Lelkigyakorlatunk kezdeteként hadd idézzem fel azokat a szavakat, amelyeket Giussani atya egy kis baráti csoporthoz intézett, akik hozzánk hasonlóan 1968-ban lelkigyakorlatra gyűltek össze. Ezeket a szavakat Julián atya a 2018-as évkezdő napon is meghallgattatta velünk Giussani atya hangján. Úgy tűnik, mintha a mi számunkra fogalmazta volna volna meg:

„A hit az, amit keresünk, a hit az, amibe be akarunk hatolni, a hit az, amit meg akarunk élni. Körülöttünk úgy tűnik, hogy minden azon munkálkodik, azon mesterkedik tevékenyen, hogy a hitet megszüntesse, kiiktassa, kisiklassa, vagy pusztán racionális, naturális kategóriákra vezesse vissza. Így van ez a keresztény világon kívül és azon belül is jelenleg. A hiteles hitet, vagyis a hit hitelességét keressük. Semmi más nem keresünk. Éppen ezért ezeknek a napoknak az elmélkedései és közös munkája olyasvalamit jelöl ki, amiben mindegyikünk kockázatot, kockáztatja önmagát. Ezért próbáltunk tisztán fogalmazni, mielőtt idejöttünk volna. Készek vagyunk az egész világhoz szólni, bárhová elmenni a világban, de szükségünk van egy otthonra, szükségünk van egy olyan helyre, ahol a szó szó marad, valaminek a »kifejezése«, és ahol a kapcsolat a »szív« kapcsolata, szívélyes, ahol a társaság pozitív,

ahol a szavaknak van értelme és a szándékoknak van értelme, és a kenyér az kenyér és a víz az víz”.¹¹

Tessék, most már válaszolhatunk a kezdő kérdésre: miért vagyunk még mindig itt? Hogy könyörögjünk az Ő jelenléteért.

Legyünk készek meghallgatni, ahogyan a pápa imént felidézett szavai emlékeztetnek bennünket: „*Az alázatos ember új dolgokat képes létrehozni, afelé hív és segít, amit még nem is ismer.*”

---

¹¹ „*L'Introduzione di Luigi Giussani agli Esercizi spirituali del Centro culturale C. Péguy*” (Vargotti, 1 novembre 1968) [Luigi Giussani bevezetése a C. Péguy Kulturális Központban]. Szerk. Julián Carrón, in: *Vivente è un presente!* [Az élet jelenléte]. *A Tracce-Litterae Communionis*, 9/2018 számának melléklete, Milánó 2018, 4.

„Látta szemem üdvösségedet”

A karizma felélesztése

Clairvaux-i Szent Bernát legendájában olvassuk, hogy a megtérés vágyának felkeltése érdekében gyakran feltette magának a kérdést: „Bernarde, ad quid venisti?” – „Bernát, miért jöttél?”¹² Nem azért kérdezzük ezt meg magunktól, hogy sajnálkozzunk a kezdeti tűz elvesztésén, vagy hogy megpróbáljuk saját erőnkől feléleszteni azt, hanem azért, hogy újra ráébredjünk: ez a kezdeti lángolás továbbra is misztériumként van jelen az életünkben, vagy a közösség életében, vagy egy olyan kapcsolatban, mint például a házasság.

Szent Pál írja Timóteusnak: „Mert jól emlékszem őszinte hitedre; ez előbb nagyanyádban, Loiszban, majd anyádban, Eunikében élt, és most – biztosan tudom – téged is eltölt. Ezért figyelmeztetlek, éleszd fel magadban Isten kegyelmét, amely kézföltételem folytán van benned.”¹³

Timóteus még fiatal, Pál mégis arra kéri, hogy minél hamarabb szítsa fel Isten kegyelmének (szó szerint: Isten *karizmájának*) tüzét, amely szíve mélyén lakozik. Az az „őszinte hit”, amelyet a hagyomány szerint nagyanyjától és édesanyjától kapott, és hivatásának szentségi ajándéka, amelyet Pál kézrátétele által kapott, nem olyan dolgok, amiket nosztalgiával felidézünk a múltunkból, mint amikor az ember visszanézi az emlékezetes napjainak fényképeit, hanem égő parázs, amelyet lángra kell újra lobbantania, meg kell gyújtania (a görög kifejezést szó szerint így is lehetne fordítani: „meg kell újítani a tűz életét”, Isten tüzének életét).

A kezdeti szenvedély, a lelkesedés, az első találkozás, a „kezdeti szeretet” lángolása, ahogy a Jelenések könyvében olvassuk,¹⁴ az őszinte hit egyszerűsége, amely nem képmutató, amelyet nem borít be az értelmezések, az elméletek pora: mindez újraéleszthető, újra fellophantható. Mi-

¹² Guillaume de St. Thierry, *Vita prima*, I, 4; PL 185, 238.

¹³ 2Tim 1,5–6.

¹⁴ Jel 2,4.

ért? Mert megmarad, nem alszik ki. Hogyan lehetséges ez? Mert nem én vagyok az, aki mindezt meggyújtottam, aki mindezt magamnak adtam! Ez „Istentől kapott karizma”, Isten kegyelmének ajándéka, a Szentlélek megnyilvánulása. Mit kell tehát tennünk, ha ráébredünk, hogy hagytuk, hogy a parazsat vastagon beborítsa a feledékenység, a gondatlanság, az elhanyagoltság hamuja, amikor hirtelen tudatára ébredünk, hogy mennyi hamu borítja a feleségünkkel, férjünkkel, közösségünkkel, hivatásunkkal való kapcsolatunkat, vagy azt ahogyan a karizmánkhoz tartozó emberek társaságához, a szentségekhez viszonyulunk, amelyeket a keresztségtől kezdve kaptunk, és ma is magunkhoz veszünk?

Elég, ha újra tudatára ébredünk, hogy a karizma, Isten ajándéka, mindezek alatt ott van, él és ég. De nem azért van így, mert egy kicsit azért jók vagyunk, hanem azért, mert Isten irgalmas és hűséges! A karizma „Isten ingyenes ajándéka”, és ahogy Szent Pál írja a rómaiaknak Izrael kiválasztásáról: „Isten ugyanis nem bánja meg kegyelmi adományát és meghívását!”¹⁵ Isten természeténél fogva nem veheti vissza az ajándékát, mert Őbenne, aki a Szeretetet, minden ingyenes. Egy ajándék visszavonása azt jelentené, hogy Isten lemondana arról, hogy önmaga legyen. Bizonyos értelemben tehát a pokol Isten visszavonhatatlan ajándékainak „örök raktára”.

A karizmánkat, a hivatásunkat, a kegyelmet, de mindenekelőtt az élet ajándékát, az ajándékot, hogy azok vagyunk, akik vagyunk, hogy van lelkünk, nem „újjáteremteni”, „újraalkotni” kell, hanem újra kell éleszteni, fel kell szítani.

Ez mindig és minden esetben így van, még akkor is, ha valaki majdnem szent. Timóteus kiváló tanítvány és kiváló fiatal lelkipásztor volt. Pál azonban azt tanácsolja neki, hogy elevenítse fel a kapott karizmát, amely szentségi adomány is, mert ez soha nem magától értetődő, és nem is lehet az, mert a karizma Valaki más ajándéka. Pál ezt a levelet valószínűleg utolsó bebörtönzése idején írta Timóteusnak, tehát Kr. u. 58 és 62 között, ami azt jelenti, hogy körülbelül harminc évvel pünkösöd után. Olyan ez, mintha számunkra Jézus halála és feltámadása, valamint az ötven nappal későbbi pünkösöd 1993 körül történt volna. Azt hihetnénk, hogy kezdetben a keresztény közösség úgy élt a pünkösdi karizma erejéből, hogy nem is ébredt ennek tudatára. Valójában az apostoloknak már

---

¹⁵ Róm 11,29.

a kezdetektől fogva arra kellett buzdítani a híveket, hogy újítsák meg, elevenítsék fel a Lélek ajándékát, ne szomorítsák el,¹⁶ ne oltsák ki¹⁷ a Lelket. Ebből láthatjuk, hogy a pünkösöd nem egy olyan ősrobbanás volt, amely mechanikusan működtetni képes az Egyházat Krisztus második eljövételéig. A pünkösöd, magához Krisztushoz hasonlóan egy olyan állandóan jelenlévő esemény, amelyet a szabadságunknak folyamatosan be kell fogadnia, és hagynia kell, hogy működjön. Pontosan ez a karizmánk felszítása, amelyre az Egyház mindig hív bennünket.

„Éleszd fel magadban”

De hogyan történik ez? Be kell ismernünk: mindannyian szenvedünk attól, hogy alapvetően képtelenek vagyunk életben tartani a bennünk lévő karizma tüzeit. És minél inkább azt hisszük, hogy nélkülünk is égve marad, annál inkább azt látjuk, hogy lelohad, hogy hamu borítja, hogy több füstöt csinál, mint lángot. Milyen gyengéd atyja volt Szent Pál kedvenc tanítványának, Timóteusnak és még oly sokaknak! Mintha ezt írná neki: „Timóteus, ne botránkozz meg, ha újra meg újra úgy érzed, hogy az Istentől kapott ajándék lángja alábbhagy, ha úgy érzed, hogy a minden napok és a szolgálat fáradalmaiban csökken a szenvedélyed, amelyről kezdetben úgy tűnt, hogy soha nem halványul el. Ne lepődj meg, hogy ilyen vagy. Amit tehetsz, hogy minden nap újra lángra lobbantod, felszítod magadban, elsősorban saját magadban, mert ez az, ami újra lángra lobbantja a paraszat a rád bízott emberekben is, a közösségekben, amelyekért felelős vagy, és az egész világban!”

A karizmáról gyakran úgy gondolkodunk, mintha az egyfajta köpönyeg lenne, amelyet az emberek egy bizonyos csoportja fölé terítettek, és ahhoz, hogy hűek maradjunk a karizmához, csak arra kell vigyáznunk, hogy ki ne lépünk a köpönyeg alól, vagy ha úgy jobban tetszik, ki ne lépünk a kerítésünkön kívülre. Ehelyett, mint pünkösöd napján, Isten ajándéka természetesen egy viharos szél, amely végigsöpör minden jelenlévőn, de a kiáradó tűz mindegyikükön megpihen, mindenkinek egy-egy láng jut, mintha a Lélek anyai gondoskodással és

---

¹⁶ Vö. Ef 4,30.

¹⁷ Vö. 1Tessz 5,19.

odafigyeléssel juttatta volna őket kinek-kinek külön. A Lélek választja ki mindenki esetében, mi a módja és formája annak, hogy a karizma le szálljon rá. Isten ajándéka az egyetlen Lélek, de akkor válik érzékelhetővé és megtapasztalhatóvá, ha valaki személyesen befogadja. Minden egyes szívben mindenki felismerheti azt a sajátos karizmát, amelyet egy társaság, emberek egy közössége kap. Még a sok embert egy közös karizmában egybefogó közösséget is csak minden egyes tag szívében lehet felismerni. Valahogy úgy, ahogy a két emmauszi tanítvány mondja: „Hát nem lángolt a szívünk – mondták –, amikor beszélt az úton és kifejtette az Írásokat?”¹⁸ Mindkettőjük szíve tanúskodott arról a karizmáról, amely egyesítette őket.

„Éleszd fel *magadban*”. Alapvető annak tudatosítása, hogy Isten ajándékát, még ha azt közösen kaptuk is, mindannyiunkban külön újra kell éleszteni ahhoz, hogy mindenki számára újraéledjen, hogy a hivatásunk útján, a küldetésünkben egységesek maradhassunk. Milyen gyakran megtörténik például a házasságokban vagy a közösségekben, hogy csak panaszkodunk, mert kialudt a kezdeti tűz, és itt meg is állunk: másokra panaszkodunk, akik nem működnek együtt a karizma felélesztésében. Ehelyett fontos, hogy megértsük: hatalmas az egyén szabadsága, képesek lehetünk alázattal saját magunknál elkezdni ezt a munkát, az ajándékba kapott karizma felszítását. Ez valóban olyan, mintha újra meggyújtánánk egy tüzet, hiszen a tűz, amikor már ég, természeténél fogva továbbterjed. Amikor a Szentlélek lángja megragad egy embert, akár a legjelentéktelenebbet is, egy szalmaszálat, fellobban a tűz! De a Lélek, a tűz az, ami tovaterjed, nem a szalmaszál vagy a tüzifa, ami csak lehetővé teszi, hogy égjen a láng.

Ezért nagy mindannyiunk felelőssége az Egyház és Krisztus dicsősége szempontjából fontos karizmáért.

Azért hangsúlyozom ezt, mert gyakran találkozunk olyan emberekkel, akik arra panaszkodnak, hogy meggyengült a karizma egésze vagy a felelősök, de nem teszik fel maguknak a kérdést, hogy hogyan áll a saját karizmájuk a feleségükkel vagy a férjükkel való kapcsolatukban, a gyermekeikkel való kapcsolatukban, a munkahelyükön, a politikai elkötelezettségükben, a pénzük felhasználásában, abban, ahogyan a híreket hallgatják és reagálnak rájuk, ahogyan az idejükkel gazdálkodnak, az

---

¹⁸ Lk 24,32.

imádságban stb. Ebben a személyes hozzáállásban él vagy nem él egy karizma, még akkor is, ha az Egyház történetének legfontosabb adománjáról van is szó.

Ahogy a pápa október 15-i audienciáján mondta nektek: „A vezetők szolgálata mellett elengedhetetlen, hogy a karizma a testvériség minden tagjában élő maradjon, hogy a keresztény élet mindig megőrizze az első találkozás varázsát”.¹⁹

Röviden: a karizma a szívünkben éled újjá! És amikor olyan eseményeken veszünk részt, mint ez a lelkigyakorlat, a pápai audiencia vagy a Meeting, minden akkor támad életre, ha a karizma újraéled bennem, benned, mindannyiunkban.

Egy rendkívüli emberi teljesség

Az evangélium, az Újszövetség tele van olyan emberek példáival, akik ezt rendkívüli, mégis egyszerű módon élték meg, hogy az új emberség, az új élet e lenyűgöző szépségét eljuttathassák hozzánk is.

Vegyük például az öreg Simeont, aki a negyvennapos kisedet Jézus bemutatásának napján ott van a jeruzsálemi templomban:

„Íme, volt Jeruzsálemben egy Simeon nevű igaz és istenfélő ember. Várta Izrael vigaszát, és a Szentlélek volt rajta. Kinyilatkoztatást kapott a Szentlélektől, hogy addig nem hal meg, amíg meg nem látja az Úr Fölkentjét. A Lélek indítására a templomba ment. Amikor a szülők a gyermek Jézust bevitték, hogy a törvény előírásának eleget tegyenek, karjába vette és áldotta az Istent ezekkel a szavakkal:

»Most bocsásd el, Uram, szolgádat,
szavaid szerint békében,
mert látta szemem üdvösségedet,
melyet minden nép színe előtt készítettél,
világosságul a pogányok megvilágosítására,
és dicsőségül népednek, Izraelnek.«

Apja és anyja csodálkoztak azon, amit fiukról mondott. Simeon megáldotta őket, és így szólt anyjához, Máriához: »Íme, ő sokak romlására és sokak feltámadására lesz Izraelben, jel lesz, amelynek ellene mon-

¹⁹ Ferenc pápa, „*Arda nei vostri cuori...*,” id. mű, 17.

danak – a te lelket is tör járja át –, hogy kiderüljenek sok szív titkos gondolatai.«²⁰

Minden este, a kompletóriumot imádkozva Simeon éneke mintha összefoglalná, összegyűjtené a napunk értelmét, emlékeztetve minket arra, hogy minden napunknak akkor van tartalma, ha megéljük benne egész életünk értelmét: Jézus Krisztust akarjuk magunkhoz ölelni. Az egész életnek csak ezért van értéke, értelme, csak ezért kaptuk, mert ez a feladatunk: vágyakozunk Krisztusra, hogy átölelhessük őt a testben való eljövételének egyszerűségében. Át akarjuk ölelni a negyvennapos Gyermeket, aki könnyen elfér a karunkban, hozzánk simul, betölti a szívünket és a tekintetünket. Jelen van, nemcsak kis testének méretei értelmében, hanem mint teljes jelenlét, mint Isten titokzatos akarata, Isten titokzatos szabadsága, aki megengedi számára, hogy velünk legyen, engedi, hogy odaadja magát nekünk, hogy karba vehessük, betöltse szívünket, életünket, emberi dimenziókat.

Simeon egész életét szabadnak, üresnek hagyta, erre a találkozásra szomjazva, erre az ölelésre várva, amely betölti, beteljesíti őt. Erre az ölelésre várt, amelyen túl nincs más, csak az Atya örökkévaló ölelése.

A Lélek ajándéka, amely arra készet, hogy az ember magához ölelje Krisztust

Látni fogjuk, hogy a hit éppen ez; ennek kell lennie, hogy ne elvont, értelmi vagy érzelmi gesztus legyen.

Az, amit ma estére szeretnék a szemlélődések középpontjába állítani, hogy ezzel lépünk majd az éjszaka (remélt) csendjébe és azután ezzel megéljük ezeket a napokat, az nem más, mint Simeon ölelése és hitvallása „Itt van! Ő az üdvösség! Ő a világ világossága!” Induljon ki ebből a Szentlélek adta karizmánk újjáélesztése: Simeon törekeny alakja egyetemes dimenziókra világít rá.

Ebből a szentírási részből nyilvánvaló, hogy *a karizma mindig a Lélek ajándéka, amely arra készeti az embert, hogy felismerje és magához ölelje Krisztust.*

Lukács három versben nem kevesebb, mint háromszor hangsúlyozza a Lélek munkáját ebben az öregemberben. Nem tudjuk, hogy ki volt,

²⁰ Lk 2,25–35.

mit csinált életében. Az, hogy papként ábrázolják őt, önmagában olyan hagyomány, amelyet ez az evangélium nem alapoz meg. Simeon egyszerűen ember volt, Isten népében nevelkedett, a törvény és a próféták formálták, vágyott az üdvösségre, a világoosságra, a szentségre, vagyis Istentre, ez töltötte el a szívét, kivette onnan minden mást. Az evangélium szerint „igaz és istenfélő”²¹ember volt, vagyis olyasvalaki, aki tudatában van, hogy a bennünk lévő bűnre való hajlam ellenére egy igaz, jó tervre, igazságra, egy igazságosságra születünk, csakis ebben az eredeti tervben találhat békét a szívünk, mert ebben ismerheti meg és tapasztalhatja meg saját maga igazságát.

Simeon tudta, hogy a férfit és a nőt Isten igaznak teremtette, a Teremtővel és az egész teremtés egészével összhangban, olyan szeretetben, amely mindent Isten fényének szépségében szemlél, mert az ő képére és hasonlatosságára van teremtve.²²

De Simeon is tudta, megtapasztalta magában az emberi lét korlátait: magunk erejéből nem tudjuk helyreállítani ezt az igazságosságot, nem tudunk újra igaz módon közeledni Istenhez, egymáshoz, a férfihoz és a nőhöz, az egész teremtéshez. Ezért volt „istenfélő”, vagyis egész lényével vágyott az üdvösségre, amelyet nem tudott megadni saját magának. Vágyott a Megváltó után. Amíg nem találkozott vele, addig minden igazsága, személyének teljes igazsága a vágyakozásában, a kérdésben, a várakozásában összpontosult arra a Megváltóra várva, aki Izrael vigasztalását fogja megtestesíteni.

„Íme, volt Jeruzsálemben egy Simeon nevű igaz és istenfélő ember. Várta Izrael vigasztát, és a Szentlélek volt rajta.”²³ Lehet-e ennél pontosabb meghatározást adni egy igaz emberről? Ez az emberség teljessége: vágyakozni az igazságosságra, annak tudatában, hogy azt Valaki mástól kell várnunk és kapnunk, és úgy várni erre, mint az egész nép javára, és vigasztalására! Ezért Isten felel neki, örül ennek az alázatos és igaz embernek, megadja neki a Lélek társaságát, ami az Istennel, az Istenben való közösséget jelenti. Isten annyira örül az üdvösség után őszintén vágyakozó igaz embernek, hogy a beborítja a Lélek árnyékával, mintha meg akarná védeni. Nem akarja Isten, hogy kialudjon ez a láng, amit az egész világ fenyeget, amit minden kioltani igyekszik az ember szívében.

²¹ Lk 2,25.

²² Vö. Ter 1,26–27.

²³ Lk 2,25.

Simeon várt, és a Lélek rajta volt. Várt, és a Lélek azonnal eljött, hogy felszítsa benne ezt a tüzet, az Isten után, a nép vigasztalása után vágyakozó nyughatatlan szív ajándékát.

Ez arra emlékeztet bennünket, hogy az *ember legfontosabb karizmája, Isten legelső és alapvető ajándéka bennünk a Krisztussal való találkozásra teremtett szívünk*, az Istenre váró nyughatatlan szívünk. Az első (és végül is egyetlen) alapvető karizma az, hogy „Istennek vagyunk teremtvé”. Ez a létünkől fakadó karizmánk, amely egybeesik létezésünkkel, de amelynek nyugtalan volta maga a tudatosság: „...magadnak teremtettél minket, s nyugtalan a szívünk, míg csak el nem pihen benned.”²⁴

Ez a létünkől fakadó, velünk született karizmánk, ami egyben történelmi, egzisztenciális karizma is, ez tükröződik vissza mindabban, ami az életünkben és a világban történik.

A Szentlélek közelsége

Simeon számára, az, hogy Isten örült vágyakozásának barátságot, közelséget jelentett vele: a Lélek valóban szólt hozzá, nem számít, hogyan, irányítja lépteit, ösztönzi és kíséri őt: „Kinyilatkoztatást kapott a Szentlélektől, hogy addig nem hal meg, amíg meg nem látja az Úr Fölkentjét. A Lélek indítására a templomba ment.”²⁵ Simeon a Szentlélek közelségében élt.

Megszoktuk, hogy a Lelket idegenként vagy arctalan fuvallatként kezeljük. Nem szoktunk hozzá, hogy megéljük közelségét, hogy kapcsolatot tartunk vele, párbeszédet folytassunk vele és vele együtt éljük napjainkat. Ő mégis ezt teszi velünk, így bánik velünk. Nyilvánvaló, hogy a Szentlélekkel való közeli kapcsolata vezette Simeont a Jézussal való találkozáshoz, mert a Szentlélek az Istennel és Istenben való közelség. A Szentlélek Isten legnagyobb ajándéka, Isten abszolút ajándéka, Isten az, aki a Szentháromságban nekünk adja saját önátadását. Aki elfogad egy nagy karizmát, és teljes egészében akarja azt befogadni mint Istennek az Egyház számára adott ajándékát, az nem annyira a konkrét karizmára

²⁴ Szent Ágoston, *Vallomások* I, 1.1.

²⁵ Lk 2,26–27.

gondol, hanem a Lélek befogadására, akinek ajándékaiban minden karizma benne van. Az ilyen ember közelről ismeri a Lelket, elsősorban kérdés formájában. Don Giussani mindig hangsúlyozta a „*Veni Sancte Spiritus, veni per Mariam*” fohászunk fontosságát! Ebben ugyanis megmutatkozik a Szentlélek iránti bizalmas barátság, amelyet soha nem tanulhatunk meg eléggé.

Aki csak egy bizonyos alapító sajátos karizmáját szeretné befogadni, az eltorzítja magát a karizmat, leszűkíti „valamire”, általában szabályok, elképzelések, magatartásformák és szavak elegyére. Ekkor viszont az alapítótól nem a Szentlélekhez fűződő bizalmas közelséget tanulja meg, amely az isteni élet, a kegyelem minden karizmáját élteti, és amely az embert bevonja Krisztus barátságába. Az Egyház mindig is megértette, az első püünköd őta, hogy a Szentlélekkel való legjobb és legbensőségesebb barátság, nem más, mint amit Szűz Mária megélt, az, amelyet az apostolok értettek meg elsőként. Igen: „*Veni Sancte Spiritus, veni per Mariam*”!

A Lélek mozdít bennünket Krisztus felé

Simeon aznap „a Lélek indítására” ment a templomba. De nem úgy, mint egy felülről irányított bábu. Miért olyan engedelmes Simeon a Lélekel szemben? Talán azért, mert a rabszolgája? Nem: azért engedelmes, mert vágyik életének beteljesedésére, amelyet a Lélek kinyilatkoztatott a számára. A Lélek a beteljesedésünk, vagyis Krisztus felé mozdít minket. A szív nyugtalanságát az ő békéje felé irányítja. Ahogy Szent Pál, a Szentlélek egy másik közeli barátja kifejti: „Gyöngeségünkben segítségünkre siet a Lélek, mert még azt sem tudjuk, hogyan kell helyesen imádkoznunk. A Lélek azonban maga jár közben értünk, szavakba nem önthető sóhajtozásokkal. S ő, aki a szíveket vizsgálja, tudja, mi a Lélek gondolata, mert Isten tetszése szerint jár közben a szentekért.”²⁶

Képtelenek vagyunk tisztán, őszintén vágnyi arra, ami beteljesíti a szívünket, ami többet ér az életünknel, amiért létezőnk. Ezt a vágyat sok önhittséggel, becsvágyal szennyezzük be, olyan dolgokra vágyunk helyette, amelyek nem igazán a beteljesedésünk felé vezetnek. Nemcsak

---

²⁶ Róm 8,26–27.

a beteljesülésre vágyunk, szükségünk van az elhatározásra is, hogy keressük, az útra, amelyen elérhetjük, és arra a találkozásra is, amelynek révén magunkhoz öleljük. A Lélek az, aki Isten kegyelméből, az Atya irgalmából mindezt megadja nekünk, egész életünk során, váratlan utakon vezetve bennünket. Amikor az ember eljut Krisztushoz, megérti, hogy minden értelmet nyer, felfogja, hogy valaki végig vezette őt a sötét és buktatókkal teli erdőben. A Szentlélek a vezetőnk, aki a szívünkhez szól, aki megmutatja az utat, és arra indít, hogy kövessük azt, és így elvezet a célunkhoz. Ő volt az, aki Krisztushoz vezetett minket!

Megálltunk-e valaha, hogy visszatekintsünk, hogy újragondoljuk megtett utunkat? Soha nem vettük még észre, hogy valaki titokzatos módon, ezernyi módon vezetett minket: egy-egy szóval, találkozással, olvasmánnyal, élménnyel, fájdalommal, csalódással, bukással vagy éppen egy megdöbbentő pillanat, egy szép, jó, igaz érzés segítségével?

Talán még soha nem mondtunk köszönetet a Szentléleknek mindeztért. Ez nem is annyira Neki rossz, mint nekünk, akik így megfosztjuk magunkat az életünk miatt érzett hála érzésétől, bármi is történt velünk valaha. Ha úgy gondoljuk, hogy az életünkben sok mindenért nem kell hálásnak lennünk, és inkább panaszkodásra, haragra készít bennünket valami, talán át kellene gondolnunk az élet igazi célját a Lélek fényében, azt a célt, amit Simeonnak megígért: „Kinyilatkoztatást kapott a Szentlélektől, hogy addig nem hal meg, amíg meg nem látja az Úr Fölkentjét.”

Krisztust meglátni, Krisztust átölelni: ez minden élet értéke és célja, még akkor is, ha a találkozás csak az élet útjának végén történik meg, mint Simeonnál, mint Anna prófétanőnél vagy a jobb latornál. A Lélek nem ígér nekünk sikert, gazdagságot, egészséget, kitüntetést. A Lélek nem veszi el tőlünk, hogy meg kell halnunk. *A Lélek azt ígéri meg nekünk, azt a tapasztalatot adja meg a szívünkbe, hogy életünket nem a halál, hanem a Jézussal való találkozás határozza meg.* A „meghatározni” ige latinul a *de + finire* összetételből adódik, vagyis a „*finire*” (befejezni) igét tartalmazza, amit a „*de*” prefixum még jobban hangsúlyoz. Ez egyenértékű a *de + terminare* összetétellel. Nos, mi az, ami jobban *de-finiál* és *de-terminál* minket, mint a halál? Az emberi tapasztalat szerint a halál definiálja (meghatározza) és determinálja (eredendően kijelöli) egész életünket, az egész emberi történelmet. Gondoljunk csak a halál látványára: az ukrajnai háborúra, a migránsok tragédiájára a Földközi-tengeren, a törökországi és szíriai földrengésre, az amerikai iskolai

lövődözésekre, nem is beszélve a halálnak a folyamatos, bár mások elől rejtett látványáról, az abortált csecsemőkről... És mégis, a Lélek azt jelenti ki Simeonnak, hogy ez az érzés nem igaz, nem jó irányba mutat: a halál előtt az ő hosszú-hosszú életét mindvégig a Krisztussal való végső találkozás határozta meg. Ezt a halál nem tudja legyőzni, másra lecserélni. A Jézussal való találkozás, a Jézushoz való csatlakozás által Simeon abban a bizonyosságban és békességben örvendezik, hogy Jézus az, aki egyszer s mindenkorra meghatározza az életét, mindenben, még a halálában is.

Minden karizma egyetemes kisugárzású

A Krisztussal való találkozás az élet minden korlátját lebontja: nemcsak a halált, hanem a magányt, sőt a magunkba vagy a közösségünkbe való bezárkózást is. Valóban: Simeon azonnal a Krisztus által hozott üdvösség egyetemességét mondja el énekében:

„Most bocsásd el, Uram, szolgálodat,
szavaid szerint békében,
mert látta szemem üdvösségedet,
melyet minden nép színe előtt készítettél,
világossággal a pogányok megvilágosítására,
és dicsőségül népednek, Izraelnek.”²⁷

Ez az ember, öreg testében egy szerelmes fiatalember vágyát, szenvedélyét hordozza, egy olyan gyermekét, akit észrevétlen jelek lepnek meg, amelyeket senki más nem lát. Meglátja egyszer csak azt a fiatal házaspárt, akik a hatalmas templomban a tömeg közepette egy csecsemőt és két galambot hoznak a bemutatás szertartására. Ki tudja, hány házaspár és hány gyermek fordult meg naponta a jeruzsálemi templomban! De ez az ember nem csak önmagáért volt „igaz és istenfélő”, nem csak önmagáért várta a Messiást. Ő Isten egész népének várakozását hordozta magában, sőt: „minden nép”, „minden nemzet” várakozását. Nincs ugyanis Istennek olyan ajándéka, nincs olyan karizma, amely csak egyvalakinek, vagy csak egy szűk körnek szólna, mert akkor a lángja nem lenne ilyen, nem égne, nem tudna igazi fénnel világítani. A fény a karizma, Isten

---

²⁷ Lk 2,29–32.

ajándékának, Isten szeretetének legkifejezőbb szimbóluma, mert ha nem akadályozzák, ha nem talál akadályokat, akkor végtelenül sugárzik. Ha pedig akadályokra talál, akkor azokat is megvilágítja, az Ő ajándékának a visszatükröződésévé alakítja át.

Bár Isten nem vonja vissza ajándékait, de mi elnyomhatjuk őket, csökkenthetjük ragyogásukat. Minden karizma végtelen kisugárzásra szolgál, még a legjelentéktelenebb, legrejtettebb karizma is. Mindig eszembe jut egy hölgy Etiópiában, aki meghívott minket egy kávéra. Náluk, ha meghívsz valakit egy kávéra, az nem olyan, mint nálunk, ahol harminc másodperc alatt beteszed a kapszulát a gépbe, megnyomod a gombot, megtelik a csésze, elveszed és tíz másodperc alatt meg is iszod, miközben tovább beszél, és azonnal el is felejt, hogy kávé itál. Nála ez egy teljes szertartás volt.

Szent Pál, amikor felsorolja a Lélek különböző ajándékait, a többi között a sajátját is megemlíti: „a nekünk juttatott kegyelem szerint adományaink is különböznek: aki a prófétálást kapta, tegyen tanúságot a hit szerint, aki tisztséget kapott, töltsé be tisztségét, aki tanító, tanítson, aki a buzdítás ajándékát kapta, buzdítson, aki jótékonykodik, tegye egyszerűségben, aki előljáró, legyen gondos, aki irgalmasságot gyakorol, tegye örömet.”²⁸

Az etióp asszony szolgálatának és befogadásának szépsége olyan karizma volt, amelynek a kisugárzása nem volt elfojtva, így az a pillanat még évekkel később is építi életemet. Az a szolgálat, az a kávé építi engem, építi az életemet. Pontosan azért, mert a Lélek ajándékai, még a legjelentéktelenebbek is, olyan lángok, amelyeknek a fénye kisugárzik a végtelenbe. De ugyanez mondható el a pap hozzánk intézett igaz szaváról, egy barátunk irgalmas, de őszinte feddéséről, vagy egy nagylelkű gesztusról, vagy arról, amikor egy beteg fel tudja ajánlani a szenvedését valamiért, egy ingyenes mosolyról, amit bárki, talán egy idegen adott neked, miközben te túlságosan bezárkóztál a szürkéségedbe. Kalkuttai Szent Teréz anya szokta mondani: „Soha nem fogjuk megtudni, hogy egy egyszerű mosoly mennyi jót tehet”.²⁹

Gyakran joggal azon aggódunk, hogy az életünk hasznos-e, terem-gyümölcsöt. De ezt az élet teljessége iránti jó szándékunkat szinte azon-

²⁸ Róm 12,6–8.

²⁹ Kalkuttai Teréz, *La gioia di amare* [A szeretet öröme], Mondadori, Milánó 1997, 131.

nal megfojtjuk azzal az elképzeléssel, hogy ez a gyümölcs a miénk, és nem a Léleké, nem a karizmáé, Isten ránk bízott ajándékáé. Így kezdünk illuzórikus, dicsőséges gyümölcsökről álmodozni, amelyek a *saját* dicsőségünket jelentik. Így elpazaroljuk azt a végtelen sokféle lehetséges gyümölcsöt, amelyet Isten Lelke akar kifejezni mindenem keresztül, amit megélünk, teszünk, mondunk, gondolunk, imádkozunk.

Visszatérve az öreg Simeonhoz, rendkívüli, hogy szívének vágya, szenvedélyes üdvösségvárása, amikor eléri célját, régóta várt és áhított célját, egyetlen pillanatra sem zárkózik be Isten ajándékának fojtogató birtokbavételére. Ellenkezőleg: azonnal továbbadják annak ragyogását. Simeon átöleli a Gyermeket, de azért teszi ezt, hogy mindenkinek megmutassa, mennyi fény sugárzik belőle, milyen értékes ez a kincs mindenki számára. Ennek az öregembernek a gesztusa, a szavai, az arca teljes mértékben Krisztus fényét tükrözi. Fra Angelico ezt csodálatosan fejezte ki a freskón, amely e lelkigyakorlatot kíséri.³⁰ A krisztusi fény továbbadása egész életének értelme. Most már akár meg is halhat. Nemcsak azért, mert magához ölelhette Krisztust, hanem mert képes volt hirdetni őt, olyan erőteljes, egyszerű, alázatos, biztos tanúságtétellel, amely ma is ugyanolyan intenzitással ér el bennünket, mint akkor, és a világ végéig sugározni fogja Krisztust.

De miért is hangsúlyoznánk ezt, ha nem azért, hogy ráébredjünk magunkat annak tudatára, hogy egyikünk sem hivatott ennél kevesebbre! Mindannyiunk ajándékba kapta, hogy felismerte Krisztust, és továbbadhatja, hogy visszhangozzék a föld végső határáig és a világ végezetéig! Mindannyian arra vagyunk teremtve, mindannyiunknak az a hivatása, hogy mi is énekelhessük Simeon *Nunc dimittis*-ét, mint egész létünk átfogó meghatározását. Nem az életünk végpontjaként, „hattyúdalként”, hanem olyan betetőzéseként, amikor az ember felismeri, hogy a halál is ajándék, amely arra szolgál, hogy örökké Krisztus fényének visszatükröződését sugározza. Hiszen tudjátok jól, hogy a Paradicsomban mást sem fogunk tenni, mint Isten jóságos Arcának fényét fogjuk végtelenül visszatükrözni, és mindegyikünk ezt a szépséget fogja kifejezni, a legszemélyesebb módon, mégis mindannyian az Úr Arcának visszfényeként. A boldogok szépsége Isten arcának legeredetibb visszatükröződése, ennek

³⁰ Beato Angelico, *Jézus bemutatása a templomban*, freskó, részlet, 1442, Firenze, Museo di San Marco.

megélésére kaptunk mindnyájan meghívást. Isten pillantása ez, az a tekintet, amelyet Isten minden egyes emberi teremtményre, mindannyiunkra vet.

De nem szabad megvárunk, hogy ez a tudatosság csak az életünk végén, a halálunk előtt legyen meg bennünk. Az Egyház, a liturgia arra nevel bennünket, hogy minden este, minden nap végén, amely talán az utolsó is lehet, gyakoroljuk ezt. Gondoljunk *erre*, gyakoroljuk (hiszen a *lelkigyakorlatot* végzünk éppen), amikor a kompletóriumban elénekeljük Simeon *Nunc dimittis*-ét.

Don Giussani így fejezi ki ezt, pontosan a Simeon énekén elmélkedve:

„Milyen szép minden nap elolvasni Simeon énekét: »Szemeim látták az üdvösséget«. [...] Amikor a *Nunc dimittis* énekét esténként, a kompletórium alkalmával elimádkozzuk, vagy reggel Szűz Mária énekét, a *Magnificat*ot olvassuk, lényegében olyan dologról mondunk próféciát, ami már megtörtént: a mennyek országa közöttünk van, a Misztérium jelen van a testben, időben és térben [...] Elmondjuk ilyenkor az Úrnak, hogy ő a Megváltó, és ez elnyeri a kegyelmet minden gonoszágunk ellenére, és békében elenged minket, mint az öreg Simeont. [...] Minden benne van ebben a szóban, ebben Jelenlétben, amit szemlélünk, minden, ami elképzelhető és ami elképzelhetetlen. Elképzelhető, mert Krisztus olyan ember, mint te, és elképzelhetetlen, mert Isten, a Misztérium van jelen ebben az emberben; és ebben az emberben megfeneklik a gonoszágom titka, megváltást, megoldást, megbocsátást nyer Tőle.”³¹

Holnap látni fogjuk, hogy ez a sugárzó emberi teljesség, amelyet a Lélek indít el a Krisztussal való találkozásra, nem más, mint a hit.

³¹ Luigi Giussani, *La verità nasce dalla carne*, id. mű, 214–216.

SZENTMISE

A szentmise liturgiája: ApCsel 4,1-12, Zsolt 117; Jn 21,1-14.

MONS. GIUSEPPE BATURI, CAGLIARI ÉRSEKE
ÉS AZ OLASZ PÜSPÖKI KONFERENCIA TITKÁRA HOMÍLIÁJA

„Az Úr az” – mondja ki János barátjának, Péternek az Úr jelenlétét, aki mellettük állt. Éppen János, a szeretett és szerető tanítvány képes felismerni azt, akit szeret és aki őt szereti, mert csak a szeretet képes rá, hogy felismerjen embereket. János felismerését, amely tele van meglepődéssel és szeretettel, sokszor hallottuk már tanítóink és atyáink körében is, különösen don Giussani szavaiban, tekintetében, feszült figyelmében. Ő az, aki megnyitotta tekintetünket a felismerésre: „Az Úr az”, ez az a Jelenlét, amelyre a szív vágyik és akiben reménykedik, ez az az erő, amely a boldogság és a szabadság keresésére készlet, ez az az eszmény, amelyért új világot tudunk építeni, örökre igent tudunk mondani, és a gyermekeinket fel tudjuk nevelni. A jelenlévő Úr az, aki mindennek értelmet ad.

Don Giussani nevezte meg számunkra ezt a jelenlétet, ő az, aki felnyitotta rá a szemünket, hogy ez a jelenlét a világ középpontja – és ezzel felébresztette reménységünket, mert az Úr itt van, velünk van. Ekkor képesek vagyunk átérezni, hogy az életünk középpontja is Isten, egy végtelen és örök horizontba foglalva azt, amely képes értelmet adni mindennek. Az Úr az. Mondjunk tehát e lelkigyakorlatos napok kezdetén hálát Istennek, hogy találkoztunk Giussani atya karizmájával, és emlékezzünk azokra, akik segítettek és most is segítenek megnyitni tekintetünket és elménket a hit felismerésére. A hit egy vonzó jelenlét felismerése, ami mindennek értelmet kölcsönöz.

Péter – hallottuk – a tengerbe veti magát, és elindul Jézus felé. Megijedt, kardot ragadott, hogy megsebesítse a szolgát, Mesterét megtagadta és azután elmenekült. De most habozás nélkül megy Jézushoz, mert szereti Őt. Így ebben az újra felfedezett barátságban, ebben a közelségben, amelyet Jézus még a közös étkezésben is felajánl, minden helyreáll, és elhangzik a nagy kérdést: „Szeretsz-e engem?”. De már minden megbékélt, hiszen nincsen más lehetőség a békére, a megnyugvásra önmagunkkal és történelmünkkel, a múltunkkal anélkül, hogy ne állnánk meg a jelenvaló Úr előtt, az ő tekintete sugarában. Péter azért megy oda Jézushoz, hogy a Mester rávesse pillantását.

Nem az érvelés, az értelmezés vagy egy gyakran büntudatból fakadó emlékezés, hanem egy élő találkozás ment meg minket a jelenben! És újra megnyitja az életet egy új kezdet, egy újrakezdés lehetősége előtt, Jézussal, Jézus tekintetétől követve. A Vele való barátságban mindig minden újra kezdődhet, minden újjá válhat. A személyes életünkben, mint a barátságunk szövetségében, minden új erőre kap, és reménykedhet az újrakezdésben. A Jézussal való együttlét Péter számára azt a lehetőséget is jelenti, hogy ott, a tűz körül új módon lehet együtt a többi tanítvánnyal, mert Jézus az, aki egybehívja őket.

Fogadjuk el mi is Jézus meghívását ezekben a napokban, hogy vele legyünk, hogy megtanuljunk egymás között lenni, és el tudjunk aztán menni az emberek közé, hogy megértsük a vágyaikat, és hogy elmondjuk nekik, hogy az Úr az, akit örömmel vagy nyugtalanul keresnek. Mert amikor elmondjuk a világnak, hogy az Úr jelen van, mindig azt is jelenti, hogy megértjük az emberek szívének vágyát.

Itt azonban az Úr felismerése a halászat közben és a halászat miatt történik. A munkában, a családépítésben, a szakmai vagy politikai elkötelezettségben, egyszóval az élet iránti szenvedély kibontakozásában felismerhetjük a jelenlévő Úr jelét, akinek alakja mindig a bőség (Mennyi hal! Több, mint amennyit saját erejükből ki tudtak volna fogni). Mindig aránytalanság van erőnk, képességeink és az ajándékba kapott eredmény között. Az Úr engedi, hogy felismerjük őt ebben az ajándékba kapott bővelkedésben, az élet, az öröm és az igazság bőségében. Ennek nem lehet más oka, mint a kegyelem, a jelenlét ajándéka, amelyért hálát adunk, mert betölti az életünket, és amit mindig könyörögve hívunk, mert most itt van az Úr, közöttünk, és mi így imádkozunk hozzá: „Jöjj el hozzánk újra, ó Jézus, Mesterünk és Urunk”.

Április 15., szombat, délelőtt

Johann Sebastian Bach

BWV 82, *Ich habe genug* (kantáta). The Monteverdi Choir –The English Baroque Soloists –

John Eliot Gardiner –Archiv Editions

BWV 229, *Komm, Jesu, Komm* (motetta). Monteverdi Choir –John Eliot Gardiner –Erato Editions

Úrangyala

Reggeli dicséret

■ ELSŐ ELMÉLKEDÉS

Mauro-Giuseppe Lepori

Az életet meghatározó hit

A tanúk felhője

E lelkigyakorlat címét a Zsidókhöz írt levél egy szakasza ihlette:

„Ezért mi, akiket a tanúknak ilyen felhője övez, váljunk szabaddá minden teherrel, különösen a bűntől, amely behálóz minket, és fussuk meg kitartással az előttünk levő pályát. **Emeljük tekintetünket a hit szerzőjére és bevezetőjére, Jézusra.**”³²

A Zsidókhöz írt levél szerzője az előző fejezetben éppen az ószövetségi tanúk hosszú sorát hozta fel, akik olyan döntéseket hoztak és olyan cselekedeteket vittek végbe, amelyek értelmetlenek lettek volna az Úr Krisztusban megvalósuló ígéletbe vetett hit nélkül, noha a megváltás csak a haláluk után valósult meg. Mindezek a tanúk, Ábeltől Noéig, Ábrahámától és Sárától Jákobig, Mózesától Dávidig, a Makkabeusok édesanyjáig, ez a sokaság, szó szerint „felhő” vesz körül bennünket. Mit jelent a „tanúk felhője”? A sokaságot a „felhő” szóval adta vissza a szerző, mert a felhő alakjával akarta kifejezni azt a valóságot, amely számtalan elemmel vesz körül bennünket, mint a homokfelhő a sivatagban.

³² Zsid 12,1–2; a kiemelés a szerzőtől.

A felhő azonban a zsidók számára Isten titokzatos és szent jelenlétét is felidézi, aki Izrael népét a sivatagban kísérte, nappal védte, éjjel pedig megvilágította. Szent felhőbe lépett be Mózes is, hogy találkozzon az Úrral, meghallgassa őt és párbeszédet folytasson vele. A hit tanúi egy ilyen titokzatos felhőt alkotnak körülöttünk, láthatóvá téve Isten láthatatlan jelenlétét. Még a Színeváltozás hegyén is egy felhőbe lépnek be a jelenlévők, Jézus, Mózes, Illés és a három apostol, mindannyian elmerülnek az Atya misztériumában, aki azután megszólal. Olyan, mintha Isten reagálni akarna Péter ösztönösen kimondott szavaira: „Mester, jó nekünk itt lenni! Csinálunk három sátrat, neked egyet, Mózesnek egyet és Illésnek egyet!”³³ Emberileg szól, de alapvetően elbogatellizálta az esemény minden szentségét, lealacsonyítva azt... egy kellemes kempingezéséssé a hegyekben a barátokkal!

„Nem tudta, hogy mit beszél – folytatja Lukács. – Miközben ezt mondta, felhő támadt és elborította őket. Félték, amikor a felhőbe jutottak. A felhőből szózat hallatszott: »Ez az én választott Fiam, őt hallgassátok!«”³⁴

Ennek a felhőnek az árnyékában Péter, Jakab és János újra tudatára ébred a misztérium szentségének, amelynek tanúi voltak, ami Krisztus misztériuma, „világosság a pogányok megvilágosítására”, ahogy az öreg Simeon mondta, a misztérium, amelyet az Atya fedett fel szeretettel, és arra kér minket, hogy hallgassuk meg.

Ebből azt is megértjük, hogy „a tanúk felhője”, amelyről a Zsidókhoz írt levél beszél, a hit tanúit jelenti, akik megvilágosítanak minket és szólnak hozzánk a Szentírásról, az Egyház és a szentek történetéről: valójában ők az általunk személyesen ismert igaz és hiteles személyek. Mindezek a tanúk alkotják számunkra a Szentléleknek azt a felhőjét, amelyben az Atya kinyilatkoztatja nekünk a szeretett Fiú ajándékát, akire hallgatnunk kell, akinek engedelmeskednünk kell, akit követnünk kell.

Ez az Egyház titokzatos, fényes és tekintélyes ragyogása: a mi emberségünk árnyékában és minden szent, minden megkeresztelt, hitéről tanúságot tevő ember emberségének árnyékában megmutatkozik a Misztérium, az emberek közösségén keresztül.

---

³³ Lk 9,33.

³⁴ Lk 9,33–35.

Megdöbbentő a hit tanúságtétele

Hányszor érezzük magunkat Péterhez és a többiekhez hasonlóan megalázva és megfélemlítve, amikor a hit rendkívüli tanúságtételeivel szembeesülünk, amely meglepetésként ér minket, olyan emberektől, akiket nap mint nap látunk, anélkül, hogy észrevennénk, milyen fényt hordoznak! Mindent az emberi felszínen láttunk, egy temperamentum, egyfajta létezés és cselekvés, vagy éppen nem-létezés és nem-cselekvés minden pozitívumával és negatívumával együtt. Könnyedén voltunk ezekkel az emberekkel, anélkül, hogy igazán megnéztük volna őket, vagy csak azt néztük, ami nekünk tetszett; úgy voltunk velük, hogy nem figyeltünk rájuk, vagy úgy hallgattuk őket, hogy nem figyeltünk rájuk. Egyszer csak, valamilyen oknál fogva, talán egy olyan körülmény hatására, amikor végre szükségünk volt rájuk, vagy mert ezek az emberek meghalnak, a felhő elborít minket, és benne, amikor minden látszat eltűnik, halljuk a hitükről szóló bizonyágtételüket, és megdöbbenően fel kell ismernünk, hogy ez Isten, Krisztus, a minket teremtő és megmentő Misztérium megnyilvánulása.

Takashi Paolo Nagai önéletrajza most jelent meg *Ami sosem hal meg* címmel,³⁵ én ezt az írást Szent Ágoston *Vallomásaihoz* hasonlítanám. A szerző elmeséli hitének útját, azt az utat, amely a keresztény hithez vezetett, majd egy intenzív és drámai életet élt a hitben, míg végül fizikailag és lelkileg a Nagaszaki atomtámadás középpontjában találta magát, azzal a hittel teli tudattal, hogy ez a Bárány áldozata volt a világbékéért. De maga Takashi Nagai is szinte csak a legvégén döbbsent erre rá, különösen azután, hogy az atombomba által elpusztított házuk hamuja alatt megtalálta felesége, Midori elszenesedett csontjait, mellette a rózsafüzérrel, amelyet éppen imádkozott. Ekkor jött rá, hogy a felesége hite kérte és kapta meg Istentől számára a hitet és életének rendkívüli termékenységét. Midori máriás jelenléte végül úgy mutatkozott meg számára, mint a Misztérium legnagyobb nyilvánvalóbb jelenléte az életében. És ő ezt mindvégig nem vette észre! Így értette meg, hogy az atombomba után neki is így kell élnie a hit tanúságtételét, a tehetetlenség mélyéről, leukémiásan, állandóan ágyban fekvve, egy néhány négyzetméteres kunyhóban,

³⁵ Takashi Paolo Nagai, *Ciò che non muore mai. Il cammino di un uomo [Ami soha nem hal meg. Egy ember életútja]*. San Paolo, Cinisello Balsamo–Milano, 2023.

felajánlva magát Krisztussal, és megtapasztalva a tanúságtétel hihetetlen termékenységet.

Ugyanezt a megindultságot és megdöbbenést éltem át én is, amikor néhány hónappal ezelőtt régi barátom, Luciano, az asztalos szobájában jártam, aki feleségével, Nellával együtt 1976-ban ismertette meg velem a CL mozgalmat. Luciano egy hónappal ezelőtt súlyos agyvérzést szenvedett, amely végül a mennybe vitte. A szobájában, a szekrényén egy papírszeletet tartott, amelyre fel voltak írva a hivatásom útjának legfontosabb dátumai, és kiemelve az első találkozásunk dátuma: „Egy túlvilági barátság. 1976. február 25. 44 év... kegyelem” (Ezt 2020-ban írta fel magának). Abban a pillanatban újra láttam, hogy egész életem benne volt ennek az egyszerű embernek az emlékezetében és imájában, benne a hitében: az emberi találkozásokban a kegyelem eseményét látta, amelyek nem érnek véget, túlvilági valóságot jelentenek. Ezt még sok más emberről is elmondhatnám, talán olyanokról is, akiket nem ismerek, akiket csak a mennyben fogok megismerni, és mindannyian elmondhatjuk ezt sok emberről. Igen, valóban létezik a „tanúk felhője”, egy szent felhő, amelyben Isten jelen van és szól hozzánk, egy felhő, amely vezeti és védi az életet, ahogyan Isten népét is megvédte a sivatagban.

Ezek a tanúságtételek megmutatják nekünk, hogy van a hit érettségének egy pontja, amely mindenki számára abban áll, hogy elfogadja: ő egy búzaszem, amely a földre hull, és meghal, hogy termést hozzon, amely már nem a sajátja. Még akkor is, ha a búzaszem egész lényé arra lett teremtve, hogy ezt a termést meghozza.

„Bizony, bizony, mondom nektek: ha a búzaszem nem hull a földre, és nem hal el, egymaga marad, de ha elhal, sok termést hoz.”³⁶ Vannak, akik ezt azonnal megértik, és meg is élik a gyümölcsöző és hatékony tevékenység közepette. Képesek úgy megélni a teljes tevékenységet, a teljes küldetést, hogy lelkük folyamatosan könyörög. Gondolok itt Giusani atyára, a pápákra, akiket ezekben az évtizedekben a Lélek adott és ad az Egyháznak, Teréz anyára... Ehelyett gyakran tapasztaljuk meg hatékonyságunk összeomlását, hogy azután meglepődve fedezzük fel: éppen ott, és nem a soha be nem fejezett bábeli tornyaink tetején virágozhat és hozhat gyümölcsöt a hitünk.

---

³⁶ Jn 12,24.

A hit tanúi

Ezt szeretnénk pontosabban megérteni: ez a „felhő”, amely a Misztériumot elhozza a számunkra, a *hit tanúiból áll*. Mindannyian arra vagyunk hivatottak, hogy ennek részesei legyünk. Ők az a sokaság, amelyet a Jelenések könyve leír, képet adva nekünk a mennyei választottakról: „Ezután akkora sereget láttam, hogy meg sem lehetett számolni. Minden nemzetből, törzsből, népből és nyelvből álltak a trón és a Bárány előtt, fehér ruhába öltözve, kezükben pálmaág. Nagy szóval kiáltották és mondták: »Üdv Istenünknek, aki a trónon ül és a Báránynak!«”³⁷

Ők a mártírok, ami szó szerint azt jelenti: „tanúk”, akik egész testükkel, lelkükkel és hangjukkal kiáltják a földön vérükkel megpecsételt örök tanúságtételüket, az Isten által a Fiúban, a feláldozott és dicsőséges Bárányban véghezvitt üdvösség tanúságát: „Üdv Istenünknek, aki a trónon ül és a Báránynak!” A hit azt kiáltja, hogy egyedül Isten ment meg minket!

Miért tanúskodik a hitről a tanúk felhője előttünk a földön és Isten előtt a mennyben, mondhatnánk úgy is, miért „csak” a hitről? Miért nem a szeretetről, a reményről, az igazságról, az igazságosságról, a nagylelkűségről? Természetesen a hit tanúi mindezekről is tanúskodnak, és még többről is. De hogyan lehet, hogy kifejezetten a hitről tanúskodnak? Miért van az, hogy az Újszövetség, az apostolok, de már maga Jézus is az evangéliumban elsősorban a hitet hangsúlyozza?

A Zsidókhoz írt levélből vett szakasz rögtön sugall egy utat, sőt, *azt az utat*, amelyen előrehaladva megpróbálhatjuk megérteni, hogy mi az a hit, amelyet ajándékba kaptunk, és amelyet ilyen erővel kérnek tőlünk. Azt sugallja, hogy mindenekelőtt haladnunk kell előre, vagy inkább: *futnunk*, tekintetünket Jézusra emelve, aki a hitnek az eredetét adja és be is teljesíti.

Ez azt jelenti, hogy csak akkor értünk meg valamit a hitből, ha Krisztusra szegezzük tekintetünket. Sőt, nem valamit, hanem mindent, megértjük a hit eredetét és beteljesedését, és megértjük, hogy a hit eredete (a Szerzője) és beteljesedése (a végpontja, azaz a tökéletesség) maga Krisztus. Mintha a hit egybeesne Krisztussal. Milyen értelemben?

---

³⁷ Jel 7,9–10.

A hit megment

Jézus kimond egy fontos dolgot, egy ítéletet néhány embernek, akik hitükkel lenyűgözik őt. Például a vérfolyásos nőnek, aki hitt benne, hogy elég, ha csak az Úr köpenyének szegélyét megérinti, meg fog gyógyulni a betegségéből,³⁸ vagy a vak Bartimeusnak,³⁹ vagy a farizeus Simon házában a bűnös asszonynak, aki odamegy, és könnyeivel megfürösztí Jézus lábát, megcsókolja és illatszerrel locsolja meg,⁴⁰ vagy Jairusnak, mielőtt feltámasztja a lányát,⁴¹ vagy a tíz meggyógyított leprás közül az egyetlennek, aki visszatér, hogy köszönetet mondjon neki.⁴²

Mit mond Jézus mindezeknek az embereknek, akiknek a hitét csodálja? Alapvetően ugyanazt mondja nekik: „A hitetek mentett meg benneteket!”.

Mit jelent ez? Mi ment meg minket? Nem egyedül Krisztus az, aki megment minket? De igen, éppen erről van szó! Ez vezet rá bennünket arra, hogy felfedezzük a hit jelentését, értékét, értelmét, azt, hogy mi érdekel bennünket igazán a hitben, és arra készlet, hogy a hitre vágyakozunk mindenk előtt, minden erénynél is inkább. *A hit az, ami megnyit bennünket Krisztus, az élet és a világ Megváltója előtt.*

Ez rádöbrent bennünket egy másik válasz mélységére, amelyet Jézus ad azoknak, akik hittel kérnek tőle valamit, például amikor a századosnak azt mondja: „Menj, legyen úgy, ahogy hitted!”⁴³ vagy a két vaknak, akik könyörögnek neki, hogy gyógyítsa meg őket: „Legyen hitetek szerint!”⁴⁴

A hit az a pont bennünk, amely megfelel a krisztusi eseménynek, annak, hogy Krisztus eljön és jelen van, hogy megmentsen minket. A hit a nyitottság bennünk a Megváltónk, Krisztus eseményére.

Nincs ennél több és fontosabb dolog, amit meg kell értenünk a hitről, arról, hogy mi a hit, mit kell jelentenie számunkra. Nem a hit az, ami megment minket: a hit teszi lehetővé, hogy a Megváltó megváltson minket, hogy megváltsa a világot.

³⁸ Vö. Mt 9,20–22.

³⁹ Vö. Mk 10,46–52.

⁴⁰ Vö. Lk 7,36–50.

⁴¹ Vö. Lk 8,49–56.

⁴² Vö. Lk 17,12–19.

⁴³ Mt 8,13.

⁴⁴ Mt 9,29.

Krisztus nélkül, Krisztus eseménye nélkül a hitnek nincs tartalma és értelme. Don Giussani írja: „*A hit mint valós magatartás, amit az ember megél Istennel szemben, nem valami általános dolog, hanem Krisztusba vetett hit, aki minden jeleknek a Jele, az az ember, akin keresztül a Misztérium felfedte önmagát.*”⁴⁵

Ugyancsak Giussani atya a *Nyomokat hagyni a világtörténelemben [Generare tracce nella storia del mondo]* című könyvében így fogalmaz: „A hit része a kereszténység eseményének, mert része annak a kegyelemnek, amelyet az esemény képvisel, vagyis az esemény lényegének. A hit az eseményhez tartozik, mert ajándék, kegyelem, mivel valamilyen kivételes dolog jelenlétének *szerezteteljes felismerése*. Ahogyan Krisztus egy jelenbeli eseményben ajándékozza magát nekem, úgy erősíti meg képességemet arra, hogy kivételességében megragadjam, befogadjam. Így szabadságom elfogadja az esemény felismerését. Hitünk ezért a jelenvaló kivételesség felismerése, egy egyszerű és őszinte csatlakozás, amely »igent« mond és nem tesz ellenvetéseket. A felismerés és a csatlakozás részei annak a pillanatnak, amelyben az Úr a Szentlélek ereje által [amelyről tegnap este beszéltünk] kinyilatkoztatja magát nekünk; vagyis részei annak a pillanatnak, amelyben Krisztus eseménye belép az életünkbe.”⁴⁶

Ábrahám, a pátriárkák, Mózes, a próféták hitének is Krisztus volt a horizontja és a tartalma. E hit nagy volt, óriási volt, mert már telve volt Krisztus eseményével. Ahogy Jézus mondta a zsidóknak: „»Ábrahám, a ti atyátok örült, hogy megláthatja napomat. Meg is látta, és örült neki.« A zsidók felháborodtak: »Ötvenesztendő sem vagy, s láttad Ábrahámot?« Jézus így válaszolt: »Bizony, bizony, mondom nektek: Mielőtt Ábrahám lett, én vagyok.« Erre követ ragadtak, s meg akarták kövezni, de Jézus eltűnt előlük, és elhagyta a templomot”⁴⁷. Nem azt mondta, hogy látta Ábrahámot, hanem azt, hogy Ábrahám hitben látta Őt: Ábrahám már telve volt Krisztus eseményével és az abból fakadó örömmel.

Jézus e szavai azonban ráébresztenek bennünket arra, hogy az „esemény”, amelyre hitünk irányul, nem csupán olyasvalami, ami a jövőben fog megtörténni. Ábrahám „látta és örült”, mert hite látta Krisztust. Az

⁴⁵ Luigi Giussani, *Életünket adni.....* id. mű, 57.

⁴⁶ Luigi Giussani – Stefano Alberto – Javier Prades, *Nyomaink a világ történelmében*. Sarutlan Kármelita Nővérek, Magyarországon, 2019, 41.

⁴⁷ Jn 8,56–58.

üdvösség eseménye, Krisztus személye az, amihez a hit csatlakozik. Ábrahám látta, hogy Jézus az, aki kimondhatja: „Én vagyok”, ő a jelenlévő Isten, aki üdvözíti az embert. Ezért Jézus mindig azt kérte a tanítványoktól, hogy benne higgyenek, nem pedig abban, amit cselekszik. Amit végbevitt, az ok vagy segítség volt a hithez, nem pedig a hit tartalma: „Higgyétek, hogy én az Atyában vagyok, s az Atya bennem. Ha másképpen nem, legalább a tetteimért higgyétek.”⁴⁸ Nem a tettekben kell hinnünk, hanem Krisztusban, aki a tetteket végbeviszi.

Van egy gyönyörű szöveg Giussani atyától, amit mindenképpen fel szeretnék olvasni nektek. 1968-ban hangzott el Varigottiban, a Charles Péguy Kulturális Központban tartott lelkigyakorlat vezetőjeként: „Te gyűk fel akkor magunknak a kérdést: hogyan kezdtek el hinni Jézus első követői? Miben állt az az esemény, ami ekkora érdeklődést váltott ki az emberekből, ilyen benyomást gyakorolt rájuk, hogy akik találkoztak vele, azonnal feltették rá az életüket, lobogó hittel követték – hiszen a keresztények így jelentek meg a világban? Mi volt az az esemény, milyen jellegű történés volt ez az egész?”

Nem azért hittek Krisztusnak, mert elmondott nekik bizonyos dolgokat, nem azért, mert csodákat vitt végbe, mert tudott idézni a prófétáktól, vagy mert feltámasztotta a halottakat. Hiszen rengetegen hallották őt beszélni, hallották a szavait, látták a csodáit – és a többség számára mégsem következett be ez az esemény. Az esemény olyasvalami volt, aminek a beszéde és a csodái része, tényezői voltak, de nem volt azonos ezekkel, több volt ezeknél, valami teljesen más, ami képes volt a beszédének és a csodáknak is megmutatni a jelentését. Azért hittek ezek az emberek, mert Jézus fellépett, mert előttük állt jelenlétként, és nem ezért vagy azért, amit kimondott vagy megtett. Ez a jelenlét nem szürke, homályos tény, nem arctalan valami volt a számukra, hanem egy bizonyos arccal azonos, pontos szavakba öntött, javaslatot hordozó jelenlét. Az a jelenlét, amely javaslatot hordoz, jelentéssel bír.”⁴⁹

Ha a cselekedetei, a csodái nem vezetnek el valakit a hitre, hogy Jézus személye hozza el a megváltást, ha mindaz, amit tesz, akár halottakat támaszt fel, vagy kenyeret és halat szaporít, akkor a hitem hiábavaló, a hitem nem valódi hit. Ha nem hiszem el, hogy Krisztus feltámadt, és

⁴⁸ Jn 14,11.

⁴⁹ Luigi Giussani vezetése a lelkigyakorlathoz a Charles Péguy Kulturális Központban (Varigotti, 1968. november 1.), in: Julián Carrón (szerk.), *Vivente e presente*, id. mű, 8.

hogyan *ez az*, ami megváltja az életemet, akár élek, akár meghalok,⁵⁰ akkor nincs hitem, vagy olyan a hitem, mint egy nagy prófétára való szép emlékezés, de nem olyan hitem, amely megéri a megváltott életet. Ha Krisztus nem támadt volna fel, továbbra is hihetnénk a csodáiban, ahogyan azt is hisszük, hogy Illés, Elizeus vagy a szentek rengeteg csodat tettek. De mit segít az életemnek, ha ezekre emlékezem? Mit változtat ez az emlékezés az életemen? Semmit. Talán reményt ad arra, hogy valami csoda majd velem is megtörténik. De az életem továbbra is elhagyatott marad, ugyanolyan, mint előtte, vagy még olyan sem. Semmi sem váltja meg itt és most, semmi sem tölti meg most értelemmel.

A krisztusi esemény formáját öltjük magunkra

De ha a hit ennek az eseménynek a felismerése és az arra való megnyílás, milyen változást kell, hogy eredményezzen az emberségünkben, milyen változást kell, hogy hozzon bennünk? Vagy a negatív oldalról közelítve: mit veszítünk el Krisztusból és saját magunkból, ha nincsen hitünk, ha nem hiszünk, ha nem engedjük, hogy a hit megmentsen minket, hogy megnyíljunk Krisztus eseménye előtt?

Gondoljatok arra, hányszor kellett Jézusnak szemrehányást tennie tanítványainak, apostolainak, hogy nincs hitük, hogy kicsinyhitűek. Hogy érezhették magukat, szinte meztelenül, szegyenkezve, válaszra képtelenül, mint Ádám, amikor Isten megkérdezte tőle, hol van, miután vétkezett. Ha nem vétkezett volna, akkor Isten jelenlétében maradt volna, a szíve Isten jelenlétében maradt volna. Ádám és Éva elrejtőzött, a saját szívének rejtekébe, nem csak a bokrok közé. A szabadságuk volt ez a bűvőhely: képesek voltak visszautasítani a barátság ajándékát egy olyan Isten részéről, aki ott állt előttük, akit jól ismertek, akinek képmására voltak teremtve. A szabadságunk képessé tesz rá minket is, hogy elrejtőzzünk az Úr szerető jelenléte elől. Így a tanítványok is, amikor nincs hitük, úgy érzik, megtalálták őket a rejtekhelyükön, mint a gyermekek, amikor elbűnnek, mert rossz fát tettek a tűzre. Olyanok vagyunk, mint a kisgyermekek, akik azt hiszik, hogy elrejtőznek, ha kis kezüket az arcuk elé teszik, amikor az anyjuk színlelt szigorúsággal néz rájuk. Valójában az evangélium alig jegyez fel valamit

---

⁵⁰ Vö. Fil 1,20.

a tanítványok reakciójából, amikor Jézus megdorgálja őket, hogy nincs hitük, hogy kicsinyhitűek, hogy még mindig nincs hitük. Csak álltak ott, mint aki karót nyelt, zavartan, mintha nem is értenék, miről beszél Jézus! Jézus ekkor még egy lapáttal rátesz, hogy még jobban elbizonytalanítsa őket: „Több hit van a pogányokban, a vámosokban, az utcanőkben, mint bennetek, akik mindig velem éltek, akik egész nap hallgatjátok, ahogy beszélek, akik csodák százait láttátok! Pedig egy mustármagnyi hit is elég lenne nektek, hogy hegyeket mozdítsatok meg!”⁵¹

Jézus ezt az irántuk érzett mérhetetlen szeretetéből tette. Hogyan is ne szomorodott volna el azon, hogy noha együtt élnek Vele, nem hajlandók elfogadni Tőle a legdrágább ajándékot, amely megnyithatja őket a teljesség ajándékára, a teljesség megtapasztalására, a legmélyebb misztériumával való közösségre, amely mindent jóra változtat! Olyan ez, mint amikor egy anya látja, hogy gyermeke nem hajlandó enni, visszautasítja az általa felkínált tejet, és így megtagadja az életet. Milyen fájdalmas Krisztus számára, amikor látja, hogy elutasítjuk a belé vetett hitet, amikor látja, hogy bezárkózunk vagy hanyagul, vagy – ami még rosszabb – közömbösen viszonyulunk az ajándékhoz, hogy megnyílhatunk az Ő jelenlétére, ami megváltja az életünket és a világot. Nem pusztán az *utolsó pillanatban* való megmenekülést kínálja nekünk, hanem olyan megváltást, amely megváltja az életünket itt és most, az egész életünket. Megment nemcsak a haláltól, hanem a nem-élettől, a rossz élettől, az öntudatlan, felszínes, semmilyen élettől, az élet nélküli élettől, a csak a túlélésért való élettől, a mindenről lemondó élettől, a végtelen utáni vágy nélkül leélt élettől. Micsoda fájdalom Krisztusnak és az Atyaistennek, micsoda sóhajtozás a Szentléleknek, amikor látja, hogy visszautasítjuk az élet teljességét, amelyre teremtve vagyunk! Mindezt azért, hogy behabzsoljunk néhány perc alatt egy gyümölcsöt, egy olyan elégedettségért, amely harminc másodperc után elillan, olyan tróféák halmozásáért, amelyek már akkor is csalódást rejtenek, amikor még a tömeg, a világ tapsa közepette a magasba emeljük a serleget...

Milyen fájdalommal mondhatta Jézus a farizeusoknak: „Tehát maga az Atya tesz mellettem tanúságot, aki küldött. Ám ti sem szavát nem hallottátok, sem színét nem láttátok, s szava nem marad meg bennetek, mert nem hisztek abban, aki küldött. Fürkészték az Írásokat, mert azt

⁵¹ Vö. Mt 21,31; Mt 17,20; Mk 11,23; Lk 17,6.

hiszitek, hogy örök életet találtok bennük. Bár éppen rólam tanúskodnak, mégsem akartok hozzám jönni, hogy életetek legyen.”⁵²

„Csak az a kérdés, hogy amikor az Emberfia eljön, talál-e hitet a földön?”

Krisztus azért gyászolja fájdalommal Jeruzsálemet, mert nem hitt, nem fogadta el a megváltás ajándékát:

„Amikor közelebb érve megpillantotta a várost, megsiratta. »Bárcsak te is felismernéd – mondta – legalább ezen a napon, ami békességedre volna. De el van rejtve szemed elől. Jönnek napok, amikor sánccal veszkörül ellenséged, bekerít és mindenfelől ostromol. Eltipornak gyermekeiddel együtt, akik falaid közt élnek, és nem hagynak benned követkövön, mert nem ismerted fel látogatásod idejét.«⁵³

Jézus nem azért sírt, mert tudta, hogy Jeruzsálem el fog pusztulni, mert meg fog halni: azért sírt, mert a város elutasította az életet, azt az életet, amely benne, Isten Fiában látogatta meg, aki azért jött a világra, hogy az embereknek élete legyen benne. Jézus azért sírt, mert Jeruzsálem nem fogadta el a hit ajándékát, az Isten látogatásának, az értünk érkező Isten jelenlétének felismerését. Jeruzsálem nem fogadta be Jézust, mint Simeon, nem örült annak, hogy az Úr meglátogatja. „Az Ige testté lett, és közöttünk élt.”⁵⁴ írja Szent János evangéliuma elején, de azt is írja: „A tulajdonába jött, de övéi nem fogadták be.”⁵⁵ Micsoda veszteség, micsoda csapás, ha nem fogadjuk be Krisztust, ha nem hiszünk Krisztusban! Miért? Mert „akik befogadták, azoknak hatalmat adott, hogy Isten gyermekei legyenek, azoknak, akik hisznek nevében.”⁵⁶

A hit fontossága abban áll, hogy mennyire fontos nekünk Krisztus eseménye. Aki hisz Krisztus nevében, vagyis az Ő jelenlétében, az kegyelemből Isten gyermekévé válik. Így nyeri el emberségének beteljesedését, azt, amit Ádám és Éva titokban el akartak csenni Istentől, ahelyett, hogy az Ő szeretetéből és jelenlétéből fakadó ajándékként fogadták volna el.

---

⁵² Jn 5,37–40.

⁵³ Lk 19,41–44.

⁵⁴ Jn 1,14.

⁵⁵ Jn 1,11.

⁵⁶ Jn 1,12.

Éppen ezért, mert arra vágyik, hogy odaadja nekünk azt, ami a mi számunkra minden, ami minden lehetne a számunkra; mivel azért hal meg, hogy ezt odaadja nekünk, Jézus egy ponton megáll, mintha aggodalom, hirtelen szorongás fogná el, és felteszi a kérdést: „Csak az a kérdés, hogy amikor az Emberfia eljön, talál-e hitet a földön?”⁵⁷

Ez a kérdés, amelyet Jézus feltesz nekünk, mindig zavarba hoz bennünket. Azon töprengünk, vajon mit jelent pontosan. Azon tűnődünk, vajon milyen ítéletet jelent ez a kérdés az emberi történelem felett. Ráébredt bennünket arra, hogy a világ végének problémája nem annyira a galaktikus katasztrófák, sem a nagy járványok, háborúk és földrengések kérdése lesz. A világ végének a problémája valami sokkal emberibb, valami, ami sokkal közelebb van hozzánk, a szívünkhöz, a szabadságunkhoz. Mintha Jézus azt vetítené előre, hogy az utolsó eljövetelek, a parúziánál fennáll a veszélye annak, hogy senki sem fogja várni őt, hogy azt mondja: „Jöjj el, Uram Jézus!”⁵⁸

Mintha Primo Levi keserű mondatát olvasnánk *A fegyverszünet* című önéletrajzi könyvében, amelyben az Auschwitzból való szabadulása után az Olaszországba való bonyolult hazatérését írja le: „A ház állt, a család minden tagja élt, de senki sem várt rám”⁵⁹

De ha Jézusnak ez a kérdése csak a világvégéről szólna, akkor alapvetően megvonhatnám a vállamat, és azt mondhatnám magamban, mintha nem is érdekelne: „Minél idősebb leszek, annál kevésbé valószínű, hogy a világnak még az én életemben vége lesz. Jézus kérdésére mások fognak válaszolni, és ki tudja, mikor lesz ez!” Ehelyett az a zavar, amit a kérdés kivált bennünk, vagy talán még inkább az a tény, hogy Jézus felteszi magának ezt a kérdést, és Ő maga nem tud rá válaszolni, nem látja előre, mi fog történni a hittel a világ végén, Ő, aki mindent tud, aki mindent előre lát. Ez azt bizonyítja számunkra, hogy ez a kérdés közelről érint mindannyiunkat, és hogy mindannyiunknak válaszolnia kell rá. Ez a kérdés megsebzí a szabadságomat. Tőlem kell jönnie a válasznak erre a kérdésre. Ha számomra véget ér a világ, Krisztus talál-e majd hitet? De akkor is, amikor az egész világnak vége lesz, Krisztus talál-e bennem hitet?

Az a tény, hogy Jézus másutt kijelenti, hogy a Fiú nem tudja, mikor jön el a vég⁶⁰, és hogy ezt a mi hitünkre vonatkozó kérdést megvála-

⁵⁷ Lk 18,8.

⁵⁸ Jel 22,20.

⁵⁹ Primo Levi, *La tregua* [*A fegyverszünet*]. Einaudi, Torino 1997, 254.

⁶⁰ Vö. Mt 24,36.

szolatlanul hagyja, ráébreszt bennünket arra, hogy Krisztus dicsőséges eljövételén kívül a világ vége a mi hitünktől is függ. Mert a világ vége nem a kozmosz és a történelem végpontja, hanem a kozmosz és a történelem beteljesedése, végpontja lesz. És ez a beteljesedés nem úgymond „csak” Krisztus lesz önmagában, hanem az a Krisztus, akit felismertünk, és vártunk, mint életünk beteljesedését. Ezt csak a hit teszi lehetővé. Gondoljunk arra, hogy a szentek milyen lelkesen várták ezt a beteljesedést, vágytak erre a világvégére, a világ beteljesedésére. Hála Istennek, az ő hitük az egész emberiség számára hívta és várta ezt. A hit a „Jöjj el, Uram Jézus!” kiáltás, amely minden pillanatban és minden körülményben felhangzik, hogy kérje a beteljesedést, amelyet Krisztus jelenléte ad az életnek, az időnek, a dolgoknak, mindennek.

Teljes hittel meghalni

De ha ez igaz, akkor a hit, az én hitem, a mi hitünk az egész világra hatással van, még a Krisztusról tudomást sem vevő, közömbös emberiségre is. Ezért van szükségünk a tanúk felhőjére, hogy ezt a hitet megéljük magunkért, velük együtt, hogy növekedjünk benne.

Mindig lelkiatyám, Eugenio Corecco püspök szavai jutnak eszembe, aki hét hónappal a halála előtt ezt írta nekem: „Mi azonban [előtte nem sokkal még a gyógyulásáért való imáról beszélt] imádkozzunk továbbra is elsősorban azért, hogy teljes hittel haljunk meg, mert ez a legnagyobb kegyelem, és ez is marad”.⁶¹

Egy apácának is írt erről: „Az ellenség kísértése újra felbukkan, és ismét érzem, milyen nehéz teljes hit nélkül nem pusztá lemondással (ami igencsak kevés), hanem örömmel menni az Úr elé. Ha engem vár, azért könyörgöm neki, hogy adja meg nekem ezt az utolsó kegyelmet, mert ez mérhetetlenül többet ér, mint az élet. Ebben van meg minden. (Zsolt 62,4)”.⁶²

⁶¹ Emanuele Corecco: 1994. június 23-i levél, in: Antonietta Moretti, *Eugenio Corecco. La grazia di una vita [Egy élet kegyelme]*. Cantagalli–Eupress FTL, Siena–Lugano 2020, 371.

⁶² Emanuele Corecco, 199. június 5-ei levél, in: *Associazione Internazionale Amici di Eugenio Corecco, Vescovo di Lugano [Eugenio Corecco luganói püspök barátainak egyesülete]*, Bollettino n. 2 (1997), *L'Epistolario*: „*Farsi ricostituire dallo Spirito Santo*”, *Lettere di Eugenio Corecco ai contemplativi* [Levelgyűjtemény: „Engedjük, hogy a Szentlélek építsen bennünke”. Eugenio Corecco levelei a szemlélődő szerzeteseknek], szerkesztette P. Mauro-Giuseppe Lepori, 102.

Meghalni, az Úr elé menni teljes hittel: ez a legnagyobb kegyelem, többet ér az életnél. Pontosan ezt a „teljes hitet” fogja keresni Krisztus a mi életünk és a világ életének végén.

De mit jelent a „teljes hit”? Milyen értelemben lehet a hit teljes? Ebben halt-e meg az öreg Simeon, miután felismerte és magához ölelte Jézust? Így halt-e meg Szent Pál, ha meggondoljuk, mit írt Timóteusnak? „Az én véretem ugyanis nemsokára kiontják áldozatul, eltávozásom ideje közel van. A jó harcot megharcoltam, a pályát végigfutottam, hitemet megtartottam. Készen vár az igazság győzelmi koszorúja, amelyet azon a napon megad nekem az Úr, az igazságos bíró, de nemcsak nekem, hanem mindenkinek, aki örömmel várja eljövését.”⁶³

Látjuk, hogy mind Szent Pálnál, mind Corecco püspöknél a halál jelentése parúzia jegyeit hordozza: elindulás az Úr elé, aki eljön, elindulás, hogy találkozzunk vele „örömmel”, írja Corecco és Szent Pál. Mindez a hitben összegződik. Mint az öreg Simeon esetében.

Ugyanakkor megértjük, hogy nem lesz teljes hit az életünk végén és a világ végén, ha a hit nem itt és most kezd azzá válni, ami elindul bennünk az eljövendő Úr elé, ha nem lesz az Ő jelenlétére való nyitottságunk, a vágyunk, hogy találkozzunk vele, hogy szeressük őt, hogy már most átöleljük őt. Hogyan is ne jutna eszünkbe Szent Pál rendkívüli és lényegretörő mondata a galatáknak írt leveléből: „... Krisztussal engem is keresztre feszítettek. Élek, de már nem én, hanem Krisztus él énbennem. Minthogy azonban most még testben élek, Isten Fiának hitében élek, aki szeretett engem és feláldozta magát értem.”⁶⁴

Amikor elkezdtem előkészíteni ezeket az elmélkedéseket, mint mindig, most is különféle kérdések és problémák ostromoltak a rendemmel vagy más emberekkel és dolgokkal kapcsolatban (mindig így van, de ez most egy drámai időszak volt számomra). Gyakran olyanok ezek a problémák, amelyek előtt az ember tehetetlennek érzi magát, mert az emberek többé-kevésbé őszinte szabadsága forog kockán. Ez gyakran okoz bennem szomorúságot, ingerültséget, csüggedést. De a hitről elmélkedve, amikor éppen azon szomorkodtam, hogy nem találok megoldást egy elrontott helyzetre, hirtelen rájöttem, hogy Jézus világvégére vonatkozó kérdését azonnal fel kell tenni magamnak pont ott, a bonyolult

⁶³ 2Tm 4,6–8.

⁶⁴ Gal 2,19–20.

és szövevényes helyzet közepén, amivel szemben álltam. Azt mondtam magamban: „Van-e hitem? Hiszek-e? Esősorban hittel nézek-e szembe ezzel a bizonyos helyzettel, mielőtt más álláspontokat, más döntéseket, más megoldásokat keresnék?”. Így a végső időkre vonatkozó jézusi kérdésről kezdtem úgy érezni, hogy mindenre, mindenkire, mindig vonatkozik. Mert mi történik a hitemmel, amikor nyugodtan együtt vagyok valakivel, vagy a mindennapi dolgaimmal foglalkozom, vagy elfáradok munka után, vagy amikor elolvasok egy e-mailt, amikor válaszolok, amikor beszédet készítek, amikor templomba megyek imádkozni, amikor a vacsoraasztalnál beszélgetek, amikor hallom a híreket a világról, az ukrajnai háborúról stb. Mindezekben Jézus, aki eljön, megtalálja-e bennem a hitet? Talál-e hitet bennem?

Az élet így egy folyamatos kérdés mindenki és minden részéről. Még azok is ezt kérdezik, akik nem kérdeznek tőlünk semmit. Minden megkérdőjelezi énünket, minden azt mondja nekünk: „De te, hogyan állsz hozzám? Ki vagy te, mi határoz meg hozzáállásodban?”.

Jézus azt hirdeti nekünk, hogy az egyetlen megfelelő válasz, az egyetlen hozzáállás, amely valóban válaszol erre a kérdésre, az egyetlen, amelyet felelősséggel vállalhatunk, az egyetlen, amely megfelel az egész valóságnak, annak a valóságnak, amely attól a pillanattól kezdve, hogy élek, egészen addig a Valakiig tart, aki létrehozta és majd eljön, hogy megítélje, az egyetlen arc, amely megfelelően meghatároz bennünket az egész élettel és az egész valósággal szemben: ez a hit, egyedül a hit.

Értsétek meg, hogy ez egy nagyon fontos, létfontosságú dolog, amely nélkül, amikor eljön a számvetés pillanata, vagyis amikor az egész valóságunk szemtől szembe kerül a dicsőséges Úrral, és az Ő szemében viszontlátjuk mindazt a valóságot, amivel valaha találkoztunk és amit átéltünk, ha nincs hitünk, akkor csak elnémulunk, nem lesznek szavaink, nem lesz semmi a kezeink között. Nem leszünk képesek akkor kimondani, hogy „Én”, mert képtelenek vagyunk kimondani, hogy „Te”. Mert hit nélkül még egy bűnbánó szót, egy bocsánatkérést sem leszünk képesek kimondani! Nem a bűnünk az, ami miatt irgalmat kérünk az Atyától: a hit az, annak felismerése, még ha csak az utolsó pillanatban is esetleg, hogy Isten az egyetlen szeretet, amely beteljesülést adhat az életnek.

A hit Krisztushoz intézett kérés

Ez a próba, ez a végső ítélet megrémíthet minket. Valójában az a kérdés, hogy lesz-e hit a földön, Lukács evangéliumában nem a semmiből jön, hanem az imádságról, a kitartó és bizalommal teli kérésről szóló példázat lezárása:

„Egyszer arról mondott nekik példabeszédet, hogy szüntelen kell imádkozni, és nem szabad belefáradni. Így szólt: Az egyik városban élt egy bíró, Istentől nem félt, emberektől nem tartott. Élt abban a városban egy özvegyasszony is. Elment hozzá, s kérte: »Szolgáltass nekem igazságot ellenfelemmel szemben.« Egy ideig vonakodott, aztán mégis így szólt magában: »Igaz, Istentől nem félek, embertől nem tartok, de annyira terhemre van ez az özvegy, hogy igazságot szolgáltatok neki, nehogy végül nekem jöjjön és arcul üssön.« Az Úr így szólt: »Hallottátok, hogy mit mond az igazságtalan bíró? Hát az Isten nem szolgáltat igazságot választottjainak, akik éjjel-nappal hozzá kiáltanak? Megvárhatja őket? Mondom nektek, hamarosan igazságot szolgáltat nekik. Csak az a kérdés, hogy amikor az Emberfia eljön, talál-e hitet a földön?«⁶⁵

Krisztus kéri tőlünk a hitet, követeli, sőt nagy hitet kér, mert a hit alapvetően követelés, könyörgés, kitartás a kérésben. Azzal, hogy Krisztus hitet kér tőlünk, azt kéri, hogy mi is kérjünk. Azzal, hogy várja a hitünket, azt várja, hogy mi is várjunk.

Vagyis amikor az Emberfia eljön, vajon talál-e kérést a földön, talál-e imát, talál-e olyanokat, akik az Ő eljövételét várják és kéri? Talál-e olyanokat, akik a végsőkig nem szűnnek meg visszhangozni a Lélek és a Menyasszony, az Egyház kiáltását, amely gyakorlatilag az Apokalipszis és így az egész Biblia utolsó szava: „Jöjj el, Uram Jézus!”⁶⁶

Ebből megértjük, hogy nem erő és képesség kérdése a hit. A hit emberének lenni, szilárdan megállni a hitben az életben, még akkor is, ha az viharos és fenyegető: ez éppen hogy a szegénység, a lélek szegénységének kérdése. Mert a szegény ember kér, a szegény ember könyörög.

Hit nélkül elégtelenek vagyunk az étellel szemben, mert hit nélkül magunktól követeljük meg, hogy megfeleljünk mindennek, vagy másoktól, vagyis ahonnan nincs segítség.

⁶⁵ Lk 18,1–8.

⁶⁶ Vö. Jel 22,17.20.

A hitben Istentől kérjük, hogy megfeleljünk az életben és ez kegyelem, amit kérni és elfogadni kell. Ebből megszülethet a váratlan, egyébként lehetetlennek tűnő megfelelés.

Hit nélkül nem kérünk semmit, és így mindent úgy élünk meg, mintha a sajátunk és a mi művünk lenne. Hit nélkül semmi sem ajándék, semmi sem kegyelem, és így semmi sem lep meg bennünket, mindent természetesen veszünk, minden unalmassá válik, elfáraszt bennünket, még az emberi tapasztalat legnagyobb és legszebb dolgai is, mint a szeretett személy, a gyermekek, a család, a testvérek, a munka, az ünnep.

A hitnek a kéréssel való azonosítása (a teológia egyik alapelve jut erről eszünkbe: „*Lex orandi, lex credendi* – az ima törvénye a hit törvénye”)⁶⁷ nem üresíti ki a hitet minden teológiai és erkölcsi tartalmától. Ugyanakkor megtisztítja azoktól az elvárásainktól, hogy ezeket mi magunk hozzuk létre, értelmezzük és tudjuk. A hitben minden kérdés, minden kérés. Ezért a hitben minden ajándék, kegyelem. Ezért a hitnek alapvetően Isten szeretete a tartalma, az Isten szeretetébe vetett hit.

Így akkor könnyebb lesz feltenni magunknak a kérdést, hogy van-e hitünk vagy nincs, könnyebb lesz ellenőrizni, hogy hittel éljük-e az életünket, vagy sem. Azt kérdezzük meg magunktól, hogy kérünk-e, imádkozunk-e, úgy élünk-e, hogy mindent a minket alkotó Úrtól kérünk. Nincs őszintébb és egyenesebb hitvallás, mint mindent kérve elismerni, hogy Isten a Szeretet és ő adja meg életünk teljességét, mint mindenkinek és mindennek. Minden Tőle származik, minden az Ő szeretetének kiáradása, az Atya és a Fiú szeretetéé a Szentlélekben. Nincs tehát Istennek tetszőbb hitvallás, mint hogy imádkozunk Hozzá, mint Atyánkhoz, elismerve Őt mint jó Atyánkat. Nincs igazabb és valódibb hitvallás, mint a Miatyánk, amelyet Krisztussal együtt imádkozunk, mert Ő az, aki nekünk adja.

Mit változtat meg Jézus az életünkben?

De ha a hit lényegében a Jézus Krisztusba vetett hit, akkor mi mást kérhet a hit, ami lényeges, létfontosságú, ha nem magát Jézus Krisztust, az Ő jelenlétét, amely betölti az ember szívét és életét?

⁶⁷ „Az imádság törvénye a hit törvénye. Az Egyház úgy hisz, ahogyan imádkozik.” (A Katolikus Egyház Katekizmusa, 1124).

Egy ismerősöm, aki anyaként és nagymamaként katekézist tart, írt nekem egy komoly kihívásról, amit egy ötödikes kislánytól kapott. Ezt kérdezte tőle: „És mi volna, ha Jézus nem született volna meg? Mi volna, ha nem lenne jelen? Mi változna az életünkben?”

Ez valóban a hit kihívása. Sőt, ez a katekéta hölgy ezt írta nekem: „Micsoda hihetetlen provokáció! Ez a kislány arra kényszerített, hogy feltegyem magamnak ugyanazt a kérdést, amit a közösségi iskolán tanulunk. A hit ragaszkodás ahhoz a jelenléthez, amelynek konkrét hatását az élet minden területén felismerjük. A gyerekek erőssége, hogy nem teológiai választ várnak, hanem a tényeket akarják kézbe kapni! Ez arra kényszerített, hogy mélyebbre ássak magamban, hogy megtaláljam a választ. Nem abban az értelemben kellett leásnom, hogy nem tudtam, mit mondjak, de a válaszadáshoz el kellett kezdenem elvetni minden fölösleges választ, ami ösztönösen eszembe jutott, hogy a lényegre térjek. Jézus valóban nélkülözhetetlen-e az életemben?”

Így folytatja: „A válasz keresése egy »négy szemközti« találkozáshoz vezetett az Úrral, mert végül arra döbbsentem rá újra, hogy a válasz csak az itt és most megélt jelenlét lehet, amely most ölel át engem egészen, úgy, ahogy vagyok. »Most van Rád szükségem!« Végül így kiáltok hozzá: »Jézusom, ne hagyj el engem!«.”

Röviden tehát, a hitről nem lehet Krisztus nélkül tanúságot tenni. Nemcsak olyan értelemben, hogy Krisztus a hit tartalma, hanem a jelenvaló Krisztus nélkül sem, akit a hit itt és most felismer, akire a hit szemei tekintenek. A kérdés, amelyet ez az ötödikes kislány ilyen jól, ilyen őszintén megfogalmazott, ugyanaz, mint az az égető, gyakran ki nem mondott vagy rosszul megfogalmazott kérdés, amelyet az egész világ feltesz nekünk, és amelyet maga Krisztus is feltesz nekünk.

Mit változtat meg az életemben Krisztus eseménye, jelenléte? Ezt a kérdést tettem fel magamnak újra ezekben a hetekben, amikor az Úr szenvedését, halálát és feltámadását ünnepeltük. Mit változtat meg a Húsvét az életemben? Milyen nyomot hagy, milyen elhatározást hagy maga után? Ezt a kérdést lehet rossz, steril módon is feltenni, ami egy moralista vagy szentimentális, vagy még inkább intellektuális önvizsgálathoz vezet. Mintha egy édesanya a terhessége alatt csak arra gondolna, hogyan változik ő maga, hogyan változik az alakja, a súlya, az ereje, és nem gondolna a gyermekre, a benne növekvő gyermek jelenlétére. Ez a katekéta barátom megragadta a dolog lényegét, a valódi problémát,

amiről szó van. Krisztus jelenlétének hatása az életünkben elsősorban, lényegében Krisztus jelenléte. Ha valaminek meg kell változnia bennem, akkor az az, hogy érezzem, megtapasztaljam, megszenvedjem, mennyire szükségem van rá, mennyire hiányzik Krisztus, ha nincs ott, vagy nem figyelek rá; és mennyire betölti az életemet az Ő jelenléte, értelmet és szépséget kölcsönözve neki.

Igen, ami megváltoztatja az életet, az az, hogy jelen van az Úr. Ami gyökeresen megváltoztatja az életet, az az, hogy Ő jelen van. Tehát éppen vele „szemtől szemben” érti meg az ember, hogy mi változik vagy mi nem változik meg az életében attól, hogy Krisztus jelen van benne vagy nincs. Ez a „szemtől szemben” az a felismerés, amikor megszólítjuk Krisztust, és ez lehetővé teszi számomra, hogy felismerjem, hogy Ő már hamarabb nevémen szólított, még mielőtt én ezt észrevettem volna. Mint az emmauzsi tanítványok, akik anélkül, hogy felismerték volna őt, az egész úton végig hallgatták, hallgatták, nézték ezt a zarándokot az esti félhomályban, aztán rádöbbentek, hogy már érezték jelenlétét, hogy máris megváltozott az életük, új formát öltött, hogy már égett szívükben a láng, és a szívük hamarabb tudta őt megszólítani, mint hogy ennek tudatára ébredtek volna.

Ez eszembe juttatja Nagy Szent Gergely kommentárját Jézus Magdolnával való találkozásához, amit a 25. homíliájában ír le. Ezeket a szavakat adja Jézus szájába, aki a Magdalai Máriához fordul: „Ismerd fel azt, aki felismert téged!”⁶⁸ Mintha azt mondaná neki: „Szólítsd nevén azt, aki neveden szólít téged!”

Néhány hete kedves barátommal, Carrasszal vacsoráztam Madridban, és találkoztam Jone-nal, a feleségével, aki elmesélte, hogyan élte meg annak a súlyos betegség kezdetét, amely miatt hónapokra teljesen lebénuult. Néhány óra leforgása alatt tehetetlenül és intubálva feküdt, csak látni és hallani tudott. Ott azt mondta Krisztusnak: „Te”, elkezdte így szólítani Krisztust: „Te”, és ez azonnal megadta neki az öntudatát, az Istentől kapott méltóságát, ami soha többé nem hagyta el, ami minden körülmények között mindennél jobban meghatározta őt. Elmesélte, hogy az őt kezelő orvosok, anélkül, hogy beszélni tudtak volna vele, őt látva felismerték, hogy ő mindennek közepette olyan erővel, olyan békességgel rendelkezik, amivel más betegek nem: a hittel.

⁶⁸ Nagy Szent Gergely pápa, *Homíliák az evangéliumokról*, Hom. 25, 1–2. 4–5; PL. 76, 1189–1193.

Az életet meghatározó hit

Ebben rejlik a hit kérdésének lényege. Csak akkor, ha a hit „az itt és most megélt jelenlét” felismerése, ahogy katekéta barátom írta, egy olyan jelenlété, amelyet megszólíthatsz, mint ahogy Jone tette, hogy odakösd magadat hozzá, hogy ebből nyerd életed minden erejét, amely akkor is megment, amikor minden cserbenhagy; csak akkor, ha a hit valóban ez, akkor válik bennünk a Krisztus által valóban átalakított élet forrásává, sugárzó kiindulópontjává, amely belülről átalakítja az egész valóságot. A hitet azért kapjuk és arra szolgál, hogy visszaadjuk a valóság értelmét, amely elvész, ha távol kerül alkotójától.

Amióta tizenévesen először olvastam Georges Bernanos művét, az *Egy falusi plébános naplóját*, azóta bennem van egy mondat, amelyet a plébános ír le a megpróbáltatásai közepette, miközben a teste beteg, a nyájával való kapcsolata bonyolult, a lelke küzd a rejtőzködő Istennel, és átéli a Getszemáni kert gyötrelmeit.

Ezt írja a *naplójába*: „Nem. Nem vesztettem el a hitemet! Ez a kifejezés, hogy valaki »elveszti a hitét«, mintha a pénztárcáját vagy a kulcsosomóját vesztene el, mindig is kissé ostobának tűnt a számomra. Bizonyára a polgári jámborság és az »illendőség« szókincséből származik, amelyet azoktól a szomorú, 18. századi papoktól örököltük. A hit nem vész el, legfeljebb megszűnik az életet alakítani, ennyi az egész. [...] Amikor egy művelt ember fokozatosan és érzéketlenül eljut oda, hogy a hitét visszaterelje agya valamelyik zugába, ahol a reflexió, az emlékezés erőfeszítéseivel újra megtalálja, még akkor is, ha nosztalgiával gondol arra, ami már nincs, vagy ami lehetett volna, nem lehet hitnek nevezni azt az elvont valamit, ami nem is hasonlít a hithez hitre [...] éppúgy, mint ahogy a Hattyú csillagkép sem hasonlít a hattyúra.⁶⁹

„A hit nem vész el, csak megszűnik az életet alakítani”. Vagyis megszűnik belülről formálni az életet. *Informálni* etimológiailag, mielőtt pusztán és triviálisan a „hírt adni” jelentést ölténé magára, azt jelenti: „belülről alakítani”, „belülről formálni”. [A magyarban az *informálni* igének nincsen ilyen eredeti jelentése. A fordító megjegyzése]

⁶⁹ G. Bernanos, *Journal d'un curé de campagne* [*Egy falusi plébános naplója*], Plon, Paris 1955, 134–135.

Ez segít abban, hogy ráébredjünk, mi a hit válsága, amit mindannyian átélünk, az egész keresztény nép, a mai ember, aki évszázadok óta absztrakt, vagy moralista, a valóságtól és az értelemről elszakadt hitének gyermeke. Ez segít abban is, hogy ráébredjünk, a hitünket hogyan kell felszítani, hogyan kell újra felfedezni magunkban a hitet feléleszteni és előhívni lelkismeretünk azon szegletéből, ahová visszaszorítottuk. Nem elvesztettük, ahogy Bernanos mondja, hanem félretettük, a haszontalan dolgok szekrényébe, amelyeket nem dobunk ki, de amelyekről már nem tudjuk, mihez kezdjünk velük, mire valók.

A hit ugyanis pontosan arra szolgál, hogy alakítsa az életünket; csak akkor értjük meg, hogy mire való a hit, amikor valóban formálja az életünket és olyan formát ad neki, amelyet csak a hit adhat. Ha félretesszük a hitet, az haszontalanná válik. De nem azért válik haszontalanná, mert önmagában nem hasznos. Azért válik haszontalanná, mert félretesszük. Mert a félretett hitnek nincs többé helye, ahonnan alakíthatja az életet, és így átalakíthatja a világot.

Regina Coeli

SZENTMISE

A szentmise liturgiája: Húsvét nyolcadának szombatja, A év: ApCsel 4,13-21; Zsolt 117; Mk 16,9-15.

MONS. KEVIN JOSEPH FARRELL, A VILÁGIAK,
A CSALÁD ÉS AZ ÉLET DIKASZTÉRIUMÁNAK BÍBOROS PREFEKTUÁSNAK
HOMÍLIÁJA

Kedves testvéreim!

Húsvét nyolcadában a fény, a béke és az öröm mindent betöltő fényességében élünk, amely Jézus Krisztusnak a halál felett aratott győzelméből fakad. A most hallott evangélium Márk evangéliumának úgynevezett „kanonikus befejezéséből” származik, amely hiányzik a második evangélium legrégebbi kézírataiból, de hitünk számára gazdag tartalommal bír. Az apostolok hitetlenségének témája többször visszatér: nem hisznek Mária Magdolna tanúságtételének, aki azt mondja nekik, hogy látta Jézust élve, azután nem hisznek két másik tanítvány tanúságtételének sem, akik találkoztak Jézussal, „miközben a vidékre tartottak”. Végül maga Jézus jelenik meg nekik „miközben asztalnál ülnek”, és megdorgálja őket „hitetlenségük és szívük keménysége miatt”.

Az apostolok e kitartó és szinte makacs hitetlensége fontos szempont, amelyet az újszövetségi kinyilatkoztatás közvetített számunkra, anélkül, hogy eltörölte vagy „megédesítette” volna. A történelem során sokszor próbálták támadni a keresztény hitvallást azzal, hogy Jézus feltámadása csak az első tanítványok közössége által kreált mítosz lenne, a kollektív lelkesedés, a Mester posztumusz dicsőítésének eredménye, ahogyan ez számos más régi vallási hiedelem esetében is történt.

Valójában az evangéliumi elbeszélésnek ez az igen meglepő tanúságtétele ellentmond mindezeknek a feltételezéseknek. Jézus tanítványainak csoportja egyáltalán nem volt a „kollektív lelkesedés” állapotában. Éppen ellenkezőleg, az evangéliumok szerint féltek, szorongtak és leverték voltak. Nem találjuk meg bennük sem a könnyed hiszékenységre, sem a vallási miszticizmusra való hajlamot. Sőt, amint azt a mai evangéliumból hallottuk, egyértelmű, hogy maga a gondolat, hogy Jézus még mindig él, hihetetlennek tűnt az apostolok számára. Rendkívül nehezen tudták elhinni, hogy Jézus legyőzte a halált!

Ezért maga az apostolok hitetlensége az evangélium hitelességének erős jele. Hitünk középpontjában nem egy mítosz, nem egy kollektív illúzió, nem egy legenda áll, amelyet a közösség a vigasztalás céljából alkotott. Nem! Hitünk alapja egy tény: Krisztus feltámadt! Krisztus valóban legyőzte a halált! Krisztus a feltámadással, megszentelt emberségével belépett Isten és az örökkévalóság dimenziójába! Ennek a váratlan és megdöbbentő eseménynek számos szemtanúja volt, ahogyan azt ezekben a napokban halljuk a liturgia által nekünk felkínált beszámolókból a Feltámadott jelenéseiről.

Meggyőződésem, hogy ti is megtapasztaltátok a feltámadt Krisztust az életetekben, ezért vagytok itt, ezért vagytok az Egyházban, ezért próbáltok keresztényként élni a mai világban. Találkoztatok a feltámadt Krisztussal abban a keresztény közösségben, amely hitelesen közvetítette felétek az Ő szavát. Valóban: az Egyház szavában az élő Krisztus hangját ismerjük fel, amely szívünk mélyét szólítja meg. A keresztény közösségben felismertétek a feltámadt Krisztust „a kenyértörésben”, ahogyan az emmauszi tanítványokkal is történt. A keresztény közösségben találkoztatok a feltámadt Jézus irgalmas arcával, aki megbocsátással válaszolt bűneinkre, közömbösségünkre, büszkeségünkre, ahogy ez Szent Pállal történt a damaszkuszi úton. A keresztény közösségben találkoztatok a feltámadt Krisztussal, aki nekünk adta Lelkét, amely a megújulás, az újjászületés, a megvilágosodás és a végtelen teremtő energiák forrásává vált bennünk, amit testvéreink szolgálatába állíthatunk, ahogy ez a tanítványokkal is történt pünkösdkor.

Kedves barátaim, a keresztény közösség, amelyben találkoztatok a feltámadt Krisztussal, számotokra a *Comunione e Liberazione* Fraternitásának konkrét arcát öltötte magára. Itt találkozhattatok egy „Mária Magdolnával”, aki halálával és átéléssel beszélt nektek Jézusról. Itt találkozhattatok a két „vidékről hazatérő” tanítvánnyal, akik lelkesen meséltek el nektek, milyen megrázó találkozásban volt részük.

Talán ti is először „hitetlenséggel” és „keményszívűséggel” reagáltatok, de apránként meghódította a szíveteket azoknak a derűje, ésszerű hite és öröme, akik az igehirdetést elhozták nektek. Ezek a keresztények érezhetően biztosak voltak abban, hogy létünk eredete és végcélja jó, és hogy ez a végcél személyesen jött el hozzánk hogy kinyilatkoztassa önmagát. Ez lenyűgözött benneteket. Azoknak az éllete és közössége, akik azt mondták, hogy találkoztak Krisztussal, szenvedélyes, mindenre ki-

terjedő elkötelezettségük meglepett benneteket és vágyat ébresztett bennetek, hogy ti is így éljtek. Arra gondoltatok, hogy ha Krisztus tényleg segít az embernek, hogy ilyen boldogan, ilyen teljes és hitelesen emberi módon éljen, akkor érdemes elfogadni és követni őt.

Valóban, ahogy elkezdtétek követni Jézust és tanítványai társaságában kezdtek élni, nagy békét tapasztaltatok, felfedeztétek, hogy Krisztusban megvannak a válaszok legmélyebb kérdéseitekre és vágyaitokra. Éleltszemléletetek, emberségetek, munkátok, barátságaitok, a szeretetre való képességetek mind-mind új mélységet nyert és „igazabbá” vált. Ez a feltámadt Krisztussal való találkozást jelenti. Ez az újjászületés, az átalakulás, a belső és külső megbékélés eseménye.

Legyetek mindig hálásak az Úrnak ezért a hatalmas kegyelemért, és azokért a konkrét „eszközökért” is, amelyeket az Úr felhasznált: a személyekért, a karizmáért, a közösségért. Órizzétek meg azt a tisztánlátást és szabadságot is, hogy ezeket eszköznek tekintsétek az igazi, végső találkozáshoz a feltámadt Krisztussal.

Márk elbeszélésében azt hallottuk, hogy Jézus a „hitetlen és keményszívű” tanítványokra rábízta a küldetést, hogy „hirdessék az evangéliumot minden teremtménynek”. Jézus nagy feladatokat bíz mindannyiunkra, még ha gyengék és gyakran tétova hitűek vagyunk is. Megragadott egy részlet egy levélből, amelyet véletlenül nemrég olvastam, és amelyet don Giussani 1960-ban írt, amikor arról álmodott, hogy misszionáriusként Brazíliába megy egy fiatalokból álló csoporttal.

„A keresztény ember látóhatára csakis »az egész világ« lehet. Aki e nélkül az eszmény nélkül dolgozik, az lehet kitartó és becsületes, hihetetlenül aszketikus, talán hősiés is, de nem igazi keresztény.”⁷⁰ Mennyire igazak don Giussaninak ezek a szavai! És sok más szava is, amelyeket még teljes mértékben fel kell dolgoznunk és tanulmányoznunk. Ezért arra hívlak benneteket, hogy térjete vissza don Giussani tanításának teljességéhez, amely hatalmas kincset jelent a mai Egyház számára.

A feltámadt Krisztussal való találkozás valóban kitágítja a látókörünket, és megnyit bennünket az „egész világ” felé, elülteti a szívünkbe a vágyat, hogy eljussunk minden emberhez és mindenkihez eljuttassuk az örömhírt. Ti sem veszíthetitek el szem elöl soha ezt az egyetemes látóhá-

⁷⁰ Luigi Giussani leveléből. Idézi: Luigi Brunelli, az Osservatore Romano c. napilap „Religio” című mellékletében, 1. *L'Osservatore Romano*, 2023. március 8., szerda.

tárt, ezt a missziós késztetést és ezt a minden ember iránti nagy szeretetet, amelyre Jézus rámutatott tanítványainak, és amelyet Giussani atya is mindvégig lángolni érzett a szívében.

Az Egyháznak ez az egyetemes küldetése, még akkor is, ha lendületesen és lelkesen végezzük, soha nem lesz könnyű, sőt, ellenállásba ütközik, ahogyan azt az első olvasmányban hallottuk. Az Apostolok Cselekedeteinek beszámolója azonban arról tanúskodik, hogy a Krisztus hirdetésére és a „nevében” történő gyógyításokra vonatkozó tilalmakkal szemben Péter és János nagy őszinteséget és a lélek szabadságát őrzik, és kijelentik: „Nem hallgathatunk arról, amit láttunk és hallottunk”.

Ez az apostoli tanúságtétel nagy segítség számunkra. Itt kitűnik ugyanis, hogy Péter és az apostolok „karizmája” éppen abban áll, hogy életben tartják az evangélium hirdetését, még akkor is, ha az a világ közömbösségébe vagy akár elutasításába ütközik. Ezért csak akkor lesz erőnk kimondani: „Inkább Istennek kell engedelmességnünk, mint az embereknek”, ha erősen ragaszkodunk a Péterhez és az Egyházhoz való kötődésünkhöz. Az apostolutódokhoz való ragaszkodásunk biztosítja, ígehirdetésünk egyháziasságát és hitelességét, valamint segít abban, hogy ne „önmagunk hírnökei” legyünk, hanem a Misztérium által megragadott emberek, akik feltámadtak Krisztussal, és ezért hirdetik az ő halál felett aratott győzelmét. Ez az az értékes szolgálat, amelyet nekünk, keresztényeknek korunk emberei iránti szeretetből kell végeznünk: nyitva tartani a világot Isten misztériuma előtt, életünkkel hirdetni Krisztus feltámadásának kétségbevonhatatlan „tényét”, az ebből áradó világsággal és reménységgel.

Szűz Mária támogasson benneteket keresztény utatokon és abban a küldetésben, amelyet az Úr a Fraternitásotokra és mindannyiőtokra külön-külön rábíz. Ámen.

AZ ÁLDÁS ELŐTT

Daide Properi. Bíboros atya, engedje meg, hogy a CL egész Fraternitásának nevében szívből jövő hármasköszönetünket fejezzem ki Önnek.

Köszönjük, hogy elfogadta meghívásunkat, hogy társunk legyen a hit tartalmának elmélyítésére irányuló utunkon, amelyen ezekben a napokban járunk. Köszönjük az értékes szavakat, amelyeket az imént a homíliában intézett hozzánk, és amelyek arra hívnak bennünket, hogy újra

felfedezzük Giussani atya tanításának és küldetésének teljességét: ez a mi nagy vágyunk is! Köszönjük az atyai figyelmet, amellyel a Szentatyával együtt szorosán kísér minket történetünknek ebben a szakaszában. Ez számunkra a jele és folyamatos megerősítése annak, hogy a Szentlélek működik az életünkben és a közösségünkben.

Nem szeretnék mást, csak Krisztus dicsőségére élni itt a földön, hogy szolgáljuk az Egyházat életünkkel és szegényes, de biztos tanúságtételünkkel arról, hogy egyedül Krisztus képes választ adni a mai ember szívét felkavaró kérdésekre és zűrzavarokra.

Bíboros úr, kérjük, hogy ezentúl is járjuk együtt ezt az utat.

Mi készen állunk erre. Köszönjük!

Farrell bíboros. A végső áldás előtt szeretnék köszönetet mondani mindannyiótoknak.

Az a hivatásotok, hogy tagjai legyetek a CL Fraternitásának, amely – mint életem során megtanultam – az egyik legfontosabb mozgalom napjainkban az Egyházban.

Giussani atyát az Egyház, a modern Egyház egyik legnagyobb prófétajának tartom. A ti hivatásátok pedig korunk kultúrájához szól, ez inspirálta. A mostani korhoz szól, az Egyház életének egyik legnehezebb pillanatához. De veletek együtt mi is úgy gondoljuk, én magam is úgy hiszem, hogy az Egyház mindig előre megy, mert igaz, amit don Giussani oly sokszor mondott.

Mi vagyunk a jövő apostolai, ti vagytok a jövő apostolai.

Ezért köszönöm a keresztény életről szóló tanúságotokat, amelyet nap mint nap mindannyiunknak adtok. Isten, a mi Urunk, áldjon meg mindnyájatokat. Köszönöm nektek.

Április 15., szombat délután

Arvo Pärt

Which was the son of... és Nunc Dimittis, Észti Filharmonikus Kamarakórus –Paul Hillier –

Harmonia Mundi Editions

Fratres, Magyar Állami Operaház Zenekara –Benedek Tamás –Naxos Editions

The Deer's Cry, The Sixteen –Harry Christophers –Choir Editions

Davide Proserpi

Kellemes meglepetés ért bennünket: eljött minket meglátogatni Rimini új püspöke, Nicolò Anselmi, aki alig három hónapja váltotta Francesco Lambiasi püspök urat. Genovából érkezett új székhelyére.

Nicolò Anselmi püspök

Köszönöm ezt a fogadtatást. Igazán megtisztelő, hogy itt lehetek. Előtte van még az egy héttel ezelőtti összejövetel, amikor 3500 fiatal volt itt. Most ti persze sokkal többen vagytok, sokkal szebbek és minden szempontból nagyobbak.

Szeretném megköszönni, hogy itt vagytok, a rimini egyházmegye nevében is, amelynek szolgálatára az Úr a pápán keresztül majdnem három hónapja hívott el. Örömmel üdvözlünk benneteket, és imáinkról biztosítunk titeket ebben a nagyon fontos pillanatban, megköszönve mindazt a jót, amit a saját egyházmegyéitekben és a mi egyházmegyénkben tesztek. Köszöntöm azt a sok embert is, akik videókapcsolaton keresztül követnek minket.

Proserpi

Több mint huszonötezen vannak.

Monsignor Anselmi

Most a székesegyházba megyek szentmisét celebrálni, és imádkozom értetek, Mauro atyáért és az egész Fraternitásért, hogy a Szentlélek valóban megérintse szíveteket. Köszönöm.

Proserpi

Köszönöm.

Hogy elhiggye a világ

„Hogy Krisztus a hit által a szívetekben lakjék” (Ef 3:17)

„A hit nem vész el, csak megszűnik az életet belülről alakítani, ennyi az egész”⁷¹ – írta Bernanos falusi plébánosa. De hogyan alakíthatja a hit az életet?

Szent Pál csodálatosan elmagyarázza ezt nekünk az Efezusiakhoz írt levélben, az egyik legszebb és legmagasztosabb Szent Pál-i szövegben, amelyet a fogságából ír. A fogság ténye aggasztja az efezusiakat, mintha csökkenthetné Pál apostoli munkáját, az ő kárukra, az Egyház és az evangéliumot váró pogány világ kárára. Ahogy mi is túl gyakran gondoljuk úgy, hogy saját vagy barátaink betegsége és gyengélkedése meggyengítheti az ember hivatását, küldetését, egy karizma hordozását. Ezzel szemben Pál határozottan megnyugtatója az efezusiakat: „Ezért kérek titeket, ne csüggedjete el az értetek viselt megpróbáltatásaim miatt. Ezek a ti dicsőségetekre fognak szolgálni.”⁷²

Rögtön meg is magyarázza, hogy miért, felfedve az Isten előtti helyzetét, vagyis a hitét, és azt, hogy a hitnek ugyanúgy kell az ő életüket is alakítania, ahogyan Pálét is alakítja:

„Ezért meghajtom térdemet az Atya előtt; tőle származik minden közösség az égben és a földön. Adja meg nektek dicsőségének gazdagsága szerint, hogy Lelke által megerősödjete benső emberré, hogy a hittel Krisztus lakjék szívetekben, s gyökeret verjete és alapot vessete a szeretetben. Akkor majd fel tudjátok fogni az összes szenttel együtt, mi a szélesség és a hosszúság, a magasság és a mélység, megismerite Krisztusnak minden értelmet meghaladó szeretetét, és betelite az Isten egész teljességével.”⁷³

A hit pontosan ez: a szívünk befogadja Krisztus nekünk ajándékozott jelenlétét, aki eljön, hogy betérjen a szívünkbe. Ez teszi lehetővé számunkra, hogy a szeretetben, Isten szeretetében gyökeret verjünk,

⁷¹ Lásd itt, 47. oldal.

⁷² Ef 3,13.

⁷³ Ef 3,14–19.

megalapozzuk szívünket és életünket. Ezáltal minden szenttel együtt és hozzájuk, vagyis a „tanúk felhőjéhez” hasonlóan, amelyről a Zsidókhoz írt levél beszél, éppen azért, mert életünket a hit alakítja, a kegyelem által képessé válhatunk rá, hogy megértsük, hogy magunkévá tegyük Krisztus szeretetének dimenzióit, hogy „mi a szélesség és a hosszúság, a magasság és a mélység”. Ez énünknek, életünknek olyan tartalmat kölcsönöz, amely, ahogy Pál mondja, „minden ismeretet meghalad”, amely teljesen meghalad minket, mert teljes mértékben misztérium. Így lehetünk „betelve Isten egész teljességével”!

Egyébként minden szertefoszlik

De vajon értitek-e, hogy miről mondunk le, amikor száműzzük a hitünket a padlásra, agyunk egyik sarkába, vagy érzelmeink egy zugába, ahogy Bernanos írja? Értitek-e, miről mondott le az egykor keresztény nyugati világ azzal, hogy a hitet az ész, a gondolkodás, a kultúra, a politikai és társadalmi élet, és ráadásul a vallásosság hatókörén kívülre helyezte? *Lemondott, lemond, szinte anélkül, hogy észrevenné, „Isten egész teljességéről”!* Lemondtunk Krisztus misztériumának, Krisztus szeretetének végtelen dimenzióiról! Így azután lassanként minden szertefoszlott! Megbomlott kultúrában élünk, megbomlott társadalomban, megbomlott családi életben, foszladozó nevelésben, munkában, szeretetben, szórakozásban, imádkozásban, hitben. Meg vagyunk ereszkedve, mint egy hatalmas lufi, vagy mint megannyi lufi, amelyből kiszökött a levegő, amely formát, feszességet adott neki, egy apró lyukon keresztül, amit senki sem vett észre. De mintha minden el volna így erőtlenedve: a megszentelt élet, a szerzetesi élet, a közösségi élet, a misszió, az elkötelezettség a béke, a fejlődés vagy a művészet mellett, valamint a sok lelkipásztori tevékenység, az elkötelezettség a médiában, a politikában – mintha minden megbomlott, leeresztett volna, engedett a teljességből, abból a teljességből, amelyre a hit akar vezetni bennünket. Pedig Krisztus azért jött, hogy ezt elmondja, olyannyira, hogy csak egy mustármagnyi hitre lenne szükség,⁷⁴ hogy ezt átérezzük, hogy Krisztust átérezzük, belépjen az életünkbe, hogy úgyszólván szétfeszítse azt Isten egész teljességével,

---

⁷⁴ Vö. Mt 17,20.

végtelen és örökkévaló szeretetének teljes szélességével, hosszával, magasságával és mélységével.

De ez a válság nem csak a mai társadalom, korunk és Egyházunk válsága. Különböznél Szent Pál nem beszélt volna róla kétezer évvel ezelőtt; különben mindenekelőtt Krisztus nem lett volna emberré, hogy közöttünk lakjon, hogy hirdesse a misztériumot, amelyhez a szabadságunknak csatlakoznia kell, amit el kell fogadnia a hit igenjével. Ez az emberiség válsága, ez az ember válsága, az eredendő bűn óta, amikor az ember engedett a kísértésnek, hogy az életnek lehet alternatív formája a szeretet teljességével szemben, amelyet Isten ajánlott neki.

Mit sugall a kígyó Évának, ha nem azt az illúziót, hogy isteni teljesség birtokában van anélkül, hogy azt Istentől kapná? „Isten jól tudja, hogy amely napon abból [a gyümölcsből] esztek, szemetek felnyílik, olyanok lesztek, mint az istenek, akik ismerik a jót és a rosszat.”⁷⁵

A férfi és a nő azonnal üresnek találja önmagát, mert a jó és a rossz ismerete a valóság ismerete, ahogyan az valójában nem az, ahogyan Isten megalkotta, mert Isten mindent jónak, szépségesnek, pozitívnek, ajándéknak, szabadnak teremtett. Ádám és Éva ezzel a hamis teljességgel van elterelve, kételkedni kezdenek benne, hogy Isten a teremtésben mindent nekünk adott, hogy az életet és mindent tőle kaptunk. Ezért üresnek, mezítelennek találják saját magukat, mintha felfedeznék önmaguk szégyellnivaló formáját, amit el kell rejteni.

De éppen ehhez a szertefoszlott éhez jön el Krisztus, az önmagától kiüresedett emberhez, akinek kiüresedett a Teremtővel való szeretetteljes és bizalomteljes kapcsolata. Azért jön, hogy elhozza a valódi tudás teljességét, a valóság egészének ismeretét. Igen, ahogy Szent Pál írja: „hogy a hittel Krisztus lakjék szívetekben, s gyökeret verjétek és alapot vessétek a szeretetben. Akkor majd fel tudjátok fogni az összes szenttel együtt, mi a szélesség és a hosszúság, a magasság és a mélység, megismeritek Krisztusnak minden értelmet meghaladó szeretetét, és beteltek az Isten egész teljességével.”⁷⁶

Ha úgy akarunk élni, hogy a hitből fakadjon az életünk, akkor ezeket a szavakat kívülről meg kell tanulnunk, és a mindennapi életünk során ismételtetnünk kell magunkban. Ez olyan, mintha úgy élnénk, hogy *látjuk*

⁷⁵ Gen 3.5.

⁷⁶ Ef 3,17–19; a dőlt betűs rész Lepori atya kiemelése.

az élet és a világ célját, úgy élnék, hogy mindig, mindenben, mindenkivel, mindenkor előttünk van a Feltámadott, aki húsvét estéjén megjelenik az utolsó vacsora termében, és aki szépségének és jóságának teljes ragyogásával ránk árasztja a Szentlelket, hogy életünket az Ő békéjének és megbocsátásának küldetésévé tegye: „Békesség nektek! Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket.« Ezekkel a szavakkal rájuk lehelt, s így folytatta: »Vegyétek a Szentlelket! Akinek megbocsátjátok bűneit, az bocsánatot nyer, s akinek megtartjátok, az bűnben marad.«⁷⁷

Csak így nyeri vissza a megrogyott, hitetlen ember a formáját, így nyeri vissza igazi, eredeti lényegének formáját Isten, az Atya szívében és gondolataiban.

Krisztus, minden mindenki

„*Christ with me, Christ before me, Christ behind me.*” „Krisztus velem, Krisztus előttem, Krisztus mögöttem, / Krisztus bennem, Krisztus alattam, Krisztus felettem, / Krisztus jobbomon, Krisztus balomon, / Krisztus, ha lefekszem, Krisztus, ha leülök, / Krisztus bennem, Krisztus, ha felkelek, / Krisztus minden ember szívében, aki rám gondol, / Krisztus minden ember száján, aki rólam beszél, / Krisztus a szemben, amely lát engem, / Krisztus a fülben, amely hall engem, / Krisztus velem.”⁷⁸

Ez a Szent Patrik imája című kompozíció (amelyet Arvo Pärt észt ortodox zeneszerző 2007-ben zenésített meg), amely a Krisztusba vetett hit által teljesen átalakított ember tudatát fejezi ki. Pärtnek sikerül az e szavakat kísérő zenével jól kifejeznie azt az érzést, hogy Krisztus egyre nagyobb és ragyogóbb teljesség felé növekszik bennünk.

Ez az az emberség, amelyben Krisztus minden, minden bennünk, minden mindenki és mindenben, az egész valóságban, ez az új emberség, az új teremtés, amelyet a hit lehetővé tesz, amelyet a hit befogad, amelyet a hit formál, amelyet a hit alakít, amely megnyílik Krisztus hús-

⁷⁷ Jn 20,21–23.

⁷⁸ „Christ with me, Christ before me, Christ behind me, / Christ in me, Christ beneath me, Christ above me, / Christ on my right, Christ on my left, / Christ when I lie down, Christ when I sit down, / Christ in me, Christ when I arise, / Christ in the heart of every man who thinks of me, / Christ in the mouth of every man who speaks of me, / Christ in every eye that sees me, / Christ in every ear that hears me, / Christ with me.” (William Byrd – Arvo Pärt, *The Deer & Cry* (2007), Szent Patrik Loricája (377 körül) szerint, The Sixteen kórus, vezényel Harry Christophers, 2016, © Choir).

véti eseménye előtt, amelyet a pünkösdi Lélek egyszerre tesz bensőséggé a szívünkben és sugároz ki ugyanakkor a világ végső határáig és az idők végezetéig.

A zeneszerző még zenei szempontból is egyre növeli a zenei hatást, hogy a teljességet érzékeltesse, amely betölti a szívünket és az életünket, minél inkább tudatára ébredünk, hogy Krisztus bennünk van, előttünk van, a jobbunkon, a balunkon, hogy Krisztus minden. Minden, mindig, mindenben és mindenben.

Galileától a világ végéig

„A tizenegy tanítvány elment Galileába, arra a hegyre, ahova Jézus rendelte őket. Amint meglátták, leborultak előtte, bár néhányan kételkedtek. Jézus odalépett hozzájuk, és így szólt: »Én kaptam minden hatalmat égen és földön. Menjetek tehát, tegyétek tanítványommá mind a népeket! Kereszteljétek meg őket az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevére, és tanítsátok meg őket mindannak a megtartására, amit parancsoltam nektek. S én veletek vagyok mindennap, a világ végéig.«⁷⁹

Máté evangéliumának ez az utolsó jelenete arra emlékeztet, amit a pápa kért a Fraternitástól október 15-i beszéde végén: „Soha ne felejtsetek el azt a Galileát, ahol az első meghívást kaptátok, ahol az első találkozásban részetek volt. Mindig térjete vissza oda, ebbe az első Galileába, amelyet mindannyian megtapasztaltunk”.⁸⁰

Visszatérni oda, az első Galileába, azt jelenti, hogy visszatérünk ahhoz a találkozáshoz, amelyben Krisztus megajándékozta a szívünket a Belé vetett hittel, amelyben Krisztus az élet teljessége, és Ő lett életünk élete. Amikor Jézus a feltámadás után újra Galileában akart találkozni tanítványaival, nem pedig ott Jeruzsálemben, Júdeában, azért tette ezt, hogy megértsék, hogy annak a nagy küldetésnek, amelyre meghívást kaptak, mindig a Vele való találkozásból kell fakadnia. Abból az első és örök találkozásból, amely mindnyájunkkal megtörtént, és mindig újra megtörténik, amikor felfedezzük, hogy életünk forrása maga Krisztus, aki a hit által a szívünkben lakik, és aki által újra és újra megtapasztaljuk

⁷⁹ Mt 28,16–20.

⁸⁰ Ferenc pápa, „*Arda nei vostri cuori...*”, id. mű, 17–18.

„minden szenttel együtt, hogy mi a szélessége, hosszúsága, magassága és mélysége”, és „megismerjük Krisztus szeretetét, amely felülmúl minden ismeretet”, mert „beteltünk Isten egész teljességével”.

De nem megyünk el igazán Galileába, nem térünk vissza ahhoz az első találkozáshoz Jézussal, annak a karizmának a forrásához, amely megragadott bennünket, és ezért nem is elevenítjük fel azt, ha nem fedezzük fel rögtön, hogy ez *küldetés is*. Ez a visszatérés ahhoz a kezdeti találkozáshoz. Az első társaságunk és baráti kapcsolataink arra kell, hogy emlékeztessenek: *küldetésünk van*, minden nép felé, a meg nem kereszteltek felé, akikhez még nem jutott el Isten nagyszerű jelenléte, aki a Szeretet, aki az egész emberiség számára nyitott, aki minden embert át akar ölelni.

Galileába visszatérni annyit jelent, mint visszatérni az első találkozáshoz, amely lángra lobbantotta bennünk a *keresztény karizmát, amely az az isteni ajándék, hogy képesek vagyunk átölelni Istent, aki önmagát adja*. Ebből kiindulva tudjuk megélni Isten jelenlétének ajándékát, aki velünk maradt a megtestesült Fiúban és az Atya Szentlelkének lángolásiában.

De nem térhetünk ide vissza anélkül, hogy ne hallgatnánk a Feltámadottra, aki éppen ott mondja nekünk, újra: „Menjetek! Menjetek el minden néphez!”, megígérve nekünk, hogy aki megy, aki elindul, az magával viszi Galileát, mert magában hordozza Krisztus jelenlétét, Krisztus mindennapi, ismerős, állandó jelenlétét: „És íme, én veletek vagyok minden nap a világ végéig!”⁸¹

Tud-e Krisztus ennél szebb, felemelőbb, bátorítóbb ígéretet tenni nekünk?

Igen, valóban: „Krisztus velem, Krisztus előttem, Krisztus mögöttem, / Krisztus bennem, Krisztus alattam, Krisztus felettem, / Krisztus jobb kezemnél, Krisztus bal kezemnél...”.

A hit az a pillantás, az a hallgatás, a szívnek az a figyelme, amely látja, amely hallja, amely emlékszik, hogy nem lehet többé kilépni, kívül lenni Krisztus személyesen és együtt megélt szeretetének szélességén, hosszán, magasságán és mélységén.

---

⁸¹ Mt 28,20.

Krisztus az, aki feloldja a hitbeli kétségeket

Ez az alapállás, ez a tudatosság, ez a bizonyosság, ez a megingathatatlan tudat valójában hit kérdése, ez maga a hit. Ezt látjuk Máté evangéliumának az imént említett utolsó jelenetében: „A tizenegy tanítvány elment Galileába, arra a hegyre, ahová Jézus rendelte őket. Amint meglátták, leborultak előtte, bár néhányan kételkedtek.”⁸²

Azt gondolnánk, hogy ez nem lehetséges! Micsoda katasztrófa! A tizenegy apostol? Amikor már negyven napja látják őt, a Feltámadottat! Miután hallották őt beszélni, látták őt halat és kenyeret enni, látták és megérintették sebeit élő és dicsőséges Testén! Miután kitört belőlük az öröm, valahányszor meglátták őt! Ők kételkednek? Ez azt jelenti, hogy még nincs hitük. Még nincsenek igazán meggyőződve róla, hogy Ő az, hogy él és jelen van.

Hogy ne ismernénk magunkra ebben az abszurd hozzáállásban, hogy ne ismernénk fel, hogy mi is mindig ilyenek vagyunk!

Mit tesz Jézus? Talán ismét megdorgálja őket? Nem. *Jézus odalép hozzájuk.* „Jézus odalépett hozzájuk, és így szólt: »Én kaptam minden hatalmat égen és földön. Menjetez tehát [...] S én veletek vagyok mindennap, a világ végéig.«”

Mintha azt kellene megértenünk, hogy a hit problémáit, a hit válságait nem mi, hanem Krisztus oldja meg. Ő pedig úgy oldja meg őket, hogy közelebb hozza, láthatóbbá, hallhatóbbá, érezhetőbbé, megtapasztalhatóbbá teszi jelenlétét.

Nem ez talán mindnyájunk tapasztalata? Hányszor kételkedünk, különösen, ha Péterhez hasonlóan a viharos tenger közepén találjuk magunkat, és úgy tűnik számunkra, hogy Isten már nem törődik velünk, vagy a világgal, vagy akár az Egyházzal, és akkor hirtelen történik valami, feltűnik valaki, és újra rácsodálkozunk az Úr jelenlétére. Éppen úgy, mint a Feltámadott jelenéseiben. Az éjszaka úgy telt el, hogy még egy rákot sem fogtunk ki, a lelkünk és a hangulatunk nagyon mélyre süllyedt, és akkor megjelenik valaki a parton, akit aztán felismerünk, hogy ő az Úr, aki velünk van minden nap a világ végezetéig.⁸³ Akkor ráébredünk, hogy azok a kétségek, a kishitűség, az elhagyatottság érzése, ami miatt

⁸² Mt 28,16–17.

⁸³ Vö. Jn 21,1–7.

rosszul éreztük magunkat, ami miatt morcosak voltunk a valósággal, az emberekkel és a dolgokkal szemben, depressziósak és erőszakosak, szélszélyesek mindennel és mindenkivel szemben; nos, rájövünk, hogy még ez idő alatt sem Krisztus jelenléte hibáztat, hanem a mi hitünk.

De hála Istennek, a hit nem magától keletkezik, hanem a Vele való találkozásból születik meg újra és újra, Ő pedig mindig jelen van, mindig kopogtat, mindig odalép hozzánk, hogy találkozzon velünk.

Felemelni a tekintetünket Jézussal

De legyünk óvatosak! Krisztus nem csak azért lép oda hozzánk, hogy felélessze a hitünket, de úgy, ahogy mi szeretnénk, saját magunk számára, mintha csak az eszköz lenne, ami engem szolgál, hogy megjavuljon a közérzetem. Amikor Jézus szemrehányást tett a tanítványoknak, köztük Péternek, a „kishitűségük”, szó szerint a „kicsiny hitük” miatt, talán éppen erre gondolt: arra a hitre, amelyet csak akkor hiányolunk, ha valami baj van velünk. Az ilyen hit számára elég, ha időnként felkapcsoljuk, amikor szükségét érezzük, amikor nincs más, erősebb fényünk, vagy ami legalább ahhoz elég, hogy körbeforduljunk. Hányszor de hányszor elítéli Ferenc pápa az ilyen leszűkített hitet!

Nem, a hit, amelyet Krisztus jelenléte újra fel akar éleszteni bennünk, az a fény, amelyet az öreg Simeon meglátott, és azonnal ki is jelentette: „látta szemem üdvösségedet, melyet minden nép színe előtt készítettél, világosságul a pogányok megvilágosítására, és dicsőségül népednek, Izraelnek.”⁸⁴ Számára nem volt elegendő egy olyan hit, amellyel öregkorára vígasztalódhat. Olyan hite volt Simeonnak, amely átölelte az egész világot.

A hit kicsinyes, és ezért meddő, még a mindennapi élet megvilágítására is, ha a horizontját nem az egész világ üdvössége iránti vágyakozás rajzolja meg.

Valóban, Ferenc pápa Giussani atya karizmájáról elmélkedve így zárta mondandóját: „Nagyon sok férfi és nő van, akik még nem élték át azt a találkozást az Úrral, amely megváltoztatta és széppé tette a ti életeteket!”⁸⁵

Lehet-e nyugodtan aludni egy ilyen mondat hallatán?

⁸⁴ Lk 2,30–32.

⁸⁵ Ferenc pápa, „*Arda nei vostri cuori...*”, id. mű, 15.

Mindig eszembe jut, amikor Jézus a tanítványokkal együtt visszavonult a hegyre, hogy egy kicsit megpihenjen, mert a nagy tömeg folyamatosan követte őt. Ott beszélgetett az előtte ülő tanítványaival. Egyszer csak a tanítványok látják, hogy a tekintete, ami eddig őket nézte, felemelkedik, és föléljük, a messzeségbe néz (mintha most a terem hátsó részén túlra néznék). Ösztönösen mindannyian megfordulnak, és látják, hogy Jézus látja a „nagy tömeget”, amely messziről, a hátuk mögül, újra és újra közeledik. Ez az a jelenet, amelyet Szent János beszél el evangéliuma 6. fejezetének elején: „Jézus fölment egy hegyre, s ott leült a tanítványaival. Közel volt a húsvét, a zsidók ünnepe. Amikor Jézus körülnézett, és látta, hogy nagy sereg ember tódul hozzá, megkérdezte Fülöpöt: »Honnan veszünk kenyeret, hogy legyen mit enniük?« Ezt azért kérdezte, mert próbára akarta tenni, maga ugyanis tudta, mit fog végbevenni.”⁸⁶

Ennek kell történnie azokkal, akik valóban „szemüket Jézusra szegeznek”, Jézus szemébe néznek. Általában, amikor az ember egy arcot néz, a szemét nézi. Aki szemét Jézusra szegezi, látja, hogy az Ő tekintete határok nélküli horizontot rajzol ki, tele könyörületességgel, tudatában van, mi hiányzik az emberiségnek, mire éheznek az emberi szívek. Jézus próbára teszi Fülöpöt a testet tápláló kenyérről szóló kérdésével, de már tudja, hogy a kenyerek és halak megszaportításának csodája után az Élet Kenyeréről, saját eucharisztikus testéről fog nekik beszélni: „Én vagyok a mennyből alászállott élő kenyér. Aki e kenyérből eszik, örökké él. A kenyér, amelyet adok, a testem a világ életéért.”⁸⁷

„A testem a világ életéért”. Hogyan hallgathatták ezeket a szavakat a tanítványok, az a néhány, aki attól a pillanattól kezdve még vele marad? Hogyan hallgatjuk meg a pápa felhívását: „Olyan sok férfi és nő van, aki még nem élte át azt a találkozást az Úrral, amely megváltoztatta és széppé tette a ti életeteket”?

Összegyűlni a hitben, hogy az egész világra sugározzuk a hitet

Szent Patrik Arvo Pärt által megzenésített imája felidézte bennem azt a látogatást, amelyet a nagyszerű zenész tett évekkkel ezelőtt a svájci apátság-

---

⁸⁶ Jn 6,3–6.

⁸⁷ Jn 6,51.

gomban, ahol éppen akkor tartózkodtam, mielőtt Rómába hívtak. Huszonégy órát lakott nálunk, mert a fribourgi egyházzenei fesztivál szervezői azt javasolták, hogy maradjon a kolostorban, hátha az inspirálja őt egy kompozíció megírására. Jelenléte nagy hatással volt ránk, szerzetesekre, mert szívének egyszerűségével minden pillanatban velünk élt. Egy gyermeki szívű és tekintetű ember, aki mindenben okot talált a csodálkozásra, és ez ránk is átragadt. Emlékeztetett don Giussanira, az ő személyiségére.

Nos, Arvo Pärtre nagy hatással volt az apátságom 15. századi faragott kórusa, amelyben a tizenkét apostol alakja tizenkét prófétával párosítva szerepel. Minden apostol elmondja a Hitvallás egy-egy cikkelyét, és minden próféta egy-egy mondatot a könyvből, amely illeszkedik a Hitvallás adott cikkelyéhez. Henri de Lubac írja a *Középkori exegézis* című művében, hogy a Hauterive-i apátság kórusa a legvégső fejleménye annak a szent hagyománynak, amely szerint az apostolok, mielőtt szétváltak volna, hogy elinduljanak a világ evangelizálására, mindegyikük elmondta a Hitvallás egy-egy cikkelyét.⁸⁸

Sajnos Arvo Pärt (legalábbis a mai napig, most 87 éves) nem készítette el azt a zeneművet, amelyet ez a kórus ihletett volna. De jobban tudatosította bennünk, hogy ezek a figurák milyen üzenetet hordoznak számunkra, szerzetesek számára, akik naponta hétszer imádkozunk ebben a kórusban, milyen inspirációt kellene, hogy adjanak hitünknek és közösségi életünknek, a közösségnek.

Mert ez az apostolokról szóló legenda vagy szent hagyomány, ha történelmileg nem is igaz, de teológiailag helyes abban a tekintetben, ahogyan az Egyházat, a hitet és a küldetést meg kell élnünk. Mindenekelőtt abban helyes, hogy emlékeztet bennünket arra, hogy a keresztény hit nem választható el a közösségtől. Az egyházi közösség fogalmazta meg a hitet, és a közösség áll a hit állandó és egyetemes terjesztésének középpontjában.

Csak egy dolog fontos, hogy elhiggye a világ

Mi az a munka, az a hivatás, az a küldetés, amelyet Krisztus eseménye véghezvisz bennünk és közöttünk, ha bennünk is megvan Szűz Mária,

⁸⁸ Henri de Lubac, *Esegesi medievale. I quattro sensi della scrittura [Középkori exegézis. A Szentírás négy értelmezése]*, 4. kötet. Jaca Book, Milánó 2006, 455–456.

az apostolok, a vértanúk, a „tanúk felhőjének” hite, amely kétezer éve vezeteti és megvilágosítja az Egyházat?

Jézus az utolsó vacsora legünnepélyesebb pillanatában beszél erről, és az Atyához imádkozva beszél róla, felfedve előttünk imájának tartalmát, az Atyába vetett mélységes bizalmát. Nincs valóságosabb és következetesebb kapcsolat, mint az Isten Fiának az Atyával való kapcsolata a Szentlélek szeretetében. A valóság egésze ebből a kapcsolatból jött létre, és ez is tartja fenn létét és állandóságát. A lét ez az örök és végtelen közösség, és mindennek, ami létezik, különösen nekünk és emberi kapcsolatainknak, mind a Szentháromság szeretetközösségében van az eredete és a célja. Ezért azok a szavak, amelyeket Jézus az Atyához szóló imájában megfogalmaz, az egész kinyilatkoztatás betetőzése és összefoglalása. Mit tud Krisztus kinyilatkoztatni nekünk, ami nagyobb, értékeesebb, igazabb, jobb, szebb lenne, mint az Atyával folytatott párbeszéde? Mária harminc éven át látta, amint belemerül az Atyához intézett imába, és bizonyára úgy tette ezt, hogy gyakran visszavonult az éjszakába, elhagyott és rejtett helyekre. Így látták Jézust a tanítványok is a velük töltött három év alatt, amint visszavonult az imádság misztériumába. Amikor megkérték, hogy tanítsa meg őket imádkozni, Jézus a Miatyánkot adta nekik, saját imájának visszhangját, de mintegy lefordítva nekünk, bűnösöknek, megfelelő szavakra és kérdésekre. Így hát nagy meglepetésként érthette az apostolokat, amikor az utolsó vacsora magasztos beszédeinek végén Jézus hirtelen elhallgatott, tekintetét az égre emelte, és hangosan imádkozni kezdett az Atyához, mintha elfelejtette volna, hogy ott vannak, mintha azt hitte volna, hogy a pusztában van, miközben ők alsznak. Ebben az imádságban Jézus értük imádkozott, ahogyan bizonyára mindig is tette, amikor titokban imádkozott. Imádkozott értük, a küldetésükért, a világgal való kapcsolatukért. És imádkozott értünk is, mindazokért a tanítványokért, akik kétezer éve hisznek Krisztusban az apostolok és utódaik igehirdetése által, és mindazokért a tanítványokért, akik a világ végéig követni fogják. Mindannyiukért egy dolgot kért különösen, egy lényeges dolgot, mondhatnánk, az „egy szükséges dolgot”, amelyről Mártnak beszélt,⁸⁹ egy értékes dolgot kért nemcsak a tanítványok számára, nemcsak a mi számunkra, hanem az egész világ számára, azt, ami a legfontosabb mindannyiunk számára:

---

⁸⁹ Vö. Lk 10,41.

„Amint te a világba küldtél, úgy küldöm én is őket a világba. Értük szentelem magamat, hogy ők is szentek legyenek az igazságban. De nem csak értük könyörgök, hanem azokért is, akik a szavukra hinni fognak bennem. Legyenek mindnyájan egyek. Amint te, Atyám bennem vagy s én benned, úgy legyenek ők is eggyé bennünk, hogy így elhiggye a világ, hogy te küldtél engem. Megosztottam velük a dicsőséget, amelyben részesítettél, hogy eggyé legyenek, amint mi egy vagyunk: én bennük, te bennem, hogy így ők is teljesen eggyé legyenek, s megtudja a világ, hogy te küldtél engem, és szereted őket, amint engem szeretted.”⁹⁰

A mi hitünk, amelyet az apostoloktól kaptunk és az Egyház közvetített számunkra, és a világ hite, vagyis az emberiség hite, amely még nem hisz, nem ismeri az Atya által a világ megváltására küldött Fiút, ez a hit nem él bennünk, és nem születik meg a világban, ha hiányzik a tanítványok egysége, *ha nem történik meg a közösség*, nem születik meg a közösség közöttünk. *A közösség az Egyház és a tanítványok hitének gyümölcse; de a világ számára, a világban a hit ennek a közösségnek a gyümölcse.*

Az összetartozás érzése

Feltehetnénk a kérdést: miért hangsúlyozza Jézus az egységet, hogy a világ higgyen? Gyakorlatilag csak az egység fontosságát hangsúlyozza ahhoz, hogy a világ elfogadja a hitet? Miért csak ezért imádkozott Jézus? Miért nem kérte tanítványai számára például a szentség kegyelmét, vagy azt, hogy tegyenek csodákat, legyenek jó emberek, becsületesek, következetesek, feddhetetlenek, képesek legyenek másokat meggyőzni szavaikkal, tetteikkel? Mi a különleges az egységben, mi az „egyedi” az egységben?

Azt gondolom, hogy Jézus azért kérte, hogy a tanítványok egységben legyenek, hogy a világ ne azt mondja róluk: „Nézzétek, milyen jók!”, hanem azt: „Nézzétek, mennyire Krisztushoz tartoznak!”. „Mennyire Hozzá tartoznak! Mennyire értékes számukra Krisztus, pedig ők maguk...!”.

Krisztus azért az egység kegyelmét kéri, hogy felismerjük, de legálább megérezzük, hogy ez az egység nem a tanítványok műve, és nem is

---

⁹⁰ Jn 17, 18–22.

a legjobbaké közülük, hanem valóban Krisztusé: *ez Krisztus*, ez Krisztus Teste! A közösség, az egység Krisztus teste.

Szent Pált erősen foglalkoztatta ez a gondolat és vissza-visszatért hozzá, mint a korintusiakhoz írt első levélben: „Hűséges az Isten, aki által meghívást kaptatok Fiának, Jézus Krisztusnak, a mi Urunknak közösségébe. Testvérek, Urunk, Jézus Krisztus nevére kérlek titeket, éljétek mindnyájan egyetértésben, ne szakadjatok pártokra, legyetek egyek ugyanabban a lelkiületben, ugyanabban a felfogásban. Kloé hozzátartozói ugyanis azt a hírt hozták felőletek, testvérek, hogy pártokra szakadtatok. Arra gondolok, hogy akadnak köztetek, akik így nyilatkoznak: »Én Pállal tartok, én meg Apollóval, én Kéfással, én meg Krisztussal.« Talán megoszlott Krisztus? Vajon Pált feszítették értetek keresztre, avagy Pál nevében keresztelkedtetek meg?»⁹¹

Mekkora fájdalom lehetett az apostol, a lelkiatya számára, aki azért élt és fáradozott, hogy Krisztust mindenki befogadja, amikor őt magát is eszközként használták fel arra, hogy megosztottságot teremtsenek Krisztus testében! Milyen borzasztó lehetett Pál számára olyan emberekről hallani, akik azt állították, hogy inkább hozzá tartoznak, mint az Úrhoz!

De honnan származnak ezek a torzulások? Az eltorzult hitből származnak, azoktól a személyektől, akik azt állítják, hogy Krisztust birtokolják, ahelyett, hogy engednék, hogy Krisztus birtokolja őket, és Hozzá tartoznának. A hit hiánya az, ami megsebzí annak a Misztériumnak a lényegét, amelyet elnyerünk a keresztség által, amikor bekerülünk az Egyház közösségébe. Megkeresztelkedünk „az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevében”, és éppen ezzel kapcsolódunk be az Atyának és a Fiúnak a Szentlélekben való egységébe, amelyet Krisztus kért az Atyától a számunkra, mielőtt meghalt a kereszten és feltámadt a halálból.

„De nem csak értük könyörgök, hanem azokért is, akik a szavukra hinni fognak bennem. Legyenek mindnyájan egyek. Amint te, Atyám bennem vagy s én benned, úgy legyenek ők is egyé bennünk, hogy így elhiggye a világ, hogy te küldtél engem.”⁹²

Az emberek követése, a hozzájuk való csatlakozás, még ha olyan kiváló és karizmákkal teli tanítványokról van is szó, mint Péter, Pál vagy Apolló, ha nem arra szolgál, hogy növekedjünk a Krisztushoz tartozás-

⁹¹ 1Kor 1, 9–13.

⁹² Jn 17,20–21.

ban, rombolja az egységet az Egyházban, az egyházi közösségben, a testvériségben, és tönkretesz a világnak szóló tanúságtételünket, ugyanis egyedül Krisztus az, aki bevon minket az Atyával való közösségébe a Szentlélekben. Ha egy emberhez csatlakozunk, ez tönkretesz *bennünket is*, a személyünket, elidegeníti a végső célunktól, ahogyan Jézus mondta Júdásról: „Egyikötök ördög.”⁹³ Júdás ugyanis nem önmaga többé, elidegenedett Krisztus követésétől, egy más szellem szállta meg, amely nem úgy alkotja őt, ahogyan Krisztus alkot minket, ahogyan az Atya alkot minket. Személyünk egysége, szívünk egysége az Egyház egységében valósul meg, az Egyház egységében épül és szilárdul meg, abban a testvériségben, amelybe az Úr helyez minket, hogy az övéi legyünk, hogy hozzá tartozzunk. Luciano barátom, az ács, ezt írta nekem: „Az Úr azért akarta, hogy találkozzunk, hogy Hozzá tartozzunk, azért tett minket barátokká, hogy csatlakozzunk Hozzá.”

Nem nyilvánvaló-e, nem érezhető-e közösségeinkben, hogy azok, akik jobban elkötelezik magukat és több áldozatot hoznak a testvéri közösségért, egyénileg is biztosabbak a hitükben? Talán nincs annyi adományuk, karizmájuk, talán ügyetlenebbek a beszédben vagy a cselekvésben, talán a legkevésbé okosak. Mégis, teljesen nyilvánvaló, hogy a közösség azért tart ott, ahol tart, mert ott vannak ezek a személyek, alázattal, a jelenlétükkel, a tekintetükkel, a gondoskodásukkal, a szeretetükkel, a hitükkel!

Úgy tűnik, hogy Lisieux-i Szent Teréz halálakor az apácák nem tudták, mit írjanak róla a gyászjelentésben, éppen azért, mert ő „csak” szerette és ápolta a közösséget. Semmi más különlegeset nem tett.

Hány ilyen emberrel találkoztam már a kolostorokban és annyi más közösségben, a mi közösségeinkben is. Olyanokkal, akiket mindenki szeretett, anélkül, hogy tudták volna, miért. Mert nem valamiért éltek, hanem Valakiért. A köztünk lévő közösség nem „valami”, hanem a jelenvaló Isten, aki a szeretet, a Szentlélek, a Szentháromság, a Háromságos Egy Isten. Csak a hit tekintete látja ezt, és a hitben való nevelés arra szolgál, hogy egyre inkább ezt lássuk, hogy lássuk a közöttünk lévő Titkot, amely eltölt bennünket csenddel, rácsodálkozással, a bűneink miatti zavarodottsággal, de ugyanakkor örömteli, hálás zavarodottsággal is, amely biztos az Atya irgalmában. Arra vágyunk, hogy ne fojtsuk el

---

⁹³ Jn 6,70.

ezt a szépséget, a barátságnak ezt a ragyogását, amely közöttünk lángol, és éppen azért, mert lángol, sugárzik határtalanul mindenfelé. És hirdeti a hitet a világnak.

Az egység kegyelme

Mert az egység kegyelem. Mindenekelőtt azért az, mert ezt Jézus kérte az Atyától. Minden, amit Jézus kér az Atyától, az bizonyossággal teli kegyelem, karizma, Isten ajándéka. Az Egyházban, a keresztyének között a megosztottság igazi botránya az, hogy ha ilyen jön létre, akkor szükségszerűen egy bizonyosságot adó kegyelem, egy biztosan adott karizma visszautasításából kell erednie, mert az nem lehetséges, hogy az Atya visszautasítsa a Fiú kitartó imáját szenvedése és halála előestéjén. Ez lehetetlen. Mintha Jézus azt mondta volna az Atyának: „Vedd el az életemet, engedj meghalnom a kereszten, de adj egységet közöttük, hadd haljak meg, hogy kettőnk egysége bennük legyen meg, hogy az ő egységükben megjelenjen létünk és szeretetünk!”

Nem lehetséges, hogy az Atya ne teljesítse a Fiú végső imáját. Végső, bár nem utolsó. Jézus azért imádkozik élete végén, hogy feltárja előttünk örökkévaló imáját, azt, amit örökké, most is kér a számunkra.

A Zsidókhoz írt levél egyik mondata mindig lenyűgöz: „Krisztus ugyanis nem kézzel épített szentélybe lépett, amely a valódinak csak előképe, hanem magába a mennybe, hogy most az Isten színe előtt közbenjárjon értünk.”⁹⁴

Jézus *ebben a pillanatban is* a mi érdekünkben jár közbe az Atyánál, dicsér bennünket, közbenjár értünk, úgy beszél rólunk az Atyával, mint aki aggódik értünk: mint barát a barátjáért, anya a fiáért, menyasszony a vőlegényéért. Lenyűgöz ez az örökkévalóságba ágyazott „most”. A „most” tehát örökkévaló a mennyben, de mintegy megérinti életem és életünk minden pillanatát. A jelen pillanatot, a most megélt fáradságot, bukást, bűnöt, a most megélt örömet is: Krisztus ezt mind feltárja az Atyának és az Atya irgalmára bízta. Ez ugyanaz, amit minden Üdvözlégy Móriában mondunk: „Imádkozz érettünk, bűnösökért, *most* [most!] és halálunk óráján.” A Szűzanya is azért áll Isten elé, hogy rábízta a pillanatot, amelyben

⁹⁴ Zsid 9,24.

most élek, a körülményt, amelyben most találom magam, mindent, pillanatról pillanatra, óráról órára, az utolsó pillanatig, halálom órájáig, vagyis addig a pillanatig, amely az örökkévalóságba visz, amelyben Krisztus az én szószólóm az Atya előtt, az én védelmezőm és bíróm.

Ha ennek tudatában lennénk, milyen intenzitással élnénk minden pillanatot! Ha tudatában lennénk annak, hogy Jézus ebben a pillanatban azt kéri az Atyától, hogy megéljem a közösséget, az egységet azzal a testvéremmel, akit legszívesebben megfojtának, beleborzonganánk abba, hogy hogyan kezeljük a másokkal való kapcsolatainkat, hogyan élünk együtt a közösségben, hogyan gondolkodunk másokról! Legalábbis bűnbánatot éreznénk azért, hogy gondolatban, szóban, tettben és különösen mulasztásban miként bánunk azokkal, akikkel kapcsolatban Krisztus azt kéri tőlünk, hogy úgy éljük meg az egységet, ahogyan Ő az Atyával, a Szentháromságban. Az egység nem csupán a keresztény élet követelménye, hanem ajándék is, amelyet Krisztus kegyelemként kér a számunkra.

Mindig vigasztaljon azonban az a tudat, az a hitből fakadó bizonyosság, hogy amit a Fiú kér az Atyától, azt el is nyerjük, a Szentlélek ajándékaként.

A legrosszabb, ami történhet velünk, emberekkel, hogy hozzászokunk a megosztottsághoz, belenyugszunk a megosztottságba, természetesnek vesszük, felületesen éljük meg, például pletykákkal táplálva azt. Nemtörődöm módra bánunk az ajándékkal, amit Isten kér Istentől a számunkra, amiért Isten könyörög Istenhez, és amit Isten természetesen meg is ad Istennek, mintha a Krisztus által az Atyától kiesedett egység az Ő pusztá ötlete lenne csupán, és nem valami olyan, ami elengedhetetlen a küldetéséhez, azért, amiért meghalt, vért izzadt és kiontotta a Vérért. Nem tudunk nagyobb vétket elkövetni a Misztériummal szemben, mint elfeledkezni Krisztus forró, gyötördő imájáról, amivel a mi egységünkért, közösségünkért könyörög.

Talán ez a Szentlélek elleni bűn, amely soha nem nyer bocsánatot?⁹⁵

„Uram, kihez mennénék?” (Jn 6,68)

Akkor viszont sürgősen fel kell tennünk magunknak a kérdést: hogyan tudjuk komolyan venni az egységet, amelyet Krisztus kér és az Atya

---

⁹⁵ Vö. Mt 12,31–32.

megad a számunkra? Mit kell tennünk, hogy elfogadjuk ezt a karizmát, amely az Egyházat a Szentháromság képévé teszi a világban, amely a keresztény közösséget annak bizonyítékává teszi, hogy minden egy örök Szeretetben áll fenn, hogy mindennek eredete és vége, tehát értelme is ebben a végtelen Szeretetben van? Mit teszünk rosszul, ha elutasítjuk ezt az ajándékot?

Talán éppen abban rejlik a hiba, hogy azt gondoljuk, hogy az egységnek a mi művünknek kell lennie, nem pedig abból adódik, hogy rábízunk magunkat a kegyelemre, a mindent alkotó és tudunkra adó Létezőre. Az egység megvalósulásához nem valami többet kell tennünk, hanem éppen le kell mondanunk valamiről. Miről? Ferenc pápa szereti ezt „önközpontúságnak” nevezni,⁹⁶ Szent Benedek „akaratosságnak” vagy „elbizakodottságnak” nevezi. Jézus mindezt azzal azonosítja, amikor azt hisszük, megmenthetjük saját magunkat, az életünket és mások életét, vagyis amikor nem hiszünk benne, nem bízunk benne.

Itt értjük meg, hogy a hit egyik alapvető pontja éppen az az állítás, hogy *egyedül Krisztus ment meg minket*. A hit nem azért táplálja a közösséget, mert jobba és „szentebbé” tesz bennünket, vagy mert megszünteti a vizályt, a konfliktust, az elképzeléseink közötti eltéréseket. Minél nagyobb a hit, annál inkább átölel mindent a Krisztus és az Atya iránti bizalomban, és csak ez teszi lehetővé, hogy még azokkal is és főként azokkal is egységben maradjunk, akik mások, akik az ellenségeink, akik másként gondolkodnak, akik rosszul cselekszenek, és hogy mindannak ellenére is egységben maradjunk, hogy mi magunk képtelenek vagyunk az egység építésére. Az Egyház és az Egyházban való egység, a tanítványok egysége, amelyet Krisztus kér az Atyától, hogy a világ higgyen: mindez Péter hitvallásán alapul, amikor mindennek és mindenkinek, de mindenekelőtt önmagának ellenére szívből kiáltja: „Uram, kihez menénk? Tiéd az örök életet adó tanítás. Mi hittünk és tudjuk, hogy te vagy az Isten Szentje.”⁹⁷

„Hittünk”: Péter valóban a hit cselekedetét fejezi ki, többes számban, amely egyesíti őt a testvéreivel. A hitvallását a testvéreivel való közösségben teszi meg. Azzal, hogy Péter Jézushoz ragaszkodik, lehetővé teszi, hogy az összes tanítvány egymáshoz ragaszkodjon. A hit, amely

⁹⁶ Lásd például: Ferenc, *Audiencia az áldozati és felszabadítási mozgalomnál*, 2015. március 7.

⁹⁷ Jn 6,68–69.

egyesít bennünket, Péter tudatossága. Nem tudja elhagyni Krisztust anélkül, hogy ne találna magát a semmiben, olyan magányban, amelyben már nem tudnánk, hová menjünk, teljesen el volnánk veszve: „Uram, hová mennénk?”.

Önmagunk iránti elvárás, ami tönkretesz

Jézus azonban egy nagyon keserű mondattal válaszol Péternek, amelynek nem annyira félelemmel, mint inkább alázattal kellene eltöltenie bennünket abban, ahogy megéljük a hitünket az Egyházban és a közösségünkben. „Jézus így válaszolt: »Nem tizenkettőtököt választottam ki? De egyikőtök ördög.« Júdást értette rajta, az iskarióti Simon fiát. Mert ő lett az árulója, egy a tizenkettő közül.”⁹⁸

„Egyikőtök ördög”, vagyis olyan ember, aki megoszt, aki annyira elszakítja a szívét Krisztustól, hogy az mindenki számára kísértést hordoz, hogy elszakadjon tőle, hogy elveszítsük egységünk sarkalatos pontját, amely egyedül Krisztus. Az egységünk abban áll fenn, hogy Krisztus van a középpontban, és a hitünk hozzá ragaszkodik, mint az élet egyetlen üdvösségéhez, a teljes, örök élet egyetlen forrásához.

Aki bukásai ellenére is tudatában van és számon tartja, hogy Krisztus nélkül elveszett, az megerősíti mások hitét: „Simon, Simon, a sátán kikért titeket, hogy megrostáljon benneteket, mint a búzát. De imádkoztam érted, nehogy megfogyatkozz a hitedben. Amikor megtérsz, te erősíted majd meg testvéreidet.”⁹⁹

Péter hite nem rajta, az ő tulajdonságain, erején, bátorságán alapul. Péter hite az árulásból megtért ember hite, mint mindannyiunk hite. Péter hite teljes egészében Jézus érte mondott imáján alapul, ugyanazon az imán, amely az egységünket megalapozza: „Imádkoztam érted”. Péter hite a Jézushoz való ragaszkodása, az, hogy nem szakadt el Jézustól, még akkor sem, amikor kijelentette, hogy nem ismeri őt. Amikor megtagadta az Urat, Péter érezte, hogy hazudik magának, hogy megtagadja önmagát.

Péter tagadása egy példátlan erőszakossággal kifejezett kiáltásban csúcsosodik ki: „Erre már esküdni és átkozódni kezdett: »Nem ismerem

---

⁹⁸ Jn 6,70–71.

⁹⁹ Lk 22,31–32.

rem azt az embert!«¹⁰⁰ Ezt az erőszakot a félelem váltja ki nála. Mitől félt? Attól, hogy el kell veszítenie az életét, hogy letartóztatják, hogy el kell viselnie a zsidók sértéseit és ütlegeit, hogy meg kell halnia. Leginkább a bizonytalan, ismeretlen veszélytől félt Péter. Mégis azt mondta: „Életemet adom érted!”¹⁰¹ Ki ne tapasztalta volna már közülünk, hogy egy ismeretlen, bizonytalan veszélytől való félelem miatt agresszívvá és erőszakossá vált? Az agresszió valójában a védekezés ösztöne. Ha olyan veszéllyel szembesülünk, amelyet nem tudunk meghatározni, elveszítjük a védekezési lehetőségeink feletti uralmat. Mivel nem tudjuk felmérni a veszélyt, mert ismeretlen számunkra, a védekezésünk is elveszíti a mértékét, nem tudjuk, hogyan reagáljunk. Péter hibája abban áll, hogy úgy készült Jézust megvédeni, hogy elképzelte magának a veszélyt, ami fenyegeti őt. Arra készült, hogy életét adja majd azok *ellen*, akik Jézust fenyegetik, és nem arra, hogy *magáért Jézusért* váljon áldozattá. Még kardot is vett magához, mert azt gondolta, hogy fegyveres örökkel kell majd megküzdenie, de arra nem készült fel, hogy egy pletykás cselédlánnyal harcoljon! Más szóval, úgy készült az önfeláldozásra, hogy jobban bízott önmagában, mint Jézusban, jobban mérte magát önmagához, mint Jézushoz. Inkább arra készült, hogy életét adja, semmint arra, hogy hagyja, hogy elvegyék tőle. Végző soron úgy készült arra, hogy életet adja, hogy jobban bízott magában, mint az Úrban, hogy jobban hitt önmagában, mint Krisztusban. Ha bízott volna Jézusban, akkor megvárta volna azt a „később”-et, amire Jézus utalt: „Ahoval megyek, oda most nem jöhetsz velem, de később követni fogsz.”¹⁰²

Röviden összefoglalva, Péter hit nélkül próbálta odaadni az életét Krisztusért, anélkül, hogy bízott volna benne. Ez az alapvető pont, amit meg kell értenünk és meg kell élnünk az életben. Hit nélkül az ember nem ad életet, nem szeret, nincs szeretet.

Egy nagy hit

Kérdezzük meg tehát magunktól, hogy miből áll az a nagy hit, amelyet Jézus a pogányokban dicsért, és amit a tanítványaitól kívánt. Ha Jézus

¹⁰⁰ Mt 26,74.

¹⁰¹ Jn 13,37.

¹⁰² Jn 13,36.

szemrehányást tesz Péternek és a tanítványoknak, hogy kishitűek, kicsiny a hitük, akkor miben áll a nagy hit? Miben áll az a nagy hit, amely megfelel a Krisztus által az Egyházra bízott küldetés mérhetetlenségének, annak az irgalomnak, amellyel Krisztus az egész emberiségre tekintett? Milyen nagy Simeon hite, ha meglátja, hogy Krisztus jelenléte beragyogja a világot pusztán azáltal, hogy „jel”,¹⁰³ egy gyermek, aki még nem beszél, nem jár, nem tesz semmit! Milyen nagy Mária hite, aki már akkor, amikor Jézus még csak néhány napos volt méhében, a *Magnificatban* megéneklei, hogy üdvösséget hoz a világba és a történelembe!

Ennek megértéséhez egy újabb jelenetet ajánlok az evangéliumból. Figyeljük meg, hogy Jézus hogyan csodálkozik rá egyes emberek nagy-szerű hitére, gyakran olyanokéra, akiktől nem várnánk el a hitet. Az a történet, amely ebben az értelemben hónapok óta a leginkább foglalkoztat, a jámbor századosról szól, aki könyörög Jézusnak, hogy gyógyítsa meg béna szolgáját, aki rettenetesen szenved.¹⁰⁴ Lukács azt mondja, hogy a százados „sokra tartotta ezt a szolgát”.¹⁰⁵

Máté beszámol arról, hogy Jézus hajlandó egyenesen a házába menni. Ő azonban azt a mondatot mondja neki, amelyet részben minden szentáldozás előtt elmondunk: „Uram, nem vagyok méltó, hogy betérj házamba. Csak szólj egy szót, és szolgám meggyógyul! Magam is alárendelt ember vagyok, s katonák szolgálnak alattam. Ha azt mondom az egyiknek: Menj el! – elmegy, a másiknak: Gyere ide! – odajön hozzám; vagy szolgámnak: Tedd ezt meg! – megteszi.”¹⁰⁶

Jézus elcsodálkozik ennek a pogány embernek a hitén: „Ennek hallatára Jézus elcsodálkozott és kísértőihez fordult: „Bizony mondom nektek, Izraelben nem találtam ekkora hitet.”¹⁰⁷ És azt mondja a századosnak: „Menj, legyen úgy, ahogyan hitted!”¹⁰⁸

Lukács evangéliumában ez az elbeszélés közvetlenül a Máté *Hegyi-beszédének* megfelelő részt követi, amely a boldogságokkal kezdődik. Lukács ezekkel a szavakkal vezeti be a százados történetét: „Amikor ezt a néphez intézett beszédét befejezte, betért Kafarnaumba.”¹⁰⁹ Ott

¹⁰³ vö. Lk 2,34.

¹⁰⁴ Vö. Mt 8,5–13.

¹⁰⁵ vö. Lk 7,2.

¹⁰⁶ Mt 8,8–9.

¹⁰⁷ Mt 8,10.

¹⁰⁸ Mt 8,13.

¹⁰⁹ Lk 7,1.

pedig eléje jött a százados. Lukács azt mutatja meg nekünk, hogy a százados hite a legmegfelelőbb válasz Krisztus szavaira, Isten Igéjére, aki éppen az imént fejezte ki tanításának csúcspontját, az egész evangélium lényegét.

Miben áll tehát ez a hit, amely lehetővé teszi Krisztus számára, hogy tökéletesen betöltse bennünk küldetését? Abban, hogy alázatos készséggel elfogadjuk Jézus szavát, ami lehetővé teszi, hogy Krisztus beteljesítse bennünk szavát, küldetését. A százados a katonai hatalmából merít példát: „...s katonák szolgálnak alattam. Ha azt mondom az egyiknek: Menj el! – elmegy, a másiknak: Gyere ide! – odajön hozzám; vagy szolgámnak: Tedd ezt meg! – megteszi.” Dióhéjban: a százados *bizonyos benne, hogy Krisztus szava valósággá válik*, hiszi, hogy a szava megvalósul, ha kérjük és hagyjuk, hogy megtörténjen. Biztos benne, hogy aki a szót, a parancsot megvalósítja, az maga Krisztus. Vagyis megérti azt, hogy az engedelmességet nem úgy kell felfognunk, mint amit pusztán mi teszünk, a magunk erejéből, hanem hogy maga Krisztus az, aki tudja és képes megvalósítani számunkra és bennünk azt, amit mond. Az engedelmesség azt jelenti, hogy hagyjuk, hogy Krisztus megtegye azt, amit ő parancsol nekünk.

A százados szavai tehát nem pusztán a szolgálja gyógyulásának csodáját írják le, hanem azt az életet írják le, amelyért Krisztus eljött közénk, amelyet Krisztus bennünk akar élni. Amikor Jézus azt mondja nekünk: „Jöjj!” akkor egész *hivatásunkat* foglalja össze ez a szó. Amikor Jézus azt mondja: „Menj el!”, ebben a szóban az egész *küldetésünk* összegződik. Amikor azt mondja: „Tedd ezt!”, akkor ebben a parancsban Isten egész *munkája* összegződik, *amelyet* Jézus bennünk és általunk akar véghezvinni.

A hit nem csak azt teszi lehetővé, hogy Isten valami csodát tegyen értünk: *a hit azt is lehetővé teszi, hogy Krisztus életünk igazi alanyává váljon*, hogy éljen bennünk az Ő szava, az az Ige, aki Ő maga, mint Isten Igéje. *A hit lehetővé teszi, hogy Krisztus megtestesüljön az életünkben, mint Szűz Máriaiban, és megélje bennünk az Ő hivatását, küldetését és munkáját, vagyis azt, hogy azért jött a világba, hogy az Atya munkáját végezze.*

Mindezt maga Jézus foglalja össze a történet végén, amikor azt mondja a századosnak: „Menj, legyen úgy, ahogyan hitted! – *Vade, et sicut credidisti, fiat tibi!*”.

Hogyne hallanánk ezekben a szavakban Mária angyalnak adott válaszában visszhangját? „Íme, az Úr szolgálója vagyok, legyen nekem [*fiat mihi*] a te igéd szerint.”¹¹⁰ Jézus bizonyos értelemben ránk, a mi hitünkre mondja ki azt, amit itt Mária: „Íme, itt vagyok”, hogy a mi életünk is az Ő jelenlétének és küldetésének megtestesülése legyen.

A helyes alapállás a valóság és Krisztus között

Amikor Jézus, miután meghallgatta a százados szavait, azt mondja: „Bizony mondom nektek, Izraelben nem találtam ekkora hitet!”¹¹¹ mintha ezzel azt mondaná, hogy Izraelben válságban van a hit, és hogy a százados hite prófétai ítélet, amelynek fel kell tárnia Izrael előtt ennek valódi problémáját, válságának valódi természetét.

Jézus idejében az emberek válságban érezték magukat, akárcsak ma. Mindenki érezte, hogy a dolgok nem mennek jól, hogy változásra van szükség. De szinte mindenki azt mondta, hogy a rómaiak a hibásak, vagy hogy a sajátjukkal szemben álló párt tehet róla. A farizeusok azt mondták, hogy a szaduceusok a felelősek a válságért. Ahogyan ez ma is gyakran előfordul az Egyházban: ha valaki szerint nem az Egyház ellenségei tehetnek a válságról, akkor a sajátjával ellentétes, Egyházon belüli irányzatot hibáztatja.

Képzelnék el, hogy mindezek közepette eljönne most Jézus. Mit mondana nekünk? Keresne egy római századost, vagy egy kánaánita asszonyt,¹¹² vagy egy bűnbánó parázna nőt,¹¹³ meglepődve nézné a hitüket, majd azt mondaná nekünk: „Nézzétek, az igazi probléma az, hogy nincs meg bennetek ez a hit. A válságotok a hit válsága. Nem annyira az elméleti, dogmatikus hit válsága, mert ti mindannyian elég jól ki vagytok művelve hittanból, hanem olyan értelemben a hit válsága, amennyire a hit az alapállásotok velem, a Megváltóval, az egész valósággal, és az egész étellel szemben.”

A hit nem azt jelenti, hogy nem teszünk semmit, és mindent Istenre bízunk, nem azt jelenti, hogy csak csodákból és jelekből élünk, hanem

¹¹⁰ Lk 1,38.

¹¹¹ Mt 8,10.

¹¹² Vö. Mk 7,25–30,

¹¹³ Vö. Lk 7,37–50.

hogy elfoglaljuk a megfelelő alapállást a valóság és Isten, a világ helyzete és a minket üdvözítő Isten között. Közvetítővé kell válnunk a megváltó Isten és a megmentendő valóság között, hogy azok legyünk, akik lehetővé teszik Isten számára, hogy cselekedjen a világban. Ezért a hit elengedhetetlen a misszióhoz.

A százados hite a beteg szolgálja és Krisztus közötti helyes pozíciót jelenti. Ez az ember igaz módon állt hozzá a szolgájához és Krisztushoz is. Egyrészt nagy együttérzéssel, nagy szeretettel, nagy szenvedéllyel tekintett beteg szolgájára, akinek a javát akarta. Másfelől igaz módon tekintett Krisztusra is, felismerve, hogy ő Isten, az egyetlen Megváltó, aki meg tudja gyógyítani az emberiséget, aki megfelel minden ember teljes élet és üdvösség iránti vágyának. *A hit a szabadságunk helyes alapállása az emberiség vágya és Isten között.* A teljes emberiséget képviseli, bennünk és az egész világon. A hit az a helyes pozíció, amely lehetővé teszi Istennek, hogy átölelje a világot, hogy megmentse, megváltoztassa, átalakítsa, megújítsa, más szóval megtegye mindazt, amire mindannyiunknak szüksége van és amire mindig is szükségünk lesz.

Jézus nem azért emeli ki a százados hitét, hogy elítélje Izrael népet vagy a tanítványait, hanem azért, hogy mindenki megtanulja ettől a pogány embertől: legyen képes megnyílni arra a nagy csodára, amelyet Krisztus az életünkben akar végbevinni. A csoda nem csupán egy beteg ember meggyógyítása, hanem sokkal inkább az, hogy életünket olyan térré alakítjuk, ahol megvalósulhat a Krisztus által ránk kimondott „Jöjj!”, „Menj!” és „Tedd!”, vagyis az a hivatásunk, hogy az Ő jelenléte általunk valósuljon meg a mai világban.

A hit első és alapvető csodája a megtérésünk, hogy engedjük, hogy Krisztus éljen bennünk, a közösségünkben, és így a világban. Az igazi csoda az, hogy egyszerű szívvel és bizalommal engedelmessé válunk Krisztusnak, ahogy a katonák és a szolgák engedelmessé váltak a századosnak. A százados azt mondja: „...azt mondom [...]szolgámnak: »Tedd meg ezt!«, és ő megteszi”.¹¹⁴ Talán éppen a szívének kedves beteg szolgájáról beszél. Éppen ő az, akit Jézus meggyógyít, aki visszatér ehhez az engedelmességhez „késelem nélkül”, mondaná Szent Benedek, „ami azokhoz illik, akiknek semmi sem drágább, mint Krisztus”.¹¹⁵ Jézus

¹¹⁴ Vö. Mt 8,9.

¹¹⁵ RB 5,1–2.

meggyógyítja a szolgát, hogy visszatérhessen ennek az engedelmességnek a megéléséhez, de mostantól kezdve mintha inkább Jézusnak engedelmeskedne, mint a századosnak, mert mostantól kezdve azzal az élettel engedelmeskedik, dolgozik, cselekszik, amelyet Krisztus adott neki, amely magának Krisztusnak az élete benne. Minden jövése-menése és cselekedete a benne élő Krisztusé lesz.

De gondolatok bele, milyen teljes életet adna nekünk a hit!

Sürgősen szükségünk van erre a hitre, hogy többé ne mi magunk éljünk, hanem Krisztus éljen bennünk, ahogyan Szent Pál mondja a galátáknak, hogy Krisztus jelenléte legyen életünk egész hivatása, küldetése és munkája.¹¹⁶

Felismerni, hogy szükségünk van az üdvösségre

A válsággal szembenézni nem pesszimizmus, hanem annak *felismerése*, hogy *emberségünk*, az *emberi lét állandóan megváltásra szorul*. A valódi válság nem megoldásokat vár. A válság megváltásra vár, az egyének és közösségek, a népek, a háborúban álló népek megváltását. A válság akkor oldódik meg, ha megváltott emberként éljük meg, akiknek még a válság közepette is van okunk az öröme és a békére, amelyet a válság semmilyen megoldása nem pótolhat.

A válság hit azoknak a hite, akiknek Krisztus azt mondhatja: „Menj, legyen, a te hited szerint.” Igen, a hit nem más, mint hogy nyitottsággal várjuk Krisztus eseményét, lehetővé tesszük Krisztus számára, hogy az életünkben valóra váljon az Ő üdvössége, amit egyedül Ő tud megvalósítani a mi javunkra.

Semmi sem sürgősebb és szükségesebb mindannyiunk, közösségeink, az Egyház és a világ számára, mint ez a hit, mert semmi sem szükségesebb számunkra, mint Krisztusnak, a világ Megváltójának eseménye.

Regina Coeli

---

¹¹⁶ Vö. Gal 2,20.

Április 16., vasárnap délelőtt

Wolfgang Amadeus Mozart

d-moll zongoraverseny zongorára és zenekarra, n.20, KV 466

Clara Haskil, zongora – Igor Markevitch – Orchestre des Concerts Lamoureux

Spirto Gentil 32, (Philips) Universal

Úrangyala imádság

Reggeli dicséret

■ FÓRUM

Davide Proserpi. Meghallgattuk az *Il mio volto* [Az arcom] című csodálatos Adriana Mascagni-dalt, akire nagy szeretettel emlékszünk vissza. „Istenem, nézem magam, és rájövök, hogy nincs arcom.”¹¹⁷ Hányszor éljük át ezt az élményt? Joggal mondhatnánk, hogy amikor nem történik meg, akkor az leginkább amiatt van, mert nem figyelünk eléggé. Reggel felkelünk, és a tükörbe nézve rájövünk, hogy nincs arcunk. Minél mélyebbre nézünk, annál inkább csak a végtelen sötétséget látjuk. Mégis a sötétségből, ennek a sötétségnek a mélyéből, ami a létezésünk lenne, ha magára volna hagyatva, egy fény bukkan elő. „Csak amikor rájövök, hogy te itt vagy / mint egy visszhangot, hallom újra a hangomat/ és újjászületek, mint az idő az emlékezésből.” Ez a fény egyre erősödik, elárasztja egész napunkat: mindent bevilágít, ha visszamlékezünk rá, hogy az Úr a mai napon is minket akar, minket vár, mint mindig. Nem vagyunk egyedül, itt van Ő, aki vár ránk, aki hív minket. Anas éneke, amit az imént hallottunk, egy olyan eseményt idéz fel, amely minden reggel, amikor kinyitjuk a szemünket, újra és újra megismétlődik: „Ha tudnád, milyen régóta vártam rád, / mennyit gondoltam rád, mennyire akartalak”¹¹⁸ – ezt mondja nekünk Ő, aki ebben a pillanatban is teremt minket.

¹¹⁷ A. Mascagni, „Il mio volto” [Az arcom], in: *Canti*, Società Coop. Ed. Nuovo Mondo, Milánó 2014, 196.

¹¹⁸ A. Anastasio, „Se tu sapessi”, a *Pochi passi* című albumról, amely a Tappeti Sonori Recording Studio-ban készült, 2022; feldolgozás Walter Muto, © Fraternità sacerdotale San Carlo.

Tegnap este rendesen beindultatok. Miután ezerhétszáz kérdés érkezett, kifogyott a nyomtatóból a festék! Tényleg nagyon jó kérdések, és nem csak azok, amelyeket kiválasztottunk, és amelyekre Mauro atya fog válaszolni. Ez arról tanúskodik, hogy ezekben a napokban Mauro atya új nézőpontot adott nekünk önmagunk és az egész valóság szemléléséhez, olyannyira, hogy a kérdések többnyire egzisztenciálisak, és érintik a péntek esti bevezető elmélkedés és mindenekelőtt a két szombati elmélkedés alapvető pontjait. Ezért, anélkül, hogy több időt vesztegetnék, felolvassom a kiválasztott kérdéseket.

„Az apostolok nem azért hittek Jézusban, amit mondott, vagy a csodák miatt, amiket tett, hanem „javaslatot hordozó jelenléte miatt”. Ki tudná fejteni ezt a részt? Hogyan vonatkozik ez a mai emberekre is (pl. a gyermekeinkre)?”

„Hátrányban vagyunk a korábban élt emberekhez képest? Hihet-e, hihet-e igazán egy művelt ember, egy mai európai ember, Isten fiának, Jézus Krisztusnak istenségében?” (Dosztojevszkij)

P. Mauro-Giuseppe Lepori. Úgy gondolom, hogy ha itt vagyunk, ha egy karizmát követünk, az azt jelenti, hogy a Szentlélek nem hoz hátrányos helyzetbe minket, ahogyan nem hoz hátrányos helyzetbe egyetlen kort, egyetlen emberi teremtményt sem. Miben nem hoz hátrányos helyzetbe minket? A jelenlét ajándékában, a Krisztussal való élő találkozás ajándékában, és ezért abban a javaslatban, hogy Krisztus jelen van. A hit javaslata Krisztus jelenléte, eseménye közöttünk. „Veletek vagyok egész nap [minden nap], a világ végéig”:¹¹⁹ ez a Feltámadott nagy ígérete. Nem lehetséges, hogy ha Krisztus minden nap jelen van, akkor most kevésbé legyen jelen, mint az apostolok számára, mert Krisztus nem lehet kevesebb önmagánál. Ígéretet kaptunk arra, hogy ő velünk lesz, hogy megkapjuk az Ő jelenlétének ajándékát, és ha ez a történelem során a világ végéig minden napra, minden hónapra, minden évre vonatkozik, tehát mindig, még a mi időnkben is tart, akkor ez nem lehet kevesebb nekünk, mint az apostoloknak. Ami hátrányos lehet a mi számunkra az az, hogy egy olyan korban, egy olyan kulturális közegben, mentalitás közepette élünk, amely elhomályosítja a szemünket és meggyengíti a szabadságün-

---

¹¹⁹ Mt 28,20.

kat, amellyel felismerhetjük ezt a jelenléte, és befogadhatjuk a benne lévő javaslatot. Ez a köd akadályoz meg bennünket abban, hogy őszintén megéljük hitünket. Szent Pál azt mondta Timóteusnak: „Ébreszd fel magadban az őszinte hitet, amelyet nagyanyádtól, anyádtól kaptál!”¹²⁰, ami arra utal hogy Timóteus hite nem képmutató, hanem őszinte, nyílt és világos. Pontosán ezért hinnünk kell abban, hogy a hit is ajándék, és ez az ajándék Krisztus jelenlétéhez kapcsolódik, ez az ajándék, amelyet a Lélek azért ad nekünk, hogy felismerjük Krisztust. Simeon elment a Templomba, és felismerte a jelenléte a Gyermekekben, mert a Szentlélek erre indította.¹²¹ Úgy gondolom, hogy valóban bízunk kell a Szentlélekben, aki segíti (soha nem akadályozza) bennünk Krisztus felismerésének képességét, a mai korban is, amikor minden azért dolgozik, hogy ne ismerjük fel Őt. Rá kell döbbernünk: még közöttünk és az Egyházban is vannak rendkívüli tanúságtételek, amelyek a mai, hitellenes kultúra és gondolkodásmód sötét közegében egészen döbbenetesek. Ebben, úgy érzem, még előny is élvezünk más korokkal szemben.

Prosperi. „Arról beszéltél, hogy fel kell szítanunk a hit parazsát, és azt is mondtad (most, az imént is), hogy a hit ajándék. Szeretném jobban megérteni, hogyan tudom újra lánggra lobbantani a hitemet.”

Lepori. Újraéleszteni a hitet, vagyis azt kérni, hogy újjáéledjen. Szent Pál olyasmit kér, amit Timóteus szabadságának kell megtennie. A hit nem éled újjá magától, hiszen ajándék, kegyelem, amelyet a szabadságunknak ajánl fel az Úr. Az újraélesztés azt jelenti, hogy a szabadságunknak meg kell felelnie ennek a kegyelemnek. Úgy gondolom, hogy azt is tudatosítanunk kell alapvetően, hogy a szabadság is ajándék, karizma. A szabadság is visszavonhatatlan ajándék, mint mondtam; Isten nem vonta vissza ezt az ajándékot tőlünk a bűnbeesés után és mindazok után, ami a történelemben a szabadság helytelen használata miatt történt. Isten a hűséges marad ajándékainak visszavonhatatlan voltához, különösen a szabadság ajándéka esetében. Azt kell itt észrevennünk, hogy Krisztus éppen azért halt meg a kereszten, mert nem akarta visszavonni ezt az ajándékot tőlünk. Azért feszítették a keresztre, mert nem vette el Júdás-

¹²⁰ Vö. 2 Tim 1,5–6.

¹²¹ Vö. Lk 2,25–27.

tól a szabadságot, hogy elárulja őt, a farizeusoktól a szabadságot, hogy elítéljék őt, Pilátustól a szabadságot, hogy bíróság elé állítsa őt, és így tovább. Ő elment a szabadság ajándékának legvégső határáig, elszenvedte ennek következményeit. Ezzel mintegy újra megerősítette, még inkább nekünk adta, még értékesebbé tette számunkra. Azáltal lett még értékesebb, ahogyan ő megmentette, ahogyan jóra fordította, olyan ajándékká tette, amely nincsen elpazarolva, hanem gyümölcsöt terem. A szabadság gyümölcse éppen az, hogy „igen”-né válik, amit kimondunk Krisztus eseményére, Máriát követve teljesen megnyílik a krisztusi eseményre. Ez a szabadság csúcspontja: Mária szabadsága a fogantatásától fogva és a Krisztus által a kereszten megváltott szabadságunk, amely ezért képes a hitet újraéleszteni, hitként újraéledni, megélni a Krisztus jelenlétére való nyitottságot.

Prosperi. Gyönyörű ez a dolog, amit mondasz, hogy a szabadság Isten első, visszavonhatatlan ajándéka, és ez kiemeli annak az igazságát, amit az első este mondtál: Isten soha nem vonja vissza az ajándékait. Ez mindannyiunk számára a remény és a bizonyosság forrása is: Krisztus soha nem vonja vissza az életünkre vonatkozó ígéreteit.

Lepori. Igen, végül is a szabadságot akkor fogadjuk el ajándékként, ha Istenbe vetett bizalom lesz belőle, akkor fogadjuk ajándékként, ha bizalmat adunk neki. A hit Krisztusba vetett bizalom: benne bízunk, benne hiszünk, őt követjük, igent mondunk rá, bízunk abban, hogy ő szeret minket, és a javunkat akarja. A hit ennek az ajándéknak a teljes elfogadása, viszonzása.

Prosperi. „A mai elmélkedésben úgy tűnt nekem, hogy minden Istentől jön: a hit Istentől jön, az egység Istentől jön, a válságokat Isten oldja meg, mintha Isten adna választ mindenre, felülről. De hol vagyok mindebben én?”

„A hit a megismerés olyan módszere, amely magában foglalja az értelmem használatát. Azt mondtad, hogy »a hit lehetővé teszi, hogy Krisztus legyen életünk igazi alanya«. Mintha úgy érezném, hogy az emberségem részben megszűnt volna ezzel. Hogyan lehet az emberségem az útja és nem az akadálya a hitem növekedésének?”

Lepori. Mikor használjuk az értelmet valóban értelemként és nem örültségként? Amikor átfogja és felismeri a valóság egészét, amikor nyitott marad a valóság egésze felé. Az az értelem, amely bezárkózik egyetlen eszmébe, egy szűk fogalomba, amely nem nyitott a valóság egészére és annak megértésére, nem fogja át a végtelent (noha a végtelen is a valóság része). A kinyilatkoztatás végső soron azt tárja fel és mutatja meg, hogy a valóság teljessége Isten, aki a valóságot szeretetből alkotja, ami lényege. Tehát az én értelmem, vagyis az énem akkor létezik, ha nyitott erre, ha megbizonyosodik róla. A kinyilatkoztatás azáltal teszi lehetővé az emberi én kiemelkedését, hogy képes megnyílni az egész valóság felé. Ennek megértése, hogy emberségem arra való, hogy megtapasztaljam ezt a végtelen szeretetet. Ez teszi emberségemet a hit által gyümölcsozóvá, azáltal, hogy megnyitja a valóság teljességére, vagyis kitágítja emberségemet. Hol vagyok én jelen? Ott vagyok jelen, ahol megnyílok a valóság teljességére, ám nem vagyok jelen, ha elbújok (mint Ádám és Éva a bokrok között) az Isten közeledése elől, aki felajánlja nekem a társaságát, a barátságát. Isten felajánlja nekem, hogy a valóság egészét az ő barátságából kiindulva közelítem meg. Isten eljön, hogy sétáljon a kertben, amelyet ő maga teremtett, amelyet ő tett széppé, amelyet ő adott az embernek, hogy megmutassa: minden ajándék. Az ember mégis elbújik előle, elzárkózik előle! Íme, ha az én egóm elzárkózik Istemtől, akkor önmagától zárkózik el, vagyis a szenvedést és a tévelygést választja. Amikor Isten megkérdezi: „Ádám, hol vagy?”,¹²² Ádám nem tudja megmondani, hol van, mert már nem tudja, hogy hol van az ő „énje”. Az ember énjének valódi helye a „Te”-ként megszólított Isten, ott van a helye, ahol kimondjuk Istennek: „Te”. Csak akkor tudjuk, hogy hol vagyunk, ha Ő ránk talál.

Ha hagyjuk, hogy megtaláljon minket ebben a szeretetteljes kapcsolatban, hogy hozzánk jöjjön, hogy felajánlja magát nekünk, és azt mondja: „te”, mi is így válaszolunk: „Te” – akkor tudjuk, hol vagyunk. Csak akkor tudjuk, hol vagyunk, ha előttünk van a végtelen Isten, aki mindent megad nekünk. Ez az, ami Krisztust életünk középpontjává teszi, ami új emberként kelt életre bennünket, amikor már nem én élek, hanem Krisztus él bennem. De hogyan él bennem Krisztus? Ő önmagam teljessége, istengyermeki, krisztusi létem teljessége. Krisztusban vagyunk teremtve, és Krisztus él bennünk, ez pontosan az emberi én teljességének megta-

¹²² Ter 3,9.

pasztalása, amit egyedül Krisztus tesz lehetővé. Csak azáltal ismerjük meg valóban, kik is vagyunk, ha elfogadjuk és felismerjük, mint Szent Pál, hogy „már nem én élek, hanem Krisztus él bennem”.¹²³ Ha átéljük ezt az ámulatot, ráébredünk, hogy kik is vagyunk valójában. Úgy gondolom, hogy akik ismerték Szent Pált, úgy találták, hogy nagyon erős személyiséggel rendelkezik, ez a levelekből is látszik. Mégis még egy ilyen embernek is, mint ő, rá kellett ébrednie, hogy énjének teljessége, az ő személyiségének középpontja nem az az én, akinek ő saját magát gondolja.

Prosperi. Ami a Teremtővel szembeni alapállásunkat, a gyermeki csodálkozást illeti, emlékszem, hogy az elmúlt évek húsvéti plakátjai között van egy, amelyen Marcelino képe látható a „Marcelino, kenyér és bor” című filmből, amint tágra nyílt szemekkel néz valakire, aki nem olyan mint ő, hanem olyasvalaki, aki kiváltja csodálatát.¹²⁴ Néha szeretnénk mi is teljesen önállóan képzelni magunkat, mintha Isten nem is igazi atya lenne, hanem csak olyasvalaki, aki megadja a kezdő lökést, és utána egyedül hagy. Pedig Isten megtesz mindent, és ez a szép ebben. Ezért hangsúlyozta Giussani atya mindig, hogy az alapállásunk a gyermekeké legyen. Ezért készítettük ezt a plakátot. A gyermek függ a felnőttektől, és ebben a függésben nemcsak a létállapota van benne, hanem a nyitottsága, kíváncsisága, az újdonság iránt, a folytonos csodálkozás és békés ráhagyatkozás arra, aki mindent megtesz értünk az életünkben.

Lepori. Marcelino tekintete ugyanaz, amely don Giussaniban is ámulatba ejtett, az a tekintet, amely feltárt engem önmagam előtt, megnyitott, nem engedte, hogy önmagamba zárkózva éljek. Ahogy mondtuk, önmagunkba zárkózva élni az énjünk megtagadása, hiszen az ember énje kapcsolat, a Szentháromság képmása. Ezért mondtam, hogy a keresztény hit nem választható el a közösségtől.

Prosperi. Nézzük akkor a következő kérdést, amely éppen erre a pontra vonatkozik: „A keresztény hit nem választható el a közösségtől. Mi a kapcsolat a hit és a közösség között?”

¹²³ Vö. Gal 2,20.

¹²⁴ Az utalás a *Marcelino, kenyér és bor* című film (rendező: L. Vajda, Falco Film–Chamartin, Spanyolország 1955) főszereplőjére vonatkozik, akinek képe az 1992-es húsvéti plakáton szerepel.

Pontosan azért választottuk ezt a kérdést, mert csatlakozik a lelkigyakorlatunk vezérfonalához. A második elmélkedés lényegében erről szól.

Lepori. A keresztény hit nem választható el a közösségtől, azon egyszerű oknál fogva, mert a hitünk a Szentháromságban való hit. A Szentháromság az a teljes valóság, amelyben hiszünk, aki teremt minket, aki létre akart minket hozni, aki az egész világmindenséget teremtette, aki mindennek állandóságot és létet ad, mindennek eredete és vége. Isten a három személy örök közössége, az embert éppen azért teremtette, hogy részesüljön az Ő természetéből, az isteni természetből, amely a szeretet, amely a három Személy közötti közösség, és így az ember belépjen ebbe a kapcsolatba. Alapvetően az egész krisztusi ígehirdetés és az egész ki nyilatkoztatás abban áll, hogy a Szentlélekben az Atya gyermekeiként belépünk a Szentháromság belső életébe, vagyis olyan helyet kapunk, amely Krisztus helye, a Fiú helye a Szentháromságon belül. A hit pontosan ennek a felismerése és megtapasztalása, ahogyan Jézus mondja János evangéliumának 15. fejezetében: „Amint engem szeret az Atya, úgy szeretlek én is titeket. Maradjatok meg szeretetemben. Ha teljesítitek parancsaimat, megmaradtok szeretetemben.” Ebben minden benne van: „Amint engem szeret az Atya, úgy szeretlek én is titeket.”¹²⁵ Mi lehet nagyobb, végtelenebb, mint hogy Krisztus úgy szeret minket, ahogyan az Atya szereti őt? Nincs semmi, nincs létezés, nincs valóság ezen kívül: „Amint engem szeret az Atya, úgy szeretlek én is titeket.” És ebben: „Maradjatok meg szeretetemben.” Jézus összeköti az egymás iránti szeretettel azzal, hogy maradjunk meg az ő szeretetében, és azzal, hogy úgy szeret minket, ahogyan az Atya szereti őt. Ezért kapcsolódik az egység a keresztény tapasztalat teljességéhez. Az egymással való közösség megélése azt jelenti, hogy megnyílunk erre a végtelen tapasztalatra, amelyet a hit felismer és amelyet a hit befogad – ez a hivatásunk és ezt kapjuk ajándékként. A hit ennek a szeretetnek, ennek a felajánlott ajándéknak az elfogadását jelenti. Ezért nem lehet elválasztani a közösség életét a hitétől, sem a hitéletet a közösség életétől, mert nincs hit a közösségen kívül, és nincs közösség a hiten kívül. Ez egy olyan nagy misztérium, hogy végül is nem lehet rá válaszolni.

---

¹²⁵ Vö. Jn 15,9–17.

Prosperi. Ez aztán elvezet minket a következő kérdésekhez.

„Hogyan lehet egységben lenni úgy, hogy ugyanakkor megőrizzük az egyediséget és a sokféleséget?”

„Nagyon hangsúlyoztatd az egység fontosságát. Az október 15-i audiencián a pápa azt mondta nekünk, hogy »az egység nem egyformaság«. Valóban: az első ciszterciek [lásd a *Három lázadó szerzetes* című könyvet] és Szent Bernát új rendet alapítottak, és don Giussani is létrehozott valami újdonságot az Egyházon belül. Mi lehet az én emberségem hozzájárulása?”

Lepori. Az egység, amelyet Krisztus kér az Atyától a mi számunkra, itt is annak az utánzása, ahogyan az Atya és a Fiú egységet alkot a Szentlélekben. Abból a kevésből, amit tudok róluk, úgy tűnik nekem, hogy a Szentháromság három személye nagyon különbözik egymástól. Nem hiszem, hogy létezik ennél szembetűnőbb különbözőség. Értitek-e, hogy a közösség éppen a sokféleség egysége, mert minden emberi személy más és más. Minden személy eredeti, nem igaz? De a Létkben van egy szeretet, ami egyesíti mindazt, ami a lehető legkevésbé egyforma, nem is tudom, hogyan fogalmazzak. Ez tükröződik az egyházi közösségben. Látom a kolostorok életében: minél idősebbek a szerzetesek és apácák, annál eredetibbé válik a személyiségük. Nem azért válnak eredetivé, mert elszakadnak a közösségtől, és azt teszik, amit akarnak, ellenkezőleg, gyakran ők az egység leghívebb szolgálói, legengedelmesebbek, a legragaszkodóbbak, akik a leginkább részt vesznek a közösség életében. Mégis egyre eredetibbé válik a személyiségük. Rácsodálkozunk a személy eredetiségére, ami ajándék, karizma, olyanok, amilyenek az Úr alkotja őket, az az énjük, amit az Úr ad nekik. Az egyformaság, amit a pápa elítél, olyan egység, amely csak utánozza a szentháromságos közösséget, az Egyház közösségét, ahelyett, hogy megélné azt. A közösség ugyanis nem veszi el a Lélektől kapott ajándékaink, karizmáink gazdagságát, amely megalapozza és gazdaggá teszi a köztünk lévő közösséget. Ez igaz a közösségekre, a családokra, a testvériségre, a szerzetesrendekre és az egész Egyházra. Vigyáznunk kell rá, hogy ne úgy fogjuk fel az egyének identitását, mint megosztó dolgot. Általában ez akkor történik meg, amikor egy adomány elszakad a közösségtől, vagyis amikor úgy éljük meg, mint valami olyasmit, ami nem építi a közösséget, ami nem a közösségből táplálkozik, és ami nem táplálja a közösséget. Ez a valódi,

egyedüli probléma. Ha viszont elfogadjuk mindenkinek az eredetiségét, mint a Lélek ajándékát, akkor megértjük, hogy minden ajándék Krisztus egyetlen testének életét szolgálja. Ez ad békességet az embernek a kapott adománya, illetve az adományok hiányának megélésében: ha tudatában vagyok, hogy egy nagyobb test része vagyok. Nekem például azt mondják: „De hát ti, ciszterci szerzetesek nem is mentek misszióba!” Ez igaz, de az Egyház, mint olyan, végez missziót! Én egy test tagja vagyok, és tudom, hogy egységben vagyok azokkal, akik misszióba mennek, ahogy azok, akik misszióba mennek, tudják, hogy egységben vannak azokkal, akik imádkoznak, és azokkal, akik más módon ajánlják fel az életüket. Ebben valóban megérint bennünket, megtapasztalhatóvá válik számunkra a közösség egész gazdagsága, amely nem öli meg az egyén identitását, és nem olyan egyformaság, amely megöli az ajándékot, Krisztus ajándékának a világ számára való kisugárzását.

Prosperi. Van néhány kérdés, amely az eredetiség kérdését firtatja, amikor az alássa a közösséget vagy az egységet. Több közül ezt választottuk:

„A reggeli elmélkedés egy pontján megemlítetted az egyik kolostorotokat, és a rád bízott »emberek többé-kevésbé őszinte szabadságát« érintő problémákról beszéltél. Beszéltél a harag, a csüggedés, a szomorúság reakcióiról is, amelyek téged is elragadnak, amikor mindezzel szembeülsz. Néha én is hasonlókat tapasztalok. Látom azokat, akik érvényt szereznek maguknak (a saját véleményüknek, a saját hatalmuknak, vagy akár csak ők tartanak igényt mindenkinek a figyelmére) [ez a családon belül is igaz], szemben azzal a munkával, amit mások az egység építéséért vagy táplálásáért tesznek, kétszínűen beszélnek, manipulálják a tényeket és az embereket, és gyakran a leggyengébbek fizetik meg ennek az árát. Nem mindig találok meg magamban a képességet, hogy Istenre bízam magam, aki békét ad nekem. Az a tudat, hogy a közösség egysége nem tőlem függ, hanem ajándék, néha elhalványul bennem, és ha nem is ítélem el őket, legalábbis nyomaszt ez az érzés. Van igazság abban a megfontolásban, hogy rám is az egység és a gyengék védelmének feladata van bízva. Hogyan éled meg ezt, amikor az emberek szabadsága a megosztottságot segíti elő, és az egység ellen dolgozik?”

Lepori. A saját tapasztalataimra gondolva mindenekelőtt azt hiszem, hogy éppen ilyenkor fontos, hogy az ember a tekintetét Jézusra szegezze,

és ne arra a személyre vagy személyekre a közösségben (vagy a rendben, a mozgalomban stb.), akik olyan álláspontot képviselnek, amely megosztó, kicsit olyan, mint Júdás. Nem azt mondom, hogy minden ilyen személy Júdás, de bizonyos értelemben megosztóvá válnak, megosztást okoznak.

Prosperi. Mindannyiunkban van egy kis Júdás-kísértés.

Lepori. Mindannyiunkban ott van ez a kísértés. Tehát az első dolog, amivel tisztában kell lennünk, hogy én is lehetek ez a személy, és hogy néha, anélkül, hogy észrevenném, én vagyok ez a személy mások számára. Júdás Jézus számára fájdalom, seb volt, de nem ez volt számára a legfontosabb, olyannyira, hogy mindvégig senki sem vette észre, hogy Júdás problémát jelent, és a tanítványok három évig együtt éltek vele. Bizonyos értelemben úgy tűnik, hogy Jézus mindig valamennyire elfedte Júdás helyzetét, az iránta érzett szeretetből, annak az ajándéknak a visszavonhatatlansága miatt, amellyel meghívta, szabadságot adott neki, kiválasztotta őt. Mintha Krisztus nem mondhatta volna neki, hogy „Menj el innen!”, és valóban: Júdás volt az, aki elhagyta Jézust, és bár elutasította őt, de a kapott ajándéka megmaradt. Emiatt van mindig egy titokzatosság abban, ahogy a minket gyötrő emberekhez és helyzetekhez viszonyulunk: az embert soha nem csak a viselkedése határozza meg, az, amit tesz, amire készül. Van azonban egy dolog, ami nagyon felszabadító volt számomra egy olyan időszakban, amikor nyíltabb ellenkezéssel kellett szembenéznem. Felismertem, hogy Isten nem azt kéri tőlünk, hogy szemtől szembe megküzdjünk az ellenségeinkkel, vagyis hogy Péterhez hasonlóan karddal menjünk az ellenségeink ellen, mert az ellenség erősebb nálunk, különösen a nagybetűs Ellenség, az, aki gyakran az emberek gyarlósága mögé bújik. Júdás gyarló volt, törekvéseiben is gyarló volt, és így az ördögnek sikerült őt a megosztás eszközévé tennie. Nagyon jót tesz nekem a zoltárok olvasása, amelyekben mindig ott van az ellenséget legyőző Isten képe, mert rájövök, hogy noha az ellenség erősebb nálam, de Isten erősebb az ellenségnél. Mit jelent ez? Azt jelenti, hogy az ellenségeskedéssel, szembeszegüléssel, a hazugsággal stb. nem szemtől szembe kell megküzdenem, hanem Krisztusba kapaszkodva, vagyis általa és rábízva magamat. Ez azt jelenti, hogy a tekintetemet elsősorban Krisztusra szegezem, nem pedig arra a problémára, amit a másik ember

jelent a számomra. Ez egy aszketikus gyakorlat, mert igaz, hogy ha valaki bánt minket, az mindent felülmúló problémává válik, vagyis már nem tudunk nem gondolni rá, nem alszunk éjszaka, mert lelkileg gyötör. Végül ez is sarkallhat bennünket a megtérésre (talán ezért hagyta Jézus Júdást a végsőkig szabadon), hogy ebben is és főleg ebben ne mi magunk akarjuk megmenteni önmagunkat, a közösséget, az Egyházat. Gyakran elhangzik szentek vagy pápák életében: „De hogy tűrhette el ezt vagy azt a fickót maga mellett? Miért nem küldte el? Miért nem vetette el? Miért engedte, hogy ezt tegye?” Tényleg úgy gondolom, hogy ez is része a szentségüknek; megértették, hogy Istenre kell bízniuk, hogy megoldja ezeket a megpróbáltatásokat. Mert Isten végül is az ellenséget is üdvözíteni és nem elpusztítani akarja, meg akarja menteni, és ezért türelemre készítet minket: engedjük, hogy Ő győzze le, és hogy végső győzelmet arasson, nemcsak a minket kínzó probléma, a megosztottság, a hazugság legyőzésével, hanem a testében, az Egyházban lévő mély megosztottság legyőzésével is. Bizonyos jelenségek, bizonyos emberek csak a jéghegy csúcsát jelentik, mert az igazi probléma mindig az, hogy egy sokkal erősebb ellenség van mögöttük, és őt csak Krisztus győzheti le kereszthalála révén.

Prosperi. Eszembe jut, hogy Jézus azt mondja az Atyának: „A tieid voltok, s nekem adtad őket [...], hogy egyek legyenek, mint mi.”¹²⁶ Amikor ezt elfelejtjük, úgy teszünk, mintha mi volnánk a gazdái a közösségnek és az útnak, amelyen mindannyian járunk.

Lepori. Mint mindig, most is rá kell tudnunk csodálkozni, hogy Isten jobban megoldja ezeket a problémákat, mint mi. Amikor azt mondtam magamnak: „Az ellenség erősebb nálam, de Isten erősebb az ellenségénél, ezért Istenre hagyatkozom”, békét kaptam abban a helyzetben. Meglepett, hogy Isten először is bennem találta meg a megoldást, bennem teremtette meg, nekem adta a kegyelmet, hogy békében legyek az ellenséggel szemben. Ez volt Jézus békéje Júdással szemben, az a békesség, ami mindig megvolt benne minden ellenségével szemben.

Prosperi. „A délutáni elmélkedésben azt mondtad, hogy a hit nem azt jelenti, hogy semmit sem teszünk, és Istentől várunk mindent, ha-

---

¹²⁶ Vö. Jn 17,6–11.

nem azt, hogy elfoglaljuk a megfelelő helyet a valóság és Isten között [ez a mondat sokakat meglepett, és sok kérdés volt ezzel kapcsolatban], közvetítővé tesszük magunkat a Megváltó és a valóság között. Mit jelent megtalálni a megfelelő helyet? Ki tudnád fejteni, hogy egzisztenciálisan hogyan tudom ezt a helyes alapállást megtanulni a mindennapi életben?”

Lepori. A hit mindenekelőtt felismeri, kéri és közvetíti, hirdeti Isten kapcsolatát a valósággal, a mi valóságunkkal, azt a kapcsolatot, amely teremt, szeret, megvált, üdvözít, megment, vagyis azt a kapcsolatot, amely irgalom. Ma van az isteni irgalmasság vasárnapja,¹²⁷, amely pontosan kifejezi Isten és a mi valóságunk kapcsolatának misztériumát. A hit felismeri, hogy Isten tekintete irgalom. Amikor az apostolok látták, hogy Jézus tekintete a közeledő tömegre néz, megértették, hogy Jézusnak a tömeggel (azzal a tömeggel, amit ők ki nem állhattak) olyan kapcsolata van, amelynek alapja az együttérzés, az irgalom. Jézus szeretete olyan szeretet, amely átöleli, befogadja az embereket, és életét adja értük. A hit tehát azt jelenti, hogy felismerjük Isten kapcsolatát a valósággal, azt, hogy Isten hogyan tekint a valóságra, még az ellenségemre is. Az ember akkor képes hittel nézni a valóságra, ha nem csupán saját érzéseiből indul ki, hanem felfedezi, hogy létezik egy olyan kapcsolat a valósággal, amely nem a saját hozzá fűződő viszonyát jelenti, hanem Istenen keresztül jut el hozzá. A mi feladatunk az, hogy ezt felismerjük a saját valóságunk megélésében, amely minden nap körülvesz minket, a családban, a munkában, a betegségben, a bűneinkben. A valóság a kafarnaumi százados számára a beteg szolgája volt, hiszen abban a pillanatban számára a valóság egésze abban a beteg szolgában összpontosult, mint sürgető szükség, mint fájdalom, mint érzelem, mint szeretet és mint barátság. Mit tesz ekkor? Közvetítőként jár el e valóság és Jézus között, látja, hogy Jézus hogyan öleli át, hogyan néz rá, hogyan menti meg és hogyan gyógyítja meg. Ez a nagy feladat. Ez teszi lehetővé, hogy a krisztusi esemény megtörténjen, mert Jézus nem kívülről nézi a valóságot, hanem magához öleli, saját magát az emberi valóság eseményévé teszi. Ez azt jelenti, hogy az emberi valóságot, amelyet a bűn elvett Istentől, mintegy visszaadja Isten kezébe, hogy azt tehesse vele, amit csak Isten tehet. Mi-

¹²⁷ Az „isteni irgalmasság vasárnapját”, II. János Pál 2000-ben vezette be, és a húsvét utáni vasárnapra esik.

után beteg szolgáját Krisztus kezébe adta, a százados meggyógyultan, egészségében helyreállítva, megváltva kapta őt vissza. A százados ennek az eseménynek az eszközévé lett, megértette, hogy az ő hite bizonyos értelemben elég ehhez. Mintha azt mondaná : „Elég a hitem ahhoz, hogy a szolgámhoz elvezesselek. Mondj csak egy szót, és szolgám meggyógyul”, vagyis: „A te jelenléted olyan erős, hogy elég egy szó, és mindent megtehet”. Egyetlen szó is, amelyet hittel befogadunk, a ránk bízott valóságba elhozza Krisztus egész eseményét. Úgy gondolom, hogy ahhoz, hogy a saját életünkben megtanuljuk ezt a helyes alapállást a mindennapi eseményekben, valóban a tanúk felhőjére kell tekintenünk, amely körülvesz bennünket. Beszéltem nektek Jone-ról: ő csodálatos tanúságtételben azt mondta el, hogy don Giussani vagy II. János Pál hogyan élte meg a betegségét, vagyis közvetítette számunkra, hogyan tekint ő a tanúk felhőjére és ezekre a szentekre. Azután pedig folyamatos tanúságtétel számunkra az is, ahogy az emberek, különösen a betegséggel, a halállal szembenézve hogyan engedik, hogy ezt a valóságot Krisztus vegye a kezébe. Ez a tanúságtételük számunkra az út. Nincs lenyűgözőbb, mint egy olyan élet, egy olyan helyzet (akár a rossz, a veszély, a betegség, a halál), amelyet Krisztus kezébe helyezünk. Nincs lenyűgözőbb, mint az élet teljességének lehetősége, ami rám is érvényes, mert tudom, hogy az én életem is erre van teremtve. Az út tehát pontosan ezért egymás követése, az egymásnak adott tanúságtétel, a kölcsönös tanúságtételek befogadása, mert ezáltal igazolhatóvá és igazolttá válik a Krisztusban élt élet lehetősége.

Prosperi. Egyik barátnőnk azonban ezt kérdezi: „Nekem úgy tűnik, hogy a tanúságtételek egész felhője, akikkel csak találkoztam, nem elég nekem ahhoz, hogy eljussak Krisztus szeretetének bizonyosságára, az Atyaistenbe vetett igaz hitre. Mindig van helye a kételynek. Hogyan lehetek biztos abban, hogy azokban az emberekben, akikkel találkozom, Krisztus munkálkodik és közölni akarja velem önmagát?”. Egy másik személy pedig ezt kérdezi: „A kétely számomra nagy és folyamatos áru-lásnak tűnik. Tudnál segíteni, hogy jobban megértsem a kételkedés dinamikáját? Olyasvalami ez, amitől lehetetlen megszabadulni?”.

Lepori. A tanúságtétel, ha egy eseményről szóló tanúságtétel, mindig nagyobb, mint maguk a tanúk. Nincs szükség arra, hogy a tanúk na-

gyobbak legyenek annál, amiről tanúskodnak (egyetlen apostol sem volt nagyobb, mint a feltámadt Krisztus). A tanú nagysága egyedül abban áll, hogy Krisztus nagyságáról tanúskodik. Éppen ezért a tanúk nem annyira azért hitelesek, mert önmagukat hirdetik, hanem éppen azért, mert tanúskodnak Krisztus eseményének nagyságáról a saját életükben. Hiszen minél nyomorultabb, szegényebb, esetleg bűnösebb egy tanú, annál inkább Krisztusról szól a tanúságtétele. Ez történt a szamáriai asszonnyal a kútnál, aki visszatért a falujába, és Krisztus tanúja lett; ő, a leghiteltelenebb ember, nem tett úgy, mintha nagyobb lenne Krisztusnál, sőt, egyáltalán nem tett semmit, csak azt mondta: „Lehet, hogy Ő a Messiás!”, és ezzel tanúságot tett róla, és mindenkit hozzá vezetett. Kinek sikerült közülünk valaha is az egész városát, az egész faluját Krisztushoz elvezetnie? Ennek az asszonynak sikerült. Ez a karizma, a Lélek ajándéka: hogy az én semmiségem szól és tanúskodik Krisztus eseményének végtelen nagyságáról. Ehhez bizony alázat kell: alázattal kell elfogadnom a Krisztushoz vezető tanúságtétel nyomorúságos voltát, és alázat kell ahhoz is, hogy ne higgyem, hogy a krisztusi esemény valami nagyobb okból jön hozzám, mint az ő irgalma. Jó nekem, hogy Krisztusról tanúskodnak nekem a szegény bűnösök, jó nekem tudni, hogy én is tanúvá válhatok. Nem kell félnem, mert éppen ez tanúsítja számomra, hogy az esemény nagyobb, hogy az esemény Krisztus és nem a róla tanúságot tevő személy. Az a fontos, hogy ne szűkítsük le az eseményt arra a személyre, aki tanúságot tesz róla, pontosan úgy, mint amit Pál elítél: „Én Pálé vagyok”, „Én Apollóé vagyok”, „Én Kéfásé vagyok”.¹²⁸ Ha így teszünk, Krisztus eseményét leszűkítjük arra a személyre, aki tanúságot tesz róla, ami azt jelenti, hogy nem adjuk át igazán az örömhírt, és nem engedjük, hogy átadják azt nekünk. Úgy gondolom, hogy a kételyek az utunk részei lehetnek. Arra készítetnek bennünket, hogy haladjunk tovább, ugyanakkor fel kell ismernünk, hogy vannak olyan kételyek, amelyek elárulnak bennünket, amelyek elzárnak bennünket, és ott vigyáznunk kell, hogy a kétely ne váljon bezárkózássá. Az a kétely, ami kérdez, rendben van, de az a kétely, ami bezár, az becsap, mert azzal, hogy bezárkózom magamba, már nem fogadom be az eseményt, már nem fogadom be Krisztust, és így tönkreteszem magam.

---

¹²⁸ Vö. 1Kor 11,12.

Prosperi. Azt mondtad, hogy a küldetésünk abból fakad, hogy a tekintetünket Krisztusra szegezzük. Mivel a hit eredetét és beteljesedését összekötötte a Krisztusra vetett tekintettel, sokak számára nem világos, hogy mi a kapcsolat a hitünk (amely személyes) és a küldetésünk között.

„Milyen kapcsolat van a missziós buzgalom és aközött, hogy felismerjük az egységet mint Krisztus ajándékát, hogy a világ higgyen?”

Lepori. Krisztusra szegezni tekintetünket azt jelenti, hogy felismerjük a Jelenléteket, tekintetünket rá szegezzük erre a Jelenlétre, amely nekem és az egész világnak adatott. Ezért a missziós lendület belőle ered, és minél inkább Krisztusra szegezzük tekintetünket, annál inkább felismerjük, hogy Ő egy olyan egyetemes ajándék, amely magához öleli az egész világot, ahogyan azt már oly sokszor elmondtuk. A missziós lendület az egységhez kapcsolódik, amit Krisztus azért ajándékoz nekünk, hogy a világ higgyen benne, mivel az egység oka, tartalma csakis Krisztushoz tartozásunk, enélkül nincs egység. Az Apostolok Cselekedetei elbeszéli, amikor Pétert és Jánost kihallgatják a Nagytanács vezetői: „Amikor látták Péter és János bátorságát, és megtudták, hogy írástudatlan és tanulatlan emberek, csodálkoztak [...] felismerték őket, hogy Jézussal voltak...”¹²⁹ Látták az egyszerű embereket, és felismerték őket Krisztus társaiként, Krisztushoz tartozó emberként – ez volt az egyetlen tulajdonságuk, és ez tette őket misszionáriusokká, tanúságtévökké. Látták az egységüket, mert Krisztus ott volt közöttük, mert mindegyikük Krisztushoz tartozott. Ha mi mindnyájan Krisztushoz kötődünk, akkor egységben vagyunk egymással, a keresztség eseménye mindig így játszódik le. Ha megértjük, hogy a mellettünk lévő emberrel való egységben a tét az egész világgal való közösségünk, az egész világ békéje, akkor felfogjuk, Krisztus milyen végtelen lehetőséget hozott a kapcsolatainkba. A mellettem lévő emberrel való közösségem, a vele való egység, az én kis közösségemmel, a közösségem embereivel való egység tétje az, hogy benne van az egész világgal való közösség, benne van a világot megváltó esemény. Ez teszi testvéri közösségeinket és a Fraternitást a világbéke egyetemes szolgálatává. Ezért kért a pápa segítséget tőlünk, hogy „hirdessük az eljövendő békét”.¹³⁰ A béke hirdetése ott kezdődik,

¹²⁹ ApCsel 4,13.

¹³⁰ Vö. Ferenc pápa, „*Arda nei vostri cuori...*”, id. mű, 19.

ahogyan a körülöttem élőkhez viszonyulok, ahogyan az emberekhez fordulok a családban, a közösségben, a testvériségben. Ennek oka éppen az esemény természete, amelyet szegény testvériségünk hatalmas kincsként hordoz, természetesen törekeny cserépedényként.¹³¹ De a cserépedényekben benne van a kincs mindenki számára. Ha odafigyelünk erre magunk között, odafigyelni arra, hogy Krisztus a hozzátartozást a köztünk lévő egységhez kötötte, tehát a minket körülvevő emberekhez való kapcsolatainkhoz, ennek tudatában lenni pontosan azt jelenti, hogy a maga teljes nagyságában befogadjuk Krisztus eseményét. A mi egységünk szerény dolog, jelentéktelennek tűnik, és mégis ezen keresztül fogadjuk be Krisztus eseményét az egész világ számára, még a legtávolabbi ember számára is. Nem tudom, hogyan fogalmazzak, bocsássátok meg, ha csak ilyen egyszerűen teszem: úgy hiszem, hogy ha a tekintetünket a köztünk jelenlévő Krisztusra szegezzük, ez a legmegrendítőbb, világot átformáló dolog, amit megtehetünk, amit végbevihetünk. Ha ez áldozatot, alázatot, önmagunk megtagadását követeli a részünkről, akkor legalább legyünk tudatában annak (Krisztus is azt szeretné, hogy ezt ne tévesszük szem elől), hogy ez nem csak a valóságnak ezért a kis részletéért hozott áldozat ezzel vagy azzal az emberrel való kapcsolatomból, hanem az egész világért, az emberiségért, mindenki békéjéért hozott áldozat. Orthodox testvéreink számára ma van húsvét. Néhány nappal az idejövetelem előtt kaptam egy üzenetet egy barátomtól, aki egy ukrán menekültekből álló csoporttal van Olaszországban, ők most a húsvétot ünneplik, és Assisiból követik ezt a lelkigyakorlatot. Ez az üzenet nagyon bennem volt ezekben a napokban, mert közvetítette számomra ezeknek az embereknek a nehézségeit, hogy ezt a helyzetet egy olyan világban éljük meg, amely fokozatosan elfelejtkezik már a háborúról, és talán mi is kezdünk hozzászokni ehhez a drámához, ehhez a szörnyű sebhez, amely az nekik testükben van, és így ők nem tudják elfelejteni. Nos, én azt gondolom, hogy a válasz, a segítség, amit nekik és az egész világnak adhatunk, a válasz, amit a háborúkra, a szudáni és a többi konfliktusra mi innen adhatunk, az a közösségünk egységéből, a közösségünk áldozatából indul ki, mert ez egy olyan áldozat, amit Krisztusért hozunk. Az egységhez ragaszkodnunk nem egy olyan dologhoz való ragaszkodást jelent, amit meg kell tennünk, hanem Krisztus jelenlétéhez való csatla-

---

¹³¹ Vö. 2 Kor 4,7.

kozás, amelyet az egész világért kapunk. Ez tehát hatalmas felelősség, amely a legapróbb részletekben is benne van, amikor a mellettem lévő emberre, az életemre, a közösségre nézek. Ajánljuk fel tehát ezt, mert ha nem ajánljuk fel az egységünk iránti elkötelezett szeretetünket, akkor nem ajánljuk fel Krisztust a világnak. Ha nem ajánljuk fel Krisztust a világnak, akkor a hitünk hiábavaló, vagyis nem létező, üres hit csupán. De Krisztus feltámadt, és újra erővel töltött el minket ebben, hálásnak kell lennünk, hogy végtelen irgalmasságában mindig újraindít minket, mindig eszközévé tesz. Adjunk tehát hálát neki!

Prosperi. Köszönjük! Azt hiszem, ezt a köszönetet alaposan kiérdemelted. Nagyon sűrű napok voltak ezek, egy évünk lesz arra, hogy feldolgozzuk mindazt, amit elmondtál nekünk.

SZENTMISE

A szentmise liturgiája: ApCsel 2,42–47, Zsolt 117; 1Pt 1,3–9; Jn 20,19–31.

MONS. FILIPPO SANTORO

TARANTÓI ÉRSEK ÉS A MEMORES DOMINI KÜLÖNMEGBÍZOTTJA
HOMÍLIÁJA

Kedves testvérek!

A lelkigyakorlatunkban a hit megtapasztalásáról elmélkedtünk, és ennek legmagasabb liturgikus átélése e vasárnap ünneplésében éri el tetőpontját, amelyet nem *Húsvét utáni második vasárnapnak*, hanem *Húsvét második vasárnapjának* nevezünk, hiszen a vasárnap az egész húsvéti időszakot átíveli. Ma a Húsvét napja lép be az életünkbe. Egy hatalmas nap, a feltámadt Krisztus napja, amelynek soha nincs vége.

Az Úr meglátogatott minket a lelkigyakorlat napjaiban, és most közöttünk van, ahogyan a tanítványokkal volt együtt az utolsó vacsora termében. János evangéliuma ezt mondja: „Amikor beesteledett, még a hét első napján megjelent Jézus a tanítványoknak, ott, ahol együtt voltak, bár a zsidóktól való félelmükben bezárták az ajtót. Belépett, megállt középen és köszöntötte őket: »Békesség nektek!« E szavakkal megmutatta nekik kezét és oldalát.” Képzeljétek el, képzeljétek el az apostolokat: micsoda meglepődés, micsoda csodálkozás, hogy őt élve találják! János evangéliuma egyszerűen azt mondja, hogy „Az Úr láttára öröm töltötte el a tanítványokat.” Velük együtt mi is örülünk, mert ezekben a napokban és a mi életünkben mi is láttuk Őt.

A Feltámadott jelenléte az apostolok számára olyan elképzelhetetlen dolog volt, hogy valahányszor Jézus erről beszélt nekik korábban, még csak nem is figyeltek fel rá, nem is hittek neki. Most pedig tényleg látják őt, kezén és oldalán a sebek fizikai jeleivel. Valóban Ő az, feltámadt és él! Látása hitet és örömet ébreszt bennük. Nem a már meglévő hit volt az, ami segítette volna őket a látásban. Előtte bizalmatlanok és félénkek, hitetlenkedők voltak. A hit a látás következménye. Úgy látnak az apostolok is, ahogyan velünk történt, amikor jelenvalóvá tette magát egy mindennél igazabb és szebb találkozásban. Az első találkozásunkban, a mi Galileánkban mi is láttuk a szenvedés jeleit, a dicsőséges sebeket, jelenlétének félreérthetetlen jelét egy arcban, egy olyan kapcsolatban,

amelyet nem lehetne megmagyarázni nélküle. Követtük Őt, ki-ki a maga útján. Engem egyszer csak elküldtek, hogy menjek misszióba Brazíliába, és ez volt életem legmegrázóbb élménye, de ez azért volt lehetséges, mert Ő jelen volt. Don Giussani hangja, aki felkért, hogy menjek el oda, számomra a jelenvaló Úr hangja volt.

Ekkor Jézus ismét így szólt a tanítványokhoz: „Békesség nektek!” És hozzátette: „Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket.” Ő adja nekünk a Lelket és megbocsátja bűneinket, pontosan úgy, ahogyan ezekben a napokban történt. Az Úr megjelenik, kiválaszt minket, legyőzi a félelmeinket és elküld minket, ahogyan Őt is elküldte az Atya. Ő a küldött, és Ő küld el minket. Természete szerint elválaszthatatlan az Atyától, akiben létezése fennáll. Előre megmutatja nekünk, hogy személyünk beteljesedése egyedül az Úrban lehetséges, aki kezdettől fogva alkot bennünket. Ahogy Jézus számára az Atya minden, a forrás és az élet, úgy számunkra a Vele való találkozás a minden, saját történetünkben. A Feltámadottal való mostani találkozásunkban benne van az új teremtés és személyiségünk tartalma. Ez nem abból fakad, hogy jók vagyunk és megérdemljük az Ő szeretetét, hanem abból, hogy Ő eljött hozzánk, és eltölt bennünket rácsodálkozással és imádatlal. Az történik velünk, ami az apostolokkal történt egykor, akik soha többé nem tudták kitörölni ezt a találkozást az életükből. Mi sem tudjuk kitörölni a mi Galileánkat, ott találjuk minden új napunk kezdetekor.

Tamás azonban nem volt velük azon a napon, amikor Jézus belépett a terembe, és nem hitt az apostoloknak, akik a halottaiból feltámadt Jézusról beszéltek neki. Azt mondta: „Hacsak nem látom kezén a szegek nyomát, ha nem helyezem ujjamat a szegek helyére, és oldalába nem teszem a kezem, nem hiszem.” Jézus, nyolc nappal húsvét után, pontosan úgy, mint ma, eljön, megáll az apostolok között, és azt mondja Tamásnak: „Nyújtsd ide az ujjadat és nézd kezemet! Nyújtsd ki a kezedet és tedd oldalamba! S ne légy hitetlen, hanem hívő!” Pontosan úgy, ahogyan Caravaggio festményén látjuk őt. Jézus közvetlen és személyes tapasztalatot ad neki jelenlétéről; és miután megérintette kezeit és oldalát, Tamás így szól Jézushoz: „Én Uram, én Istenem!”

Tamás, aki kételkedett, noha látta az apostolok hitét, megadja magát az Úr érintésének élménye előtt. Ő, aki kezdetben hitetlen volt és távol álltak tőle az apostolok állításai, abban a kiváltságban részesül, hogy megérintheti Jézus oldalát a szíve mellett, megtapasztalhatja az Urat, és

ekkor felismeri és hirdeti Őt. Nem azért, mert jó volt, hanem azért, mert szerette őt az Úr, és egy pillanatra sem dorgálta meg.

Szent II. János Pál akaratának megfelelően ez a vasárnap az „Isteni Irgalmasság Vasárnapja”, Jézus irgalmasságát ünnepeljük Tamás iránt. Az Úr megmutatja magát, szeret minket és megbocsát nekünk. A hit ma is konkrét tényekből születik, abból, hogy az Úr megmutatja magát egy élő találkozásban a hozzánk hasonló emberekkel, akik az élő Isten konkrét jelei. Jézus azt mondja Tamásnak: „Hittél, mert láttál”. Egy kiváló exegéta, Ignace de la Potterie így értelmezi Jézus kijelentésének folytatását: „Boldogok, akik anélkül, hogy láttak volna [vagyis *anélkül, hogy közvetlenül láttak volna engem*], hittek”.¹³² Az utalás nem a később érkező hívőkre vonatkozik, akiknek „látás nélkül kell hinniük”, hanem az apostolokra és a tanítványokra, akik elsőként ismerték fel, hogy Jézus feltámadt, az ezt tanúsító látható jelek csekélysége ellenére. Jézus azt akarja jelezni, hogy ésszerű hinni azoknak az embereknek tanúsága nyomán, akik *látták* a jeleket, az Úr élő jelenlétének jeleit. Nem vakhit szükséges, mert a boldogságot azoknak ígéri, akik alázatban felismerik az Ő jelenlétét a csekély jelekből is, és hitelt adnak a hiteles tanúk szavának, ahogyan ez velünk is történt.

A Szent Lukács által elbeszélte, az emmauszi tanítványokról szóló beszámolóban, amely ugyanazon a napon (az első nap estéjén) történik, Jézus, miután kettejükkel együtt haladt az úton, betér a házukba, leül melléjük, megtörik a kenyeret, és akkor kinyílik a szemük, lángol a szívük, ahogy Tamással is történt. Ez történt az apostolok tanítványaival, és ez történik velünk is. Jézus leül mellénk, és a szívünk lángol az Ő jelenlétét érezve. Ma is velünk ül az Úr az Eucharisziában, mellénk ül a mindennapjainkban, amikor egységben vagyunk. Ezért imádkozott Jézus az Atyához: „Én bennük, te bennem, hogy így ők is teljesen eggyé legyenek, s megtudja a világ, hogy te küldtél engem, és szereted őket, amint engem szerettél.”¹³³ Amióta találkoztunk vele, életünk többé nem ugyanaz, mert a keresztség és a karizma kegyelme által az Ő testének lettünk részei. Az Ő kezének és oldalának nyomai ma is az egység jelei; az Úr szenvedésének és dicsőségének jelei.

¹³² *Brani di difficile interpretazione della Bibbia* [Nehezen értelmezhető bibliai passzusok], VII, Jn 20,29, in, Ignace de la Potterie, *Storia e mistero. Esegese cristiana e teologia giovannea* [Történelem és misztérium. Keresztény egzegézis és Szent János teológiája], SEI–30Giorni, Torino–Róma 1997.

¹³³ Jn 17,23.

Szent Pál azt mondja nekünk: „Valahányszor ugyanis e kenyeret eszitek, és e kehelyből isztok, az Úr halálát hirdetitek, amíg el nem jön.”¹³⁴ Ebből születik meg a várakozás az Ő eljövételére. Az Úr szenvedéséből fakad a feltámadás, amely mint megállíthatatlan folyó folyik át az időn, és elér hozzánk is a szentségekben, az Egyház szentségében és karizmánk szentségében, amelyet a pápa felkarolt és elismert. A lelki-gyakorlatunk elmélkedéseiben és az Eucharisztia kegyelmében is eljön hozzánk. Hordozzuk magunk között az Ő jelenlétének félreérthetetlen jeleit, és hirdessük azt a világnak, a világ végéig, amíg Ő el nem jön.

„Igen, hamarosan jövök!”. Ámen. „Jöjj el, Uram Jézus”.¹³⁵

---

¹³⁴ 1Kor 11,26.

¹³⁵ Jel 22,20.

ELKÜLDÖTT TÁVIRATOK

Őszentsége Ferenc pápa

Szentséges Atya,

Mintegy harminckétezren vettünk részt a CL Fraternitásának lelkigyakorlatán, ötezen Riminiben gyűltek össze, a többiek pedig különböző olasz városokban és külföldön csatlakoztak hozzánk.

A lelkigyakorlatunknak ez volt a címe: *Emeljük tekintetünket Jézusra, ő hitünk eredete és beteljesítője*, és Mauro-Giuseppe Lepori atya, a ciszterci rend főapátja tartotta az elmélkedéseket. Szentséges Atya, ez a lelkigyakorlat mindannyiunknak alkalmat adott arra, hogy visszatérjünk a Krisztusba, a világ egyedüli Megváltójába vetett hitünk tartalmához és alapjához. Mauro atya elkísért bennünket ezen az úton, segítve bennünket annak megértésében, hogy a hit, az élő és köztünk jelen lévő Krisztus felismerése hogyan alakítja egész életünket, az Ő személye miként teszi életünket vonzóvá és élhetővé. Azt is megmutatta, hogy a Krisztusba vetett hit formája a Szentséged és az Egyház iránti engedelmesség, aggódó szeretettel mozgalmunk és az összes keresztény hívő egysége iránt. Így még inkább megértettük azokat a szavakat, amelyeket tavaly október 15-én a Szent Péter téren intézett hozzánk: „Soha ne felejtétek el az elhívásotok első Galileáját, a találkozás első Galileáját. Mindig térjetek vissza oda, abba az első Galileába, amelyet mindannyian megtapasztaltunk”. Csak ebben a találkozásban találjuk meg mindig az örök élet szavait, amelyek, ahogyan don Giussani gyakran ismételte, „képesek megmagyarázni a létezésünket” és újraindíthatnak bennünket a ránk bízott küldetésre.

Hálásak vagyunk az áldásért, amit Szentséged küldött nekünk és amely elkísért bennünket ezen a lelkigyakorlaton, és mindannyian továbbra is imádkozunk Szentségedért.

Davide Prosperi

*S.E.R. Matteo Zuppi bíboros
az Olasz Püspöki Konferencia elnöke*

Főtisztelendő Eminenciás Bíboros Úr,
az elmúlt hétvégén tartottuk meg a CL Fraternitásának lelkigyakorlatát. Mintegy harminckétezren vettünk részt rajta, akik közül ötezen Riminiben

gyűltünk össze, a többiek pedig különböző olasz városokban és külföldön csatlakoztak hozzánk.

A lelkigyakorlatunknak ez volt a címe: *Emeljük tekintetünket Jézusra, ő hitünk eredete és beteljesítője*, és Mauro-Giuseppe Lepori atya, a ciszterci rend főapátja tartotta az elmélkedéseket.

Mauro atya segített nekünk annak megértésében, hogy a hit, az élő és köztünk jelen lévő Krisztus felismerése hogyan alakítja egész életünket, az Ő személye miként teszi életünket vonzóvá és élhetővé, és hogy ennek formája az Egyháznak való engedelmességben való egységünk. Ebben a munkában újra nekilendülünk a ránk bízott küldetésnek.

Megköszönve segítségét és áldását kérve, szívélyesen üdvözlöm Eminenciádat.

Davide Prosperi

Monsignor Nicolò Anselmi

Rimini püspöke

Excellenciás Püspök Atya!

Még egyszer megköszönve segítségét és azt a köszöntést, amelyet személyesen kívánt átadni nekünk, azért írok most Excellenciádnak, hogy tájékoztassam: mintegy harminckétezren vettünk részt a CL Fraternitásának *Emeljük tekintetüket Jézusra, ő hitünk eredete és beteljesítője* című lelkigyakorlatán, ötezen Riminiben gyűltek össze, a többiek pedig különböző olasz városokban és külföldön csatlakoztak hozzánk.

Mauro-Giuseppe Lepori atya, a ciszterci rend főapátja segített nekünk annak megértésében, hogy a hit, az élő és köztünk jelen lévő Krisztus felismerése hogyan alakítja egész életünket, az Ő személye miként teszi életünket vonzóvá és élhetővé, és hogy ennek formája az Egyháznak való engedelmességben való egységünk. Ebben a munkában újra nekilendülünk a ránk bízott küldetésnek.

Áldását kérve Fraternitásunk további útjára, szívélyesen üdvözlöm Excellenciádat.

Davide Prosperi

MŰVÉSZETI ALKOTÁSOK KÖZÖSSÉGÜNK ÉRTELMEZÉSÉBEN

Szerkesztette Sandro Chierici

Mária volt az, aki elsőként emelhetette szemeit Jézusra, és tekintete soha nem hagyta el Fia életét. Az angyali üdvözletől kezdve teljesen rábízta magát Isten tervére, majd rábízta Fiát Simeon jó tekintetére, és ma rábízta őt a mi tekintetünkre.

Mária születése

- 01 Giotto, Padova, Scrovegni kápolna
- 02 Ikon, Novgorodi Iskola, Moszkva, Tretyakov Galéria
- 03 Carpaccio, Bergamo, Accademia Carrara

Mária bemutatása a templomban

- 04 Giotto, Padova, Scrovegni-kápolna
- 05 Carpaccio, Milánó, Accademia di Brera
- 06 Vrancke van der Stockt, Escorial kolostor, részlet

A Szűzanya eljegyzése

- 07 Giotto, Padova, Scrovegni kápolna
- 08 Raffaello, Milánó, Accademia di Brera
- 09 Raffaello, Milánó, Accademia di Brera, részlet

Angyali üdvözlet

- 10 Kopt szövet, Vatikán, Musei Vaticani
- 11 Paolo Veneziano, Velence, Accademia
- 12 Fra Angelico, Firenze, San Marco kolostor
- 13 Antonello da Messina, *Annunciata*, Palermo, Galleria Nazionale della Sicilia
- 14 Leonardo da Vinci, Firenze, Uffizi Képtár

Mária látogatása Erzsébetnél

- 15 Giotto, Padova, Scrovegni kápolna
- 16 Mária látogatása Erzsébetnél, Elefántcsont, Salerno, Museo Diocesano
- 17 Pontorno, Carmignano (Prato), Szent Mihály és Szent Ferenc

Jézus születése

- 18 Giotto, Padova, Scrovegni kápolna
- 19 Agnolo Gaddi, Prato, székesegyház, Szent öv kápolna
- 20 Guido Reni, Nápoly, Certosa San Martino
- 21 Ikon, Andrej Rubljov műhelye, Moszkva, Állami Tretyakov Galéria

A pásztorok imádása

- 22 Matthias Stomer, A pásztorok imádása, Torino, Palazzo Madama
- 23 Gherardo delle notti, Firenze, Uffizi Galéria
- 24 Lorenzo Lotto, Brescia, Pinacoteca Tosio Martinengo

A három királyok imádása

- 25 Giotto, Padova, Scrovegni kápolna
- 26 Zillis (Grisons, Svájc), Szent Márton, fa mennyezet, részlet
- 27 Benvenuto di Giovanni, London, National Gallery

Jézus bemutatása a templomban

- 28 Giotto, Padova, Scrovegni kápolna
- 29 Elefántcsont, Salerno, Museo Diocesano
- 30 Fra Angelico, Firenze, San Marco kolostor
- 31 Giovanni Bellini, Velence, Fondazione Querini Stampalia

Menekülés Egyiptomba

- 32 Giotto, Padova, Scrovegni kápolna
- 33 Juan de Borgoña, Cuenca, Museo de la Catedral
- 34 Caravaggio, Róma, Galleria Doria Pamphilj
- 35 Caravaggio, Róma, Galleria Doria Pamphilj (részlet)

Jézus az irástudók között – Jézus megtalálása a Templomban

- 36 Giotto, Padova, Scrovegni kápolna
- 37 Mozaik, Monreale, székesegyház
- 38 Simone Martini, Liverpool, Walker Art Gallery

A Szent Család mindennapi élete

- 39 Raffaello, *Fátyolos Madonna*, Chantilly, Musée Condé
- 40 Guido Reni, *Varró Madonna*, Róma, Palazzo del Quirinale

- 41 Rembrandt, *Szent család angyalokkal*, Szentpétervár, Ermitázs Múzeum
42 Modesto Faustini, *Szent Család*, Loreto, Santuario della Santa Casa

Kánai menyegző

- 43 Giotto, Padova, Scrovegni kápolna
44 Elefántcsont, Salerno, Museo Diocesano
45 Freskó, Dečani (Koszovó), részlet

Mária a kereszt alatt

- 46 Giotto, Padova, Scrovegni kápolna
47 Rogier van der Weyden, *Krisztus levétele a keresztről*, Madrid, Museo del Prado

Jézus siratása

- 48 Giotto, Padova, Scrovegni kápolna
49 Michelangelo, Pietà, Róma, Szent Péter bazilika
50 Michelangelo, Pietà, Róma, Szent Péter bazilika (részlet)
51 Bellini, Milánó, Pinacoteca di Brera

Pünkösöd

- 52 El Greco, Madrid, Prado Múzeum
53 Ikon, Moszkva, Nyikitnyiki Szentháromság

A Szűzanya halála

- 54 Beato Angelico, Cortona, Museo Dicesano
55 Jacopo Torriti, mozaik, Róma, Santa Maria Maggiore
56 Paolo Veneziano, Vicenza, Musei civici

Mária mennybevétele

- 57 Bartolomeo della Gatta, Cortona, Museo Diocesano
58 Tiziano, Verona, székesegyház
59 Tiziano, Velence, Frari bazilika

A Szűzanya megkoronázása

- 60 Giotto, Baroncelli poliptichon, Firenze, Santa Croce bazilika, Baroncelli kápolna
61 Jacopo Torriti, mozaik, Róma, Santa Maria Maggiore

- 62 Paolo Veneziano, New York, Frick Collection
63 Bergognone, Milánó, San Simpliciano templom
64 Maestro di Cesi, Párizs, Musée Marmottan, Párizs

Utolsó ítélet

- 65 Michelangelo, Vatikánváros, Sixtus-kápolna, részlet
66 Michelangelo, Vatikánváros, Sixtus-kápolna, részlet

Tartalomjegyzék

FERENC PÁPA ÜZENETE	3

Április 14., péntek este

BEVEZETŐ ÜDVÖZLET	4

BEVEZETÉS – „Szemeim látták a te üdvösségedet”	12
SZENTMISE – MONS. GIUSEPPE BATURI HOMÍLIÁJA	26

Április 15., szombat délelőtt

ELSŐ ELMÉLKEDÉS – <i>Az életet meghatározó hit</i>	28
SZENTMISE – MONS. KEVIN FARRELL HOMÍLIÁJA	49

Április 15., szombat délután

MÁSODIK ELMÉLKEDÉS – <i>Hogy elhiggye a világ</i>	55

Április 16., vasárnap délelőtt

FÓRUM	79

SZENTMISE – MONS. FILIPPO SANTORO HOMÍLIÁJA	96

ELKÜLDÖTT TÁVIRATOK	100

MŰVÉSZETI ALKOTÁSOK KÖZÖSSÉGÜNK ÉRTELMEZÉSÉBEN	102

